

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
instate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Nezaceljena rana

Ni bolj zanimive in tragične pa neprestane borbe za svobodo, ki je vedno iznova ogrožena ter se za ceno celih potokov krvi zopet vpostavi, kakor je borba za neodvisnost irskega naroda, ki je v sto letih od osem milijonov duš padel na 4 milijone. V srednjem veku je štel več kakor vsa anglosaška rasa in je za časa svoje največje politične svobode in veljave imel v desetem stoletju kulturno prvenstvo na krščanskem zapadu. Kolikor ni iztrebil Ircev v neusmiljeni borbi z Angleži skozi dobrih štiri sto let meč, jih je pokosila lakota, če se niso izselili v Ameriko; samo leta 1845 jih je umrlo zaradi lakote en milijon in četrt, dočim jih je en milijon zapustilo domovino. Gotovo ni nobenega naroda na kulturnem svetu, ki bi bil toliko trpel, pa se kljub temu ohranil, kakor je irski. Sonce svobode pa še danes nad zelenim otokom ali Eire, kakor se sam imenuje, ni vželo popolnoma.

V sedanji vojski je svobodna irska republika — Saorstad Eireann — proglasila svojo nevtralnost. Isto se je zgodilo v minulih svetovni vojni, kar pa takrat ni bilo legalno, ker je Irska v tistih časih še bila integralni del tako zvane združene angleške kraljevine, kateri se pa nikoli ni popolnoma pokorila. Na Irskem je Anglija v letih 1914 in 1915 nabrala kakšnih 100.000 prostovoljcev, ki so pa bili vsi doma v severnih pokrajinah (Ulster), kjer je vodil Irce — Ulster je namreč po večini angleško-protestantovski — znani Carson. Treba je namreč vedeti, da sta takrat irska voditelja Redmond, ki je zastopal Irce v londonskem parlamentu, in imenovani Carson, ki je bil radikalnejši od njega, bila na stališču, da si bo njuna domovina izvojevala svobodo na ta način, da prostovoljno sodeluje v vojski britskega imperija zoper Nemčijo, kakor je takrat ravnal tudi Gandi, ki se je zanašal na obljubo Anglije, da bo Indija za svoje lojalno zadržanje poplačana z neodvisnostjo. To je takratna angleška vlada obljubila tudi Ircom in Arabcem. V tistem času je bil angleški parlament tudi izglasoval tako zvani Home Rule, to je popolno avtonomijo irskega otoka, katere pa kralj Jurij V. po vplivu angleških šovinistov ni potrdil in tako napravil napako, ki se je potem hudo maščevala. Naravno je namreč, da je zaradi tega Redmond, ki je padel leta 1917 za angleški imperij v Flandriji in bil od svojega naroda žigosan za izdajalca, izgubil popolnoma svoj vpliv; Carso je začel tajne razgovore v Viljemom II., kar je bila seveda še večja politična napaka, vodstvo irskega naroda in vstaje pa je prevzel njegov današnji predsednik de Valera, ki je svoja najboljša leta preživel v zarotniških kotih, v ječah, na sestankih po deželi in v mestih ter na barikadah, in je ušel po krvavi potlačitvi irskega upora angleškim vislicam samo zato, ker je bil ameriški podanik.

Tako zvani sinfajnovci, kar pomeni toliko kot irska republikanska bratovščina, so organizirali upor, ki pa se je ponesrečil tako zaradi ogromne premoči Anglije, kakor tudi zaradi smešno slabe podpore, ki jo je Nemčija nudila Ircom, kakor da jih hoče nalašč kompromitirati. Upor je bil potlačen v strahotni borbi, v kateri se ni prizanašalo prav nikomur, niti otrokom, in je vsa Irska bila spremenjena v eno pogorišče. Razen de Valere so bili vsi voditelji v državljanski vojski pobiti ali pa pobešeni. Kljub temu se Irce niso udali in so še potem, ko je bil pogasjen požar med svetovno vojno, leta 1920 zopet vzdignili vstajo, ki je bila še huja in se da primerjati samo z zadnjim najbolj krvavim vstankom Irske, ki ga je vodil znani Wolf Tone leta 1798 za časa velike francoske revolucije. Anglija, ki je imela od irskega upora za časa svoje najhujše borbe z Nemčijo ogromno škodo, da se ni mogla poslužiti dobrega pol milijona vojakov, ki bi jih bila sicer mogla vnovičiti na Irskem in je vrh tega morala na zelenem otoku vzdrževati lastno močno armado, se je zdaj počasi vlada in sklenila z Irco leta 1932 mir, v katerem jim je priznala popolno notranjo neodvisnost. Na čelo nove republike je stopil de Valera, kar pa nikakor ni pomenilo konca osvobodilne borbe irskega naroda.

V zunanje-političnem pogledu je Irska sicer dobila formalno svobodo, tako da je zastopana v več državah po lastnih poslanikih, je pa ostala v tem oziru močno zvezana, ker so ostale v nekaterih krajih zelenega otoka angleške posadke ter vojne ladje in ker se Anglija zlasti krčevito brani, da bi šest severnih irskih provinc tako zvani Ulster, prepustila irski republiki, češ da mora o tem odločiti tamošnja protestantska večina sama, kar je formalno seveda pravilno, dejansko pa etoji stvar tako, da se Irce po pravici lahko sklicujejo na to, da je bil pred stoletji Ulster nalašč naseljen s protestanti, ki so opravičali na Irskem posle angleškega tlačitelja. De Valera je l. 1933 začel ponovno borbo zoper Anglijo s tem, da je spremenil ustavo, iz katere sta izginila angleški kralj kakor tudi prisega nanj, kar je pripeljalo do nevarnega gospodarskega bojkota Anglije nasproti zelenemu otoku. De Valera pa ni odnehal ter je porabil ugodno priliko, ko je odstopil leta 1936 kralj Edvard VIII., da je odpravil tudi angleškega generalnega guvernerja in dosegel tudi, da je Irsko zapustil poslednji angleški vojak; vojne ladje angleškega imperija pa so zapustile irska pristanišča šele leta 1938. Tudi odškodnine, ki so jo dobili leta 1932 angleški lordi za svojo izgubljeno veleposest na Irskem, Irska ne plačuje več in Anglija se je z Irsko pomirila tudi na gospodarskem področju. Toda rana, ki zaradi Irske zeva na telesu britskega imperija, še vedno ni popolnoma zaceljena in bi se mogla vsak čas zopet odpreti.

De Valera slejkoprej ne more doseči, da bi se Ulster vrnil k Irski, dasi je predložil podoben načrt, kakor sta ga sklenili med seboj Nemčija in Rusija pa na Nemčija in Italija, da se izmenja irsko protestantsko oziroma angleško prebivalstvo na eni in irski državljani, ki žive na Angleškem, na drugi strani. Ulster pa je danes, ko mora Anglija zaradi varnosti pred sovražnikom imeti brodogovna oporišča in zatočišča tudi na zapadu, za Anglijo neprecenljive strateške važnosti. Je pa tudi v Angliji še vedno stranka skrajnih nacionalistov, ki Irski ne zaupa in meni, da bi Irska lahko opustila svojo sedanjo nevtralnost ter Angliji padla v hrbet, oziroma hotela dobiti Ulster nazaj pod pogojem, da angleška mornarica zapusti tista tri ulstrska pristanišča, v

Japonski mirovni pogoji

Japonska bo sredi februarja ustanovila novo sebi prijazno kitajsko vlado
Stalne japonske posadke ostanejo na Kitajskem

Šanghaj, 9. jan. t. Havas. Kitajske osebnosti, ki so za to, da pride do miru med Kitajsko in Japonsko, izjavljajo, da potekajo razgovori med japonsko vlado ter Vančinvejem, ki zastopa Kitajce v od Japoncev zasedenih pokrajinah, ugodno potekajo.

Japonska vlada bo najbrže že sredi februarja pristala na to, da se za vse ozemlje, ki so ga zasedle japonske čete, imenuje ena sama osrednja kitajska vlada pod predstvom Vančinveja. Naloga te vlade bi bila, da sklene z Japonsko mir na podlagi pogojev, ki bi jih Japonska takrat objavila. Pogoji pa so po verodostojnih virih naslednji:

1. Japonska prizna neodvisnost in neokrnjenost kitajske države.
2. Japonska dobi pravico, da vzdržuje v gotovih določenih mestih svoje lastne vojaške posadke ter da nadziruje tudi prometne zveze med temi kraji.
3. Japonska dobi izrecno določene politične predprave na ozemlju severne Kitajske

in v Notranji Mongoliji in sicer na ta način, da bi imela japonska vlada pri imenovanju uprave v teh krajih, ki sicer spada popolnoma pod oblast osrednje kitajske vlade, gotove pravice, ki bi se morale vpoštevati. Japonska bi smela nadzirati tudi sestavo pokrajinskih svetov ali skupščin, ki bi vodili samoupravne posle teh pokrajin.

4. Kitajska vlada pristane na gospodarsko sodelovanje z Japonsko, kar bi japonski trgovini odprlo velike možnosti za razmah po Kitajskem.

5. Kitajska se obveže, da bo tuje koristi na svojem ozemlju spoštovala. Delnice raznih inozemskih, ki so bile zaplenjene, se bi tem družbam vrnilo. (Tukaj gre predvsem za angleške pravice.)

6. Kitajska vlada se obveže, da bi stopila v stik z vlado maršala Čangkajšeka v Čunkingu, kateri bi ponudila, da naj se obe vladi zlieta v eno. Postopek bi bil določen v sporazumu s kitajsko vlado. Razvoj dogodkov v Ev-

ropi, v kolikor je v nje pomešana tudi Sovjetska Rusija, bo po japonskem mnenju ugodno vplival na maršala Čangkajšeka, da bi sprejel predloge nove kitajske vlade za stopitev obeh vlad v eno samo osrednjo kitajsko vlado.

7. Obe vladi, kitajski in japonski bi sodelovali na polju protikomunistične borbe.

Politični pristaši Vančinveja so naziranj, da je ta načrt izvedljiv in da bi imel velik vpliv na oblikovanje dobrih odnosov z Ameriko, ako bi bil uresničen.

Tokio, 9. januarja. AA. DNB. Japonski cesar je danes sprejel v avdienco ministrskega predsednika Abeja, ki mu je pri tej priliki poročal o včerajšnji seji japonske vlade. Abe je seznanil cesarja s sklepi, ki so bili sprejeti na vladni seji. Ti sklepi se nanašajo na stališče japonske vlade do sestave nove kitajske osrednje vlade. Predsednik japonske vlade na Kitajskem je prejel nova navodila in odpotoval z letalom v Nanking, kjer bodo končni razgovori za sestavo osrednje kitajske vlade.

„Leto 1940 bo usodno“

Velik Chamberlainov govor o dosedanjih uspehih v vojni in o bližajočih se velikih preizkušnjah

London, 9. jan. t. Reuter. Danes je ministrski predsednik Chamberlain govoril kot prvi govornik na celi vrsti zborovanj, na katerih bodo nastopali ministri ter javnosti razlagali smernice angleške politike. Takšna zborovanja bodo v londonski mestni hiši in bodo tedenska.

Chamberlain je v svojem govoru v začetku dejal, da je breme ministrskega predsednika tolikšno, da je mislil, da se bo moral pod njim zgruditi, kot se je zgrudilo pod to težo že mnogo njegovih prednikov. Upal je, da bo mogoče vsaj začasa njegovega službovanja na čelu angleške vlade vojno preprečiti. Toda, odkar je vojna izbruhnila, živi samo eni misli, namreč, da je treba skupno z junaško zavezništvo Francijo storiti vse, da se vojna čim prej zaključi z zmago. Temu cilju je bilo treba podrediti vse drugo, vsa razvedrila in vsa zasebna veselja kakor tudi vsa osebnostna čustva in obzire. Tega načela se bom držal, dokler bom ostal na tem mestu in dokler bo trajala vojna. A prav tako se ne bom izognil nobeni osebni odgovornosti, ako bo treba kaj podvzeti, kar pred svojo vestjo smatram, da je prav, pa naj bo zame še tako neprijetno in težavno.

»To novo leto, ki je tako mirno začelo, bo usodno v zgodovini sveta«

»To novo leto,« je nadaljeval Chamberlain, »ki se je tako mirno začelo, bo verjetno postalo usodno v svetovni zgodovini. Sedanji mir je samo mir pred viharjem. V vojni smo. Brezštevinski možje, oboroženi z rušilnim orožjem, kot ga je mogla iznajti le najvišja človeška znanost, zdaj opazujejo drug drugega, zavarovani zadaj za utrjenimi črtami. Samo od časa do časa slišimo grmenje topov. Nikdo ne ve, kako dolgo bo še ta mir trajal.«

»Samo na morju je vojna v polnem razmahu...«

»Izgubili smo manj kot 1% svojega brodogoja«

Nato je Chamberlain s pohvalo omenil delovanje angleških in francoskih letalcev ter nadaljeval: »Samo na morju je vojna v polnem razmahu. Ako gledamo nazaj na prve štiri mesece vojne na morju, smemo biti zadovoljni. Svetovna morja smo očistili nemških ladij. Nemško trgovinsko brodogojstvo, ki je v začetku vojne štelo več kot eno tretjino našega brodogoja, je izgubilo 228.000 ton, ki smo jih zajeli ali potopili, odnosno ki so jih potopili Nemci sami. Ostali del je zaprt v nemških domačih ali inozemskih pristaniščih. Nasprotno pa so nemški napadi na naše trgovinsko brodogojstvo, ki je seveda mnogo obsejnejše, cilj za nasprotnika, dosegli zelo skromne uspehe. Ako namreč

katerih so bila ustanovljena angleška pomorska oporišča za časa irske vstaje leta 1921.

Vsa ta vprašanja so bila povod, da je v zadnjih letih zopet začela delovati tako zvana IRA, tajna zarotniška organizacija z vojaškim značajem, zoper katero je de Valera sicer nastopil, pri tej priliki pa obenem poudarjal, da narodne pravice in zahteve Irske še vedno niso izpolnjene. Irska rana, o kateri je govoril leta 1844 v londonskem parlamentu Macaulay, še vedno ni zaceljena. S svojim srecem je Irska za Poljsko, za Češkoslovaško, za Finsko, za vse, ki se morajo braniti za svojo svobodo in svoje človečanske pravice v sedanji ogromni borbi evropskih velesil, toda podobno kakor Indci ne zaupa voditeljem angleškega imperija. Ker na nasprotni strani vlada isto nezaupanje, je položaj postal težak in kako se bo razpletel, ne vemo.

»Hrabremu finskemu narodu bomo pomagali«

»Na vrsti je sedaj Finska. Napadla jo je tista veselisa, s katero je Nemčija sklenila tisto usodno prijateljsko pogodbo potem, ko ji je dala zgled, kako je treba postopati z malimi narodi. Finska se danes sredi svoje snege in zamrznjenih jezer bori proti surovemu napadu, prav tako, kakor se borimo proti surovi sili tudi mi. Bori se za isto pravico, za isto svobodo kot mi. Njeni čudoviti uspehi nas navdajajo z občudovanjem, toda mi ne pozabljamo, da ključje tudi po hitri pomoči od naše strani. Naj bo ta hrabri finski narod prepričan, da sklep, ki ga je Anglija sprejela v izvajanju sklepov, sprejetih v Ženevi, ne bo ostal na papirju.«

Nato je govoril Chamberlain o Turčiji in o strašni nesreči, ki jo je zadela, ko so jo obiskale strahotne naravne neizode, potresi in poplave, ter dodal, da bo Anglija nudila vso pomoč, ki jo bo mogla dati, da svoji zaveznici pomaga v hudih preizkušnjah, v katerih je izgubila več življenj, kakor vse vstajajoče se države v vseh štirih mesecih, odkar traja vojna.

»Sodelovanje s Francijo bo trajalo po vojni, in je zgled, ki naj si ga ogledajo številni drugi narodi za dobo po vojni«

Chamberlain je nato dejal:

»S Francijo nastopamo vedno složno. Prepričan sem, da bomo hoteli, da bo ta skupnost, ki smo jo dosegli v vojni, trajala dalje tudi potem, ko bo vojne konec. Mogoče je, da se bo ta skupnost razvila v še kaj globljeja, kajti ne vidim ničesar, kar bi utegnilo bolj koristiti za miroljubno obnovo sveta kakor skupnost in sodelovanje, ki sta ga Anglija in Francija pokazali v vojni. Nič bi tudi bolj ne koristilo trajnosti novega reda in miru, kakor vzgled gospodarskega sodelovanja Anglije in Francije, vzgled, ki si ga naj ogledajo številni drugi narodi v Evropi in po vsem svetu.«

Nadaljevanje na 2. strani

Vojna na zahodu

Na morju

London, 9. jan. b. Britanska vojna ladja — cetera — »British Liberty« od 8500 ton je naletela na mino in zletela v zrak. Obstaja bojazen, da je vsa posadka, ki je štela 20 članov, utonila.

London, 9. jan. b. Danes opoldne eta se pojavili dve veliki nemški bombni letali nad vzhodno obalo Anglije. Pilota eta napadla s strojnimi angleško ladjo, ki je vozila proti severu. Spustila eta tudi dve bombi, ki pa ladje k areci niso zadele. Ljudje so z obale opazovali eksplozijo številnih bomb, ko so padle v vodo. Ladja je odgovorila s topovi, angleška lovska letala pa so takoj napadla nemška bombnika, ki sta naglo izginila.

Rio de Janeiro, 9. jan. AA. Reuter. Angleška ladja »Highland Patriot« (1400 ton), ki je prišla v tukajšnje loko, je bila na morju napadana od neke podmornice. Podmornica je poskušala torpedirati ladjo, toda torpedo ni zadel cilja. Podmornica se je nato dvignila iz vode ter začela streljati na ladjo. Ladja pa ni bila poškodovana. Ranjen je bil samo neki portugalski potnik.

Madrid, 9. januarja. AA. Reuter. Danes se je zvedelo, da je francoska patrolna ladja »Barsac« (1049 ton) zavozila na plitvino pri Vigui in da jo je v soboto zvečer, ko so divjali siloviti viharji, morje popolnoma razbilo. Mislilo, da je našlo pri tej priliki smrt 10 članov posadke.

Na suhem

Pariz, 9. jan. t. Havas. Vrhovno poveljstvo poroča z zahodne fronte: Na obeh straneh so po noči nastopale patrulje. Nemške so bile bolj razborite,

kakor navadno. Zahodno od reke Saare je prišlo do medsebojnih stikov med malimi oddelki. Nasprotnik pa je bil vedno obdit.

Berlin, 9. januarja. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo poroča: Razen krajevne delavnosti ogledniških oddelkov in ogledniških poletov vojnega letalstva nad severnim delom Severnega morja ni bilo nobenih posebnih dogodkov.

V zraku

Newyork, 9. jan. b. Poročajo, da v največji tajnosti preizkušajo v Ameriki letalo, katerega brzina znaša 800 km na uro. Ta letala bo Amerika dobavila še letos zavezniškim državam.

London, 9. jan. t. Reuter. Na vhodni škotski obali so nemški letalci s strojnimi obstrajevali pet ribiških čolnov kakor tudi ladjico, ki oekrbuje inoreki svetilnik. 32 mož je bilo več ali manj hudo ranjenih. Vsi čolni so se vrnili v pristanišče. Angleška letala so Nemce napadla in jih prepočila. Z morja sem so opazovalci elisali hude eksplozije.

London, 9. januarja. AA. Reuter. Neko sovražno letalo je izvedlo danes napad na svetilniško ladjo ob vzhodni angleški obali. Britanska letala so se takoj dvignila in odletela zasledovat sovražnika.

Zemunska vrem. napoved: Oblačno po vsej državi. V Podonavju košava. Ponekod bo snežilo, predvsem v severovzhodnih predelih. Deževati utegne v spodnjem Primorju. Hujši mrz predvsem na severni polovici države.

Zagrebska vrem. napoved: Oblačno in hladno.

Politični zapiski

Zlohoten predlog

V nikšijski »Slobodni misli« beremo za pravoslavni božič tudi ta le predlog za preureditev države, ki ga je bil napisal bivši poslanec inž. M. Matič z Novega Sada: »1. Banovine bi ostale nedotaknjene, pač pa se dvignejo v vrsto resornih ministrstev, bani v vrsto ministrov brez portfelja, podbani pa v vrsto državnih podtajnikov. Banaki evat v vsaki banovini bi bil sestavljen iz narodnih poslancev ter njihovih namestnikov. Bani in podbani bi se imenovali iz vrst narodnih poslancev, sicer pa bi se ustava ne menjala. 2. Banovina Savska, Primorska, Dravska bi tvorile veliko Hrvatsko banovino s sedežem v Zagrebu. Poglavar banovine bi nosil ime velikega hrvatskega bana, bani in podbani savske, primorske in dravske banovine pod predsedstvom velikega hrvatskega bana bi sestavljali vlado velike Hrvatske banovine. Banovinski sabor bi bil sestavljen iz poslancev teh treh banovin. 3. Banovine Donavska, Moravska, Zetska, Drinska in Vrbaška bi delale veliko srbsko banovino s sedežem v Nišu ali Skoplju. Poglavar velike srbske bane, bani ter podbani teh šestih banovin pod predsedstvom velikega srbskega bana o vlada velike Srpske banovine, sabor pa narodni poslanci iz teh 6 banovin. 4. Veliki bani so postavljene s kraljevim ukazom na predlog predsednika vlade. Imajo rang in značaj podpredsednika vlade ter so člani vlade kot podpredsedniki. 5. Srbsko-hrvatski podbani pa so predsedniki dotične vlade banovine ter so kakor bani in podbani banovin postavljeni s kraljevim ukazom dotične velike banovine. 6. Narodna skupščina sprejema okvirne zakone za zadeve velikih banovin kakor tudi državne zakone za čisto državne potrebe. — Opomba: Ureditev današnje banovine Hrvatske je popolna kopija bivše hrvatske banovine... Sloveniji ni treba dati samostojne banovine zato, da bi Slovenci skupaj s Srbi Primorske banovine ovrzli Hrvate v njihovi zlohotnosti. Tako bi banovinska esamouprave ostale nedotaknjene. O tem sem si dopisoval z g. dr. Josipom Smolom iz Splita, ki je v sami stvari banovinski sistem njegova ideja. — Zdi se, da so si nekateri ljudje v tej državi nadelo edino življenjsko nalogo, zastupljati vodnjake, to se pravi kvariti dobre odnose med Srbi, Hrvati in Slovenci. Ta članek gospoda inženjerja Matiča, ki ga že poznamo, na eni strani ponuja Slovence na nivo srbskih birčev, na drugi strani pa žali Hrvate, ker jim že vnaprej očita zlohotnost. Zanimivo pa je, da takega članka ni hotel prineesti noben resnejši list v vsej državi. Tako se je novosadski inženjer s svojo politično modrostjo moral zateči v Nikšić k »Slobodni misli«. — Navedli smo ta članek zgolj zato, da ob njem spet odločno naglasimo svojo neizpravo zahtevo po avtonomiji Slovenije.

Članek ministra dr. Kreka

Belgrajska »Pravda« je za pravoslavni božič prinesla članek ministra dr. Kreka, ki med drugim veli: »Kakor smo Slovenci, Hrvati in Srbi po tolikih hudih zločinah in toliko stranstvih tik pred vojno napravili zrelostni izpit ter zdaj z največjim elanom preurejamo svoj skupni dom — Jugoslavijo — da bi nam vsem v njej bilo čim bolj prijetno ter da bi bila mir in hrastvo prav tako vidna znaka naše skupnosti, kakor naš grb — tako tudi upamo, da bodo v vseh narodih Evrope po tej strašni kataklizmi ustvarjeni psihološki pogoji, da bi mogli mi vsi skupaj napraviti še tisti višji zrelostni izpit za tisto obliko mednarodnega sodelovanja, ki bo za vsekdar izključilo nasilje in vojno kot sredstvo urejanja mednarodnih odnosov.

SDS naj zastopa Srbe na Hrvatskem

»Hrvatski Dnevnik« od 6. januarja prinaša uvodni članek z ozirom na srbski božič, kjer govori o razmerju med Hrvati in Srbi na Hrvatskem. Med drugim pravi z ozirom na dr. Mačkovo voščilo pravoslavnim Srbom, kjer je ugotovil, da bodo pravoslavni letos obhajali bolj vesel božič kakor pa so jih prejšnja leta. »Zasluga za to pa ne pripada le hrvatskemu, marveč tudi srbskemu narodu, in sicer tistemu delu srbskega naroda, ki se je opredelil za sporazum in ki je skupaj s hrvatskim narodom vodil boj za odpravo starega stanja.« Nato govori o SDS in njenem delovanju za sporazum s Hrvati, nakar konča: »Hrvati se ne moremo mešati v strankarsko opredelitev Srbov, pač pa moremo z ozirom na zgodovinsko povezanost skupnih interesov reči, da smo voljni sodelovati le s tistimi Srbi, ki spoštujejo hrvatski narod in njegove pravice. Samostojni demokrati so naši sodelavci. Bili so skupaj v boju, zato je umevno, da so si s tem sodelovanjem pridobili tudi naše zaupanje. Stvar srbskega naroda na Hrvatskem pa je, da se izreče za katerokoli stranko hoče.«

Pravoslavni episkop Platon v preiskavi

»Zagrebaške Novosti« poročajo iz Belgrada: »Po neopracenem napadu episkopa Platona zoper dr. Nikolaja, episkopa žičkega, je sveti sinod pravoslavne cerkve sklenil začeti preiskavo ter ugotoviti pravo materialno resnico, zlasti se zato, ker gre za hudo kršitev kanonskih določil. V ta namen je bil določen član sinoda dr. Nekarije Krulj, episkop zborniško-tuzlanski, naj obenem z g. Alagićem, članom velikega cerkvenega sodišča, odputuje v Bitolj zaslišavati episkopa Platona in več vernikov, ki so poslušali njegovo pridigo, potem člani učiteljskega zbora bitoljskega bogoslovja, zastopnike cerkvene obine ter nacionalnih društev, nakar naj po končani preiskavi izročita arhijerejskemu sinodu popolno poročilo zaradi nadaljnjega postopanja.

V Zemunu odpustčajo hrvatske delavce

Zadnjič smo po »Hrvatskem Dnevniku« poročali, da so v zemunskih in belgrajskih tovarnih letal odpustili vse hrvatske delavce. Po imenovanem hrvatskem listu smo prinesli tudi vzrok. Ko smo navajali »Hrvatski Dnevnik«, je ena vrsta izostala, zato zdaj popravljamo. »Hrvatski Dnevnik« je pisal namreč dobesedno tako: »To postopanje pa na nikakor ni nerazumljivo, če vemo, da je na primer ravnatelj tovarne »Zmaj« Joca Petrovič bil ter je še goreč Stojadinovićev... medtem ko je glavni ravnatelj »Ikarusa« Dimitrije Konjović.« To popravljamo zato, ker je zaradi izpuščene vrste bilo brati, češ da je »Joca Petrovič ravnatelj tovarne Ikarus«, kar pa ni res.

Kulturno zborovanje koroških Slovencev

Občni zbor Prosvetne zveze v Celovcu je pokazal veliko kulturno žilavost slovenske mladine

»Koroški Slovenci«, glasilo koroških Slovencev, objavlja obširno poročilo o sijajno uspelem občnem zboru Slovenske prosvetne zveze v Celovcu. List piše o tej kulturni manifestaciji koroških Slovencev med drugim sledeče:

Odgovor na vabila, ki jih je Prosvetna zveza razposlala, je bil neprimerljivo. Zato pa so bili tako rekoč vsi kraji, koder prebivajo Slovenci. Prišlo je predvsem mnogo mladine, deklet in fantov, nad 200 po številu. Starejši slovenski kulturni delavci so bili veselo presenečeni nad toliko kulturno zavednostjo mlajšega slovenskega rodu.

Občni zbor so začeli s pesmijo »Slovenec seme«, nakar je bil poslan na naslov notranjega ministra dr. Fricka sledeči brzogovorni pozdrav: »Slovenska narodna družina na Koroškem pošilja ob priliki letnega občnega zbora Slovenske prosvetne zveze g. notranjemu ministru vdane pozdrave, ki jim pridružuje prošnjo, naj bi g. notranji minister slovenski narodni skupini zajamčil svobodo kulturnega delovanja.«

Nato je sledilo dvojce zanimivih predavanj, ki so bila namenjena za voditeljski tečaj, v katerem voditelji podeželskih prosvetnih društev dobivajo navodila za nadaljnje delo.

V prvem predavanju je urednik »Mladega Korotana« govoril o »zgodovini stikov med nemškim narodom in južnimi Slovenci«. V drugem predavanju pa je bila nazorno podana vsa kulturna zgodovina slovenskih narodov sploh, med katere se šteje tudi slovenska narodna družina na Koroškem. Predavanjem je sledil nevezan razgovor, ki se ga je udeležilo v včasih zelo napeti, vedno pa silno živahni in od navdušenja za delo preveti debati veliko število mladih podeželskih prosvetarjev, ki so prinesli mnogo dobrih zamisli, ki bodo koristno izpolnile prosvetni program Zveze. Voditeljski tečaj je pokazal vso svojo koristnost. Udeleženci in prireditelji so lahko na uspeh ponosni.

Popoldne je sledil prvi občni zbor Prosvetne zveze. Udeležilo se ga je po svojih zastopnikih 33 včlanjenih društev. Torej sta izostali samo dve, ker število članic znaša 35. Začetnik govor je imel podpredsednik Zveze Janko Ogrin, ki je dr. Mačkovo navduševal za neumorno delo na polju slovenske prosvete. Med drugim je dejal:

»Kulturni dom koroških Slovencev je postavljen na žive stebre. Gradili so ga številni slovenski velikani uma in srca. Od njih prihaja idealizem,

ki je pomagal, da smo koroški Slovenci prebredli skozi nevarne čase, ko smo si že postavljali vprašanje, ali smo sploh še Slovenci. Prosvetna zveza je s podporo vseh včlanjenih društev zastavila vse svoje sile, da je ohranila organizacijo na novih osnovah. Čeprav ne more zadostiti vsem potrebam kulturnega življenja, bo njeno delo vendar le dajalo vse slovenski družini dovolj moralnih moči, da je teže razmer ne bodo moglo potlačiti. Vsa narod ima vsikdar dolžnost, da s svojimi delom dokaže pravico do svojega obstoja in življenja.«

Sledilo je drugo predavanje, ki mu je bil naslov: »Varujmo slovensko dostojanstvo«. O tem vprašanju je govoril tajnik Prosvetne zveze. Poudarjal je, da se nahaja slovenski narod na koroški zemlji že 1300 let. Ona nosi pečat njegovega dela in njegove omike. Tisoletna zgodovina, polna dokazov slovenske narodne volje, je izhodišče pravice koroških Slovencev do svoje samobitne kulturne rasti, pa naj prebiramo zgodovino od ustoličenja koroških knezov dalje preko stoletja turških vdorov v dobo preporeda evropskih narodov, ali pa listamo po zgodovinski knjigi slovenskih kulturnih spomenikov. Koroški Slovenec mora ostati varuh bogatega kulturnega zaklada, ki mu je bil izročen od prejšnjih rodov in kjer je ukoreninjena njegova narodna samozavest. To je dolžan svojemu narodnemu dostojanstvu. Svojo državljansko zvestobo pa Slovenci dokazujejo vsak dan. Krajevni občiki, da niso zanesljivi, so torej neosnovani in krivični.

Tretje predavanje je nosilo naslov »Naša kulturna in gospodarska samopomoč«. Predavatelj je opisal sedanje življenje, ki ga na kulturnem in gospodarskem polju živijo koroški Slovenci v okviru nemške države. Imajo svoj teden, imajo potrjeno in dovoljeno svojo Prosvetno zvezo, o kateri pa bo šele bližnja bodočnost pokazala, v kakšnem obsegu se bo mogla udeleževati. Ljudske šole so popolnoma nemške. Predsednik Prosvetne zveze je službeno premeščen že leto dni na Predarlskem in mora bivati izven Koroške. Trem Slovincem je že nad 3 mesece odvzeta svoboda. Socialne ugodnosti se zavednim Slovincem odtegujejo, otroške doklade se jim jemljejo, ne glede, da imajo nekateri po 12 otrok. Slovenska narodna zavednost se istovetno s politično nezanesljivostjo. Slovenci ne morejo postati občinski odborniki, niti občinski tajniki. Zavednim Slovincem se ponekod onemogočuje nakupovanje nepre-

mičnih, slovenske kmetije zaradi slovenstva posestnikov ne morejo postati dedne pravice »dednih kmetij«. Prosvetna zveza bo notranjemu ministru predložila sliko o kulturnem razvoju koroških Slovencev v drugo leto življenja v okviru Velike Nemčije.

Nato je sledila debata, ki je bila prav tako, kakor dopoldanska, zelo živahna in je dala mnogo zanimivih pobud za procvit slovenskega kulturnega življenja.

Na koncu debate je spregovoril tudi med šolskim letom službeno odsotni predsednik Slovenske prosvetne zveze profesor dr. Joško Tischler, ki poučuje na Predarlskem. Zborovalci so ga viharo pozdravili in njegove bodrilne besede shranili globoko v svojih srcih.

Občni zbor je zaključila pesem »N' mav črnez izaror«. Udeleženci so od te krasne prireditve, odnesli globoke vtise in mnogo praktičnih naukov za uspešno delovanje za procvit slovenske samobitne kulture na več kot tisoč let stari slovenski zemlji.

Rojstni dan kraljice Marije

Belgrad, 9. januarja. m. Na današnji rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije so vsa državna in samoupravna postopja izobesila državno zastavo. Isto so storili tudi privatniki, ki so poleg državnih zastav izobesili tudi srbske nacionalne zastave. Dopoldne so bile v vseh cerkvah in molitnicah hvalne službe božje. Prav tako tudi v dvorski kapeli, kjer so službi božji prisostvovali vsi člani kr. doma. V maršalatu dvora je bila ves dan razstavljena dvorska knjiga, v katero so se vpisovali člani diplomatskega zbora in ugledni predstavniki kulturnih, narodnoobrambnih in dobrodelnih organizacij.

Konkurzi in poravnave

Belgrad, 9. januarja. AA. Splošna državna statistika uradno sporoča, da je bilo v mesecu decembru 1939 v državi šest steečajev in 28 prisilnih poravnav. Po banovinah so steečaji in prisilne poravnave tako razporejene: dravska 4, hrvatska 1, donavska 1, vrbaška, drinska, moravska, zetska, vardarska in Belgrad 0.

Prisilne poravnave: dravska 6, hrvatska 3, donavska 17, vrbaška 1, drinska 0, moravska, zetska, vardarska 0, Belgrad 1.

Belgrajske novice

Belgrad, 9. jan. m. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je božične praznike prebil v svojem rojstnem kraju v Nišu. Za časa svojega bivanja v Nišu je obiskal tudi obolelega Aco Stanojevića ter mu čestil za božične praznike in se zanimal za njegovo zdravstveno stanje. G. Cvetković se je snoči vrnil v Belgrad in je danes sprejemal stranke večino dneva v kabinetu predsedništva vlade.

Chamberlainov govor

Nadaljevanje s 1. strani

3 milijone mož pod orožjem

Chamberlain se je nato vrnil na opis poljoja angleške suhozemске vojske in je odkril, da bo angleška armada potem, ko bodo iztekli vsi vpoklici, ki so bili nedavno izdani, štela nekako od dva in pol do dva in tri četrt milijona vojakov. Ako pristojemo tem še redne čete, ki so bile že prej pod orožjem, nadalje čete, ki služijo v letalstvu in mornarici, kakor tudi številne pomočne čete ter prostovoljce, potem vidimo, je rekel Chamberlain, da je Anglija že mobilizirala ogromne množice mož za obrambo domovine.

»Tudi angleški narod bo moral pristati na žrtve«

Ministrski predsednik je svaril pred velikim optimizmom. Svaril je matere, ki so svoje otroke poklicale spet nazaj v London. Naj nikar nikdo ne misli, da je dovoljeno zaradi tega, ker sedanja vojna še ni zavzela obsega vojne l. 1914, nadaljevati življenje prav tako, kakor da bi bili v mirnem času. Tudi angleški narod bo moral pristati na žrtve, na katere je že pristala demokratična Francija in totalitarna Nemčija. Žrtve se bodo nanašale na plače, ki jih Anglija nikakor neče navezati na živčne cene, da ne pride v smrtni vrtnec skakanja cen in plač. Nanašale se bodo na uvoz gotovega blaga, ki se mu bomo morali odpovedati. Nanašale se bodo na živčne nakaznice, da bomo vsi enako dobili. Nanašale se bodo na obleko, na industrijo in trgovino. Uvažali in izdelovali bomo samo to, je dejal Chamberlain, kar je v hudih časih potrebno, da si priborimo zmago.

»V bodočnosti gledamo z zaupanjem«

Svoj govor je Chamberlain zaključil z besedami: »Vedno bolj jasno postaja, da ima Nemčija natančno izdelane načrte za nadaljnje zasedbe in da njen apetit raste z vsako novo pridobitvijo. Danes izjavljajo člani nemške vlade, da ima Nemčija namen, uničiti angleški imperij. Brez dvoma bi bili veseli, če bi se jim to posrečilo in če bi mogli z nami postopati tako, kakor postopajo z drugimi svojimi žrtvami. Mi Angleži takšnih namenov nimamo. Zavezniki ne želimo uničiti nemškega naroda. To je zlohotna trditve, ki morda služi notranjim potrebam. Toda nemški narod mora spoznati, da nosi odgovornost za nadaljevanje vojne on sam. On mora razumeti, da zavezniki težnjam po kriščanski ureditvi mednarodnega sožitja ne morejo biti zadoščene z obljubami, ki so se v prošlosti mnogokrat izkazale kot puhe. Hitlerjeve metode so metode groženj za vsako malo neodvisno državo. Te metode so vzbudile po vsem omikanem svetu odpor. Po Južni in Severni Ameriki. Roosevelt je v svoji poslanici na papeža napisal, da je mogoče svet urediti samo s sodelovanjem vseh iskrenih iskalecev mira. S tem tudi jaz soglašam. Ako naj zmaga pravica, potem ne smemo oklevati, ako od nas zahtevajo za takšen cilj tudi velike krvne žrtve. Zile sile se bodo zaman borile proti takšni skupnosti sil, ki se borijo za dobro... V bodočnosti gledamo s polnim zaupanjem.«

»Masonsko družbo je treba razgnati«

Oster članek hrvatskega lista, ki je glasilo poslanca HSS

V »Zagrebačkem listu«, ki ga izdaja hrvatski HSS poslanec dr. Ziga Scholl, beremo z ozirom na izjavo framaonske velike lože Jugoslavija zoper dr. Korošca daljši članek, ki iz njega povzemamo nekatere misli:

»Za novo leto je dr. Anton Korošec objavil čestitko, ki je v njej navedel tri skrbi, ki morajo zanimati vsakega javnega človeka: komunisti, svobodni zidarji ter tuji. O svobodnih zidarjih je dr. Korošec dejal, da v Jugoslaviji prihajajo vedno do večjega vpliva v javnosti ter da moramo na njihovo delovanje biti zelo pozorni. Zaradi te izjave je velika loža »Jugoslavija«, ki ima svoj sedež v Belgradu, spet enkrat stopila v javnost s svojo izjavo, kjer odgovarja dr. Korošcu. Velika loža »Jugoslavija« odgovarja v imenu vseh svobodnih zidarjev, tudi v imenu hrvatskih, to je v imenu tistih svobodnih zidarjev, ki delujejo v Zagrebu ter v drugih hrvatskih mestih.

Znano je, da so svobodni zidarji ustvarjali in ustvarili 6. januar leta 1929, da so bili ideologi diktature ter lažnega »jugoslovenstva« ter se imamo njim zahvaliti za mnogo tistega trpljenja in nesreč, ki ga je hrvatski narod moral pretrpeti poprej, zlasti pa še za časa diktature. Ko smo pred letom dni zagrebaške svobodne zidarje odločno krenili po prstih, je med njimi nastala velika zmeda. Začeli so se seliti iz tistih prostorov, ki smo poročali, da se v njih shajajo. Razširjali so govorice, češ da so se lože same »razpustile« ter da ne delujejo več, le da bi odvrgli pozornost od masonov, ki so se s selitvijo in reorganizacijo svojih lož znova poskušili utrditi ter iz svojih okopov nadaljevati svoje razdiralno delo.

Zdaj so z izjavo velike lože »Jugoslavija« v Belgradu posredno priznali, da le obstoje, in sicer ne samostojno. V teh ložah je torej še zdaj leglo defetizma in protihrvatskega boja. Masoni še dalje služijo idejam velike lože »Jugoslavija«, podpirajo preostale elemente diktature, s svojimi skrivnimi kanali ovirajo ter preprečujejo pravičen razvoj razmer ter ustalitev razmer v naši banovini Hrvatski. Njihova izjava je dokaz, da so se res znova organizirali, da še vedno drug drugemu pomagajo ter potiskajo na vplivna mesta v raznih javnih službah, na direktorske položaje v raznih podjetjih ter da še vedno morejo voditi. Bije se torej boj za življenje in smrt med novo oblastjo, ki si z vsemi silami prizadeva, da bi prišel do besede narod in njegovi pravi zastopniki, ter med stari režimom, ki je vladal po skrivnih sestankih masonskih bratov in masonskih podpretnikov.

Velika loža »Jugoslavija« vprašuje dr. Korošca, zakaj ni nič ukrenil zoper masono, ko je bil notranji minister in celo predsednik vlade... Dr. Korošec je bil trikrat nadzorna oblast nad vsemi društvami... V stvari je to le dokaz, da so masoni takrat bili tako močni, da jim niti en notranji minister ni bil mogel. Kajpada nas delovanje dr. Korošca ne briga, toda briga nas, da se znova začele odzivljati in krepijo skrivne sile, ki so do sedaj vedno delovale zoper interese najširših hrvatskih ljudskih slojev ter tudi zdaj otežujejo položaj v državi. Te sile so toliko bolj nevarne, ker imajo veliko moč prikrivanja ter se zdaj lišajo z demokratskim perjem, misleč, da so ljudje pozabili na njihove usluge diktaturi. Še več. Velika loža Jugoslavija danes naglašja, da je v svojih vrstah imela celo »posvečene osebe... Sebi pripisujejo v za slugo tudi znano akcijo ameriškega predsednika Roosevelta, ki o njem pripovedujejo, češ da je svobodni zidar in da je podal roko papežu Piju XII. za skupno delo za reševanje človeštva in stare civilizacije.

Ta »stara civilizacija« je kajpak tisti čas, ko so svet vladali masoni, zavzeli važne položaje, pograbil v svoje roke vse izvirne bogastva in blaginjskega ter vse druge ljudi pustili v največjem siromaštvu. Polnili so ječe s protidržavnimi elementi, mašili časopisju usta, onemogočali vsako izjavo hrvatskega duha in hrvatskih pravic ter porabili vse svoje velike sile, da bi zadušili zavest celega naroda... Ker se masoni zdaj sklicujejo prav na demokracijo, je treba naglasiti, da demokratsko načelo zahteva javno delovanje in odgo-

vornost narodu, masoni pa se izmikajo prvemu in drugemu. Zato je to družbo treba čim prej razgnati ter pognati vse njihove vidnejše člane z mest, katera so bili zasedili«

Hrvatska Straža žigosa masono

Zagrebaška »Hrvatska Straža« v daljšem članku odgovarja izjavi prostozidarske velike lože Jugoslavije v Belgradu, katera je bila baše sprejeta na seji upravnega sveta velike lože Jugoslavija dne 3. januarja leta 1940. List pravi: »To izjavo daje centrala jugoslovenske masonerije z ozirom na noveletno izjavo dr. Antona Korošca, ki je Slovence opozoril, naj pazijo na prostozidarstvo, ki dobiva čedalje več vpliva. Velika loža Jugoslavija v svoji izjavi najprej citira besede dr. Korošca, nakar razlikuje v dr. Korošcu dve osebi. Ena ji je dr. Korošec kot državnik, druga pa ji je dr. Korošec kot »duhovnik rimsko-katoliške cerkve«. Za tem je v izjavi dobesedno takole povedano: »Gospod dr. Anton Korošec mora namreč kot posvečena oseba že vnaprej imeti svoje utrjeno gledišče o prostozidarstvu, kakor mu ga je predpisala njegova Cerkev od papeža Klemenca XII. pa do Leona XIII.« Nato navaja list še ložine besede glede dr. Korošca kot državnika, ki je imel priliko ob blizu spoznati delovanje lože, ker je kot minister bil nadzorni organ njenega delovanja. Na to pisane ložine izjave odgovarja »Hrv. Straža« takole:

»Kakor vidimo, belgrajska framaonska tudi pri tej priliki podtika katoličanom, da morajo misliti s tujo glavjo, češ, da ima vsak katoličan že vnaprej utrjeno svoje gledišče, kakor da bi bila Sveta Stolica obsodbe prostozidarjev izrekala v nasprotju z dejstvi in s pametjo. Je pa narobe! Kdor ve, kako previdno in modro postopa Cerkev pri obsodbi tujih manj razširjenih organizacij kakor pa je prostozidarstvo, ta bo tudi vedel, da tisti, ki te cerkvene obsodbe sprejema, prav v ničem ne dela zoper pamet. Taka obsodba bo, ko gre za društvo, kakršno so prostozidarji, morda cela tistim, ki sicer s katoliško Cerkvijo nimajo nič skupnega, vendar jo spoštujejo kot najstarejšo, najmočnejšo in najbolj dosledno branilko božje resnice, pravice in morale.

Če torej velika loža Jugoslavija omenja papeške obsodbe, to govori zoper masonerijo, ne pa zoper tiste, ki priznavajo avtoriteto cerkvenega učiteljstva.

Prav tako slabe sreče je velika loža Jugoslavija, ko naglašja, da je dr. Korošec kot pristojni resorni minister imel priliko osebno spoznati delovanje prostozidarjev. Prav to dejstvo, ker je dr. Korošec še potem, ko je še bolje spoznal delovanje prostozidarjev kakor pa je mogoče navadnemu javnemu delavcu, vendarle izrekel tako neugodno mnenje o masoneriji, govori zoper masonerijo. — Dr. Korošec je priča zoper masonerijo, ki mu velika loža sama priznava posebno kvalifikacijo. O njem sama velika loža pravi, da je imel dovolj prilike spoznati delovanje masonerije, in »demokratskih čustev prežeta javnost«, ki se velika loža na njo sklicuje, ima lahko delo, ki je treba izbirati, komu naj verjame: ali »državniku, ki je bil minister v 7 vladah« ali pa brezimi izjavi jugomasonske centralne.

Zaman jugomasoni navajajo svoja pravila, saj je znano, da včasih tudi društva z najlepšimi pravili slabo delajo. Ta opomba je toliko bolj umestna, če vemo, da gre za skrivno masonsko društvo, ki se mu niti ob taki redki priliki, ko daje javno izjavo, ne zdi potrebno objaviti imena svojih zakonitih zastopnikov, temveč daje brezimne izjave ter tako beži od nadzorstva javnosti.

Na koncu članka pa pravi »Hrvatska Straža«: »Eto, tako od vse izjave prostozidarske velike lože ni ostal niti en dokaz, razen tistega, da se je videlo, da so gospodje še enkrat potrdili svoje protikatoliško stališče in pa da so ogorčeno vstali v brambo svojega »rodoljublja«, ki pa o njem mi Hrvati imamo svoje posebno mnenje.«

40 dni vojne na Finskem

Finci so na vseh treh frontah zmagoslavno odbili sovjetske napade in je njihova obramba nedotaknjena

Dosedanji potek štiridesetdnevne vojne Sovjetije proti Finski nam kaže sledeče obrise in sledeči izid:

Načrti rdeče vojske

Predvsem je postal jasen načrt sovjetskega napada na Finsko. Boljševiške čete so hoteli na treh strateško važnih točkah prijeti Fince:

1. Na Karelski ožini v smeri proti glavnemu mestu Helsinki in pokrajini, ki je najpomembnejša in najbolj obljudena.

2. 500 km severneje nekako na sredi finsko-sovjetske meje v smeri proti Oulu (Uleaborgu), kjer teče edina železnica, ki veže Finsko s Švedsko in Norveško.

3. Na severu proti pristanišču Petsamo in mestu Salmijervi, kjer je najkrajša zveza Finske z Norveško in njen edin dostop do Severnega ledenega morja.

Cilj sovjetske armade je bil torej naslednji: s sunkom proti Helsinki naj bi Finska izgubila najbolj obljudeni del svoje države, kjer je tudi vsa njena industrija. Napad proti Botniškemu zalivu, oziroma mestu Oulu, naj bi Finsko presekala na dva dela in jo odrezal od inozemske pomoči, ki prihaja čez Švedsko in deloma po morju. Napad na severu pa naj bi Fince potisnil od morja in ji vzeli zvezo z Norveško. Kakšni pa so rezultati štiridesetdnevne vojskovanja? Fronto pri Leningradu, oziroma v Kareliji so sovjetske čete mogle potisniti samo do Mannerheimove črte in nič dalj. Teritorialno je ta pridobitev minimalnega pomena, strateško pa nobenega, ker so se boljševiške čete morale tam ustaviti, kjer je odločilo finsko vojaško poveljstvo. Najdalje so pridrle sovjetske čete v srednji Finski in so dejansko že ogrožale važno železnico, ki vodi na Švedsko. Toda tu je nepričakovano prišel finski protisunk, ki je bil tako uspešen, da ni sovjetskih čet vrgl le nazaj proti meji, ampak da se je Fincem deloma posrečilo preiti celo na sovjetsko ozemlje. Triterdenski boji pri Suomusalmi in Sali so se končali s popolno zmago Fincev, Sovjeti pa so izgubili tri, po drugih poročilih pa celo štiri divizije. — Tudi na severu pri Petsamu so se morali Sovjeti po prvih začetnih uspehih umakniti proti morskemu obali in izprazniti večino zasedenega ozemlja.

Vzroki sovjetskih porazov

Uspeh štiridesetdnevni boj na Finskem je torej za Sovjetsko Rusijo porazen. O vzrokih se je že mnogo pisalo. Toda gotovo je eden glavnih ta, da *Sovjetsko Rusijo na vojno s Finci ni bila pripravljena*. Boljševiki so pač mislili, da bodo z nekaj letalskimi napadi in pa z vkorakanjem na Finsko toliko preplašili Fince, da bodo brez nadaljnjega pristali na sovjetske zahteve. Pričetek vojnih operacij Moskve proti Fincem je bil od sovjetske strani zamišljen bolj kot vojaška demonstracija, kakor pa prava vojska, to pa zaradi zmotnega naziranja, da se mali finski narod sploh ne bo upal spustiti v borbo z ogromno Sovjetijo. Prišlo pa je ravno nasprotno. Finci so pokazali neverjetno hraber odpor in strumno vojaško organizacijo. Tako so se boljševiki zagrebeli v vojno, ki jim doslej prinaša same poraze in iz katere se ne morejo več umakniti, ako nečesto popolnoma zaigrati svojega vojaškega prestiža v svetu. Mogoče je tudi, da so sovjetski generali res mislili, da bo *pohod na Finsko le vojaški sprehod*. To se nam zdi zelo verjetno, ker drugače bi vsekakor morali vsaj tehnično ekspedicijo na Finsko bolje pripraviti. Moderna armada potrebuje za uspešno prodiranje predvsem dobro organizirano zaledje, ki omogoča dovolj živil, orožja in zlasti ogromne količine streliva, ki ga sodobna vojna potrebuje. Toda razen proti Karelski ožini Sovjeti na tisoč kilometrov dolgi fronti proti Finci nimajo ne železnice, ne dobrih cest. Edina železnica, ki jim je na razpolago, je murmanska, ki je bila v naglici zgrajena leta 1916, je enotirna in je vedno bila v izredno slabem stanju. Ta železnica, ki je edina suhozemska zveza Murmanska z ostalo Sovjetijo, pa je mestoma po 150 in 200 km oddaljena od finske meje, s katero pa ni nikjer zvezana z dobrimi cestami. Zaradi tega so Sovjeti mogli napokipiti večjo množino čet in orožja le na Karelsko ožino, proti srednji finski meji in na severu pa njihova armada ni bila velika. Pa tudi če bi razpolagali s številnimi četami, bi jih pri sedanjih prometnih razmerah ne mogli oskrbovati ne z živim, ne s strelivom.

Ta tehnična nepravilnost sovjetske armade je glavni vzrok boljševiških porazov na Finskem. Te pomanjkljivosti Sovjetska Rusija tudi ne bo mogla v nekaj tednih, pa tudi ne v nekaj mesecih odpraviti. Za to bi bilo treba verjetno nekaj let. Kajti tudi če preneha sedanja huda zima z velikimi snežnimi zameti, ki onemogočajo napredovanje motoriziranih čet, tudi pomlad, ko se močvirna pokrajina razmehča, ne bo dosti ugodnejša za vojaške operacije z motoriziranimi četami. Tega se očitno zaveda tudi sovjetsko armadno poveljstvo in zaradi tega poizkuša za vsako ceno na Karelski ožini, to je med Ladoškim jezerom in Finskim zalivom izsiliti skozi Mannerheimovo črto in zadeti Fince naravnost v srce, s čimer bi nadaljnje operacije na drugih delih bojišča postale nepotrebne.

Tega pa se tudi zavedajo Finci in si tako lahko razlagamo njihov ogorčen odpor ravno pri Viborgu, oziroma v Kareliji. Finci vedo, da na tej črti branijo ključ do Finske.

Finska poročila

Helsinki, 9. januarja. AA. Havas: Včerajšnja zmaga Fincev je ena najpomembnejših in najvažnejših ter največjih, kolikor jih je doslej zabeleženih na Finskem. V treh tednih so Finci uničili tri sovjetske divizije in to eno pri Tolvajerviju, drugo pri Suomisalmiju in tretjo pri Raati. Finci so se poslužili v borbi pri Raati taktike, da so patrole preselele vse zveze sovražnika z ozadjem ter mu tako onemogočile preskrbeti se z življenjskimi potrebščinami in municijo. Istočasno je finsko topništvo obsipalo z ognjem vse oddelke sovjetskih čet, ki so imeli nalogo vršiti preskrbo omenjene divizije. Finsko letalstvo je igralo zelo važno vlogo v borbah pri Raati. Finci so se borili v razmerju 1:10 ter so zmagali zaradi svoje boljše tehnike in izkoriščanja lege. Finski napadi skozi gozdove in čez zamrznjena jezera so se razvili z največjo hitrostjo. Zadnji poraz sovjetskih čet pomeni veliko izgubo moralnega in vojaškega ugleda Sovjetske Rusije. Značilno je, da sovjetsko uradno sporočilo sploh ne omenja te borbe, temveč govori samo o udejstvovanju patrol. V vsakem primeru pomeni izguba omenjene divizije na tem odseku hud udarec za sovjetsko vojsko.

Kako so finski smučarji razrušili murmansko železnico

Rim, 9. jan. t. Stefani: Dopisnik »Popolo d'Italia« poroča s finske fronte zanimiva poročila o drznem napadu finskih smučarskih čet na murmansko železnico. Vrhovno finsko poveljstvo je zaprosilo, naj se javi 50 prostovoljcev, ki bodo na smučeh skušali doseči murmansko železnico in jo razdreti. Prostovoljcev je bilo več kot dovolj. Razdelili so jih v deset skupin po pet mož. Vsak je bil utrjen smučar. Vsakemu so dali belo smučarsko obleko, bel ovčji kožuh za prenočevanje, hrane za teden dni, nož, brzostrzelno puško in 15 kg dinamita. Smučarji so se odpravili na pot ter so v

treh dneh dosegli murmansko železnico. Napredovali so dnevno po 70 do 80 km. Železnico so na dolžini 50 km na več krajih razstrelili. Na povratku so se nekajkrat srečali s sovjetskimi četami, toda vrnili so se vsi brez izgub.

Rdeča poročila

Moskva, 9. januarja. AA. Havas: Sporočilo generalnega štaba leningradskega vojnega okrožja se glasi: V toku 8. januarja ni bilo važnejših dogodkov. V odseku Uhta, Rapoli in Petrozavodsk (vse na sovjetskem ozemlju) so se udejstvovala patrole. Na Karelski ožini so se udejstvovala patrole ter topništvo in strojne puške. Zaradi slabege vremena je letalstvo izvršilo samo gotovo število izvidniških poletov.

Italija protestira v Berlinu, ker je Nemčija zadržala italijanska letala, namenjena za Finsko

Amsterdam, 9. jan. b. Berlinski dopisnik lista »Telegraaf« potrjuje, da je Nemčija v zadnjem času ustavila večje pošiljke orožja, ki ga je Italija poslala Finski. Vse kaže, da je ena sama pošiljka orožja prispela na cilj, vse druge pošiljke pa so bile zadržane od Nemčije zaradi ostrega opomina iz Moskve. Ni še znano, če bo Nemčija Italiji to orožje in letala vrnila. Dopisnik dodaja, da je rimska vlada po diplomatskem potu zahtevala pojasnilo od nemške vlade v tej zadevi.

Argentinska pomoč

Buenos Aires, 9. januarja. AA. Havas: V zvezi z znanim sklepom Zveze narodov je argentinska vlada poslala na Finsko 50.000 ton pšenice. Finska naj pšenico plača, kadar bodo razmere to dopuščale. Obresti se ne bodo računale.

Kaj hočeta Madžarska in Italija na jugovzhodu

Različni odmevi iz Italije, Madžarske, Nemčije in Romunije

Czaky v četrtek naravnost v Rim

Rim, 9. jan. c. »Lavoro Fascista« piše, da bo madžarski zunanji minister grof Csaky v četrtek iz Budimpešte dopotoval naravnost v Rim, kjer se bo ponovno sestal z grofom Ciano in Mussolinijem.

Vojaška zveza med Italijo in Madžarsko

Pariz, 9. jan. b. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da je bil pri pogajanjih v Benetkah sprejet sklep za sklenitev vojnega pakta med Italijo in Madžarsko zaradi nevarnosti, ki grozi Madžarski zaradi sosedstva s Sovjetsko Rusijo. Pakt bo bržkone v kratkem podpisal italijanski zunanji minister grof Ciano, ko bo obiskal Budimpešto. Podpis tega vojnega pakta pa je odvisen še od pristanka nekaterih držav jugovzhodne Evrope, ki bodo v paktu igrale vlogo tihega družabnika.

Madžarski odmev

Budimpešta, 9. januarja. AA. Madžarska telegrafna agencija: Okolica zunanjega ministra grofa Csakya ter dobro obveščeni italijanski in madžarski krogi izjavljajo v zvezi s sestankom v Benetkah:

Italija in Madžarska gojita isto željo, da se ohrani mir v južni in jugovzhodni Evropi. Kar se tiče odnosov napram sosedom, se je ponovno pokazalo, da so odnosi Italije in Madžarske z Nemčijo stalno nespremenljivi in odlični in da so vsi nasprotni glasovi in kombinacije brez vsake osnove.

Italija in Madžarska gojita čustva iskrenega prijateljstva tudi napram Jugoslaviji. Močna Jugoslavija je enako v interesu Italije kakor Madžarske.

Kar se tiče Sovjetske Rusije, vzdržuje Madžarska z novo sosedo redne diplomatske odnose, kar se pa tiče Italije, nima le-ta nobenih napadalnih namenov proti Sovjetski Rusiji toda zvesta političnim izročilom fašizma bi se Italija uprla vsem stremljenjem boljševizma razširiti se v jugovzhodni Evropi.

Splošno se lahko ugotovi, da tako Italija kot velesila kakor Madžarska, katere politična važnost in vojaška moč je postala močnejša, gledata popolnoma mirno v bodočnost. Vsaka pustolovska politika nasprotuje njenemu zdravemu političnemu pojmovanju, ki je splošno znano, proti morebitnim presenečenjem pa sta obe zaščiteni z oboroženo silo in svojimi preizkušenimi prijatelji.

Uradni glas iz Rima

Rim, 9. jan. AA. Diplomatični urednik agencije Stefani piše:

Razgovori med italijanskim zunanjim ministrom grofom Ciano in madžarskim zunanjim ministrom grofom Csakyjem so se končali v ozračju prave pristranosti, ki je potrdila enakost smernic in popolno soglasnost čutenja med obema narodoma in obema vladama.

Italija in Madžarska se popolnoma strinjata glede politike, ki jo je treba voditi z namenom, da se onemogoči razširitev spopada.

Politika Italije je določena od Mussolinija in grofa Ciana v njuni točni izjavih ter bo ostala nespremenljiva in se bo nadaljevala v istem smislu.

Italija nima nobenih napadalnih namenov napram Sovjetski Rusiji. Ta politika se odločno razlikuje od politike ostalih velesil, ki so najprej iskale zvezo z Sovjetijo, sedaj pa kažejo napram njej, sovražne namene. Politika Italije nasprotuje vsakemu prodiranju in vmešavanju boljševizma v kraje južno od Karpatov kakor nasprotuje tudi vsakemu vmešavanju boljševizma v razmere na zahodnem delu Sredozemskega morja.

Na drugi strani pa stremljenje Italije in Madžarske, da se ohrani mir in red, ne sme nikomur nuditi prilike za odlaganje miroljubnih rešitev na osnovi pravičnosti, kar je tem bolj potrebno, ker bi zaradi negotovosti sedanjega položaja lahko nastale nevarnosti za bodočnost. (S tem je namignjeno na poplave romunske-madžarske meje v prid Madžarom.) Italijanska zunanja politika je bila vedno stvarna ter je zahtevala praktične rešitve. Istotako vodi Italija tudi sedaj stvarno politiko, pri čemur upošteva koristi prizadetih narodov.

Vtis v Nemčiji

»Prijateljstvo s Sovjetijo postaja čedalje večje breme«

Amsterdam, 9. jan. t. Reuter: Berlinski dopisnik »Telegraaf« poroča, da so v nemških političnih krogih beneški sestanek opazovali z mešanimi občutki. Nekateri so celo nazirali, da so bili nemški razgovori med madžarskim in italijanskim zunanjim ministrom »vznemirljivega značaja za nemško politiko«. Nemški tisk razen suhoparnih in brezvešbinskih uradnih poročil od beneških razgovorov ne objavlja nobenih samostojnih razlag, tako, da nemškemu bralcu ni mogoče priti na jasno, o čem so se v Benetkah prav za prav razgovarjali. To daje povod za namišljene razlage, ki gredo od ust do ust. Vsekakor je res, da nemška vlada čuti, da ji sovjetska politika ni prinesla tistih ugodnosti, ki jih je Nemčija od Sovjetov pričakovala, ter da postaja to zavezništvo za Nemčijo vedno težje breme. Iz Sovjetske Rusije skoraj ni prišlo še ničesar od blaga, ki ga je obljubila. Ali leži krivda za to na slabi prometni organizaciji, ali drugje, je težko reči. V vojaškem pogledu je Sovjetija na Finskem pokazala, koliko je vredna njena rdeča vojska. Naj bo izid vojne na Finskem takšen ali takšen — premoč lahko premaga največje junstvo — Sovjetija je v vojaškem pogledu izgubila toliko na ugledu, da si ga ne bo več mogla popraviti. Kajti takšnih porazov, kot jih je Sovjetija doživela na Finskem v zadnjih tednih, ni pričakoval niti njen največji nasprotnik. In takšni »prijatelji« na ljubo naj nemška politika žrtvuje druga zavezništva in druga prijateljstva, kot je to nakazal beneški sestanek, kjer so govorili o srednjeevropskem prostoru — brez Nemčije. Zaradi tega menijo v gotovih političnih krogih, da bo koristno, ako nemška vlada svoje odnose s Sovjetsko Rusijo v svitu zadnjih dogodkov podvrže novemu proučevanju.

Zakaj je moral oditi angleški vojni minister

Pariz, 9. januarja. b. Ozadje ostavke Hore Belisha bo bržkone v kratkem razsvetljeno. Obrisi posameznih vprašanj, ki vstajajo in bodo pojasnili dramatično borbo med vodilnimi angleškimi državniki, ki se je končala z odstopom vojnega ministra. Po indiskretnosti nekega angleškega lista je prišlo na dan, da so se v zadnjem času vodila pogajanja med Parizom in Londonom zaradi povečanja britanske vojske v Franciji. Francosko vrhovno poveljstvo je v začetku vojne mobiliziralo mnogo večje število francoskih čet, kakor je bilo določeno za vojne operacije. Francoski generalni štab je to storil samo zaradi tega, da ima na razpolago večje nove francoske armade, da s tem omogoči Veliki Britaniji mobilizacijo čim večjega števila vojakov, ki naj jih pošlje v Francijo, da se tam izvežbajo skupno za borbo s francoskimi vojniki. Čim več angleških vojakov bo prišlo v Francijo, toliko večje število vojnih obveznikov bo Francija lahko odpustila domov, da izvršujejo v ozadju fronte svojo nalogo. Ti ukrepi so za Francijo velikega finančnega in gospodarskega pomena, ker bi se z odpustitvijo vojske števila starejših letnikov moglo gospodarstvo pomagati, kolikor dopuščajo vojne razmere. Vse kaže, da se francoski generalni štab ni mogel zadovoljiti s številom britanskih vojakov, ki so bili doslej poslani v Francijo, temveč je zaradi bližajočih se vojnih operacij, ki se bodo pričele spomladi, zahteval še večje kontingente angleške vojske, ki se morajo poleg tega pravočasno seznaniti s terenom, ki ga morajo za primer vojnih operacij temeljito obvladati. V Angliji se angleški vojniki ne morejo naučiti tistega, kar se lahko naučijo v Franciji, kjer bodo najprej v ozadju temeljito izvežbani, nato pa bodo poslani na razne sektorje, da se seznanijo z vsemi obrambnimi napravami in samim ozemljem.

Kakšno vlogo je pri tem igral Hore Belisha, ni znano. Ni izključeno, da je bil on za odposiljatev večjega števila angleških vojakov na kontinent, medtem ko je bil konzervativni del angleškega vojnega vodstva za izpolnitev rezerv v sami Angliji, ki naj bi po njegovem mnenju z njimi razpolagala Anglija samo v potrebi.

Francoski generalni štab pa je odločno zahteval velike rezerve v Franciji, ker smatra, da bodo te rezerve pri odločilnih operacijah nujno potrebne in bi lahko postale šele prevažanje istih iz Anglije usodopolno za vojne operacije. Prav tako je francoski generalni štab polagal veliko važnost na enotno vodstvo angleškega letalstva, ki naj bi okrepilo udarno moč obeh letalskih sil. V Angliji je bilo vodstvo nad letalskimi silami razkosano na tri dele: na pomorsko letalstvo, na letalstvo v Angliji in na angleško letalstvo v Franciji. Zaradi tega francoski generalni štab ni mogel koordinirati skupne akcije in vlogo obeh letalstev, kar je bilo tem težje, ker na nemški strani vlada enotno vodstvo in večja udarna moč, ki bi mogla spomladi pri uporabi letalstva v masah igrati odločilno vlogo in nadkriliti francosko in angleško letalstvo brez enotnega vodstva. Nekaj časa je bilo določeno, da bo vse francoske in angleške sile vodila ena sama oseba. Nekateri francoski listi so dalje zahtevali, da se na zavezniki strani v tem težkem času ne izjavijo takšne senzacionalne ostavke in neprijetnosti, ker to meče le slabo luč na napore in cilje obeh zaveznikovih držav. Takšne domače razprtije naj se rešujejo na najskromnejši in intimnejši način.

V Romuniji ugodni odmevi

Bukarešta, 9. jan. AA. DNB: Sestanek italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana z madžarskim zunanjim ministrom grofom Csakyjem je bil v romunskem tisku ugodno sprejet. »Curentul« piše, da so v Benetkah razpravljali o vprašanjih onega prostora, kateremu se ima Italija zahvaliti za svoj mir v sedanjem oboroženem evropskem spopadu. List pravi nato, da besede, ki so bile izrečene na sestanku v Benetkah, jasno kažejo, da se Italija zelo živo nanima za pogoje mirnega in urejenega sodelovanja v Srednji in Jugovzhodni Evropi. Italija zelo dobro ve, da se morajo razjasniti odnosi med nevtiralnimi državami Srednje in Jugovzhodne Evrope. Zaradi tega se morajo zboljšati odnosi med vladami teh držav.

Turčija posreduje pri Bolgarih

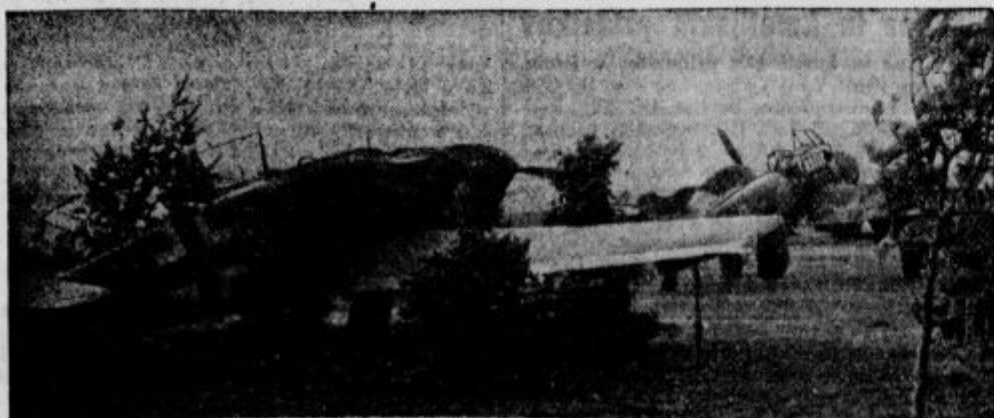
Carigrad, 9. jan. b. Državni podtajnik za zunanje zadeve Menemendžogli, ki bo na povratku iz Londona in Pariza ostal nekaj dni v Sofiji, bo na poziv bolgarske vlade izročil gotove predloge bolgarski vladi za končno pomiritev Bolgarije z balkanskim sporazumom. Ti predlogi bodo izročeni tudi ostalim članicam balkanskega sporazuma. — Turški državni podtajnik bo ostal v Sofiji tri dni. Zaradi madžarsko-italijanskih pogajanj, ki so bila te dni v Benetkah, dobivajo pogajanja v Sofiji poseben pomen.

Teroristično delovanje v Ameriki

Washington, 9. jan. AA. Havas: Zvezna policija je odkrila danes zaroto, ki je imela namen uničiti moderni jezik velikanske hitroelektrične centrale Goulderdam, ki oskrbuje ves zahodni del Združenih držav z Los Angelesom vred z električno energijo. Po dobljenih vesteh iz dobro obveščenih krogov so bili člani zarote agitatorji, ki so delali za račun neke mednarodne revolucionarne organizacije. Glavni namen je bil onemogočiti delo letalskih tovarn v Kaliforniji. Zvezna oblastva so podvzela vse potrebne varnostne ukrepe.

Amerika hoče močno brodovje proti — Japonski

Washington, 9. jan. AA. Havas: Mornariški minister je dejal na seji pomorske komisije predstavnika doma med drugim, da je treba ameriško mornarico ojačiti najmanj za 25%, z ozirom na hud mednarodni položaj. Vodja pomorskih operacij admiral Stern je bil prav tako zaslišan na seji pomorske komisije predstavnika doma. Admiral Stern je obrazložil načrt, kako naj se ameriška mornarica ojača, da bo močnejša od japonske vojne mornarice. Razmera tonaže ameriške mornarice napram japonski mornarici na Tihem oceanu naj bo 5:3 v korist Zedinjenih držav. Ako Amerika ne bi šla po tej poti, bi bila ameriška mornarica v primeru vojne v podrejenem položaju.

Prikrita vozila ob Severnem morju: Ta posnetek izvirja iz letalske bitke nad Nemškim zalivom. Lovska letala so dobro prikrita. Čim se oglašajo za napad, odpadejo razni predmeti za prikrivanje in letalo odleti.

Gospodarstvo

Kdo naj vodi gospodarska podjetja

To je vprašanje, s katerim so si ljudje belili glave že davno prej kot pred 20 leti, pa ga niso rešili. Zato opazimo, da se to vprašanje pojavlja tudi sedaj od časa do časa, predvsem v dobi kriz, ko se javnost zanima, kje bi se moglo kaj prihraniti za kritje nastalih potreb, ne da bi se zadelo ob neštivilne interese različnih slojev. Prav hvaležen predmet takih razmišljanj so državna ali sploh javna podjetja, ki morejo po svojem namenu ali zaradi velikih izdatkov vsaj nekoliko olajšati pritisk finančnega ministra na davkoplačevalce. Od dobrega vodstva se pričakuje pametno gospodarjenje in zato so taka premišljevanja prav koristna. Vendar se pri takih prilikah rado zaide predaleč.

Ni namen teh vrstic razpravljati, zakaj so slika podjetja priljubljen predmet raznih debat. Pač pa hočemo opozoriti na gotove okoliščine, ki se pri debatah rade prezre. Delovanje ustanov se more presojati z raznih vidikov. Toda predvsem se mora vedeti, čemu ustanove služijo, zakaj je prišlo do nezadovoljivega stanja, kateri vzroki so in kako naj se odpravijo ter ali so podani splošni predpogoji za izboljšanje. Vse to se prav rado preide, ker je potrebno temeljito znanje. Običajno se debaterji omeje na eno samo stran: na vodstvo in s tem v zvezi na poslovanje. Čim podjetje ne uspeva, ali po njihovem mnenju preveč troši, leži krivda le na vodstvu. Velikokrat je to vsaj na videz resnično. Vendar pa bi bilo tako ugotavljanje preveč splošno. Tudi vodstvo javnega podjetja se trudi po svoje, da bi pokazalo uspeh. Gre le za pravilno pot. Zato je važno vprašanje, po kateri poti naj se usmerja delovanje, da bo podjetje uspelo. To je odvisno zopet od vodstva in predpisov. Predpisi morajo biti, sicer bi lahko prišlo do samovoljnosti vodstva, kar bi bilo javnosti prej v škodo kot v korist. Treba je torej, da niso predpisi preveč ozkogrudni. Predpis in še zelo oster imajo tudi privatna podjetja. Glasi se: čimveč dobička za lastnika. Ali naj velja isti predpis tudi za javna podjetja? Menimo, da ne, ker je namen teh podjetij povsem drug, v kolikor ne nastopa na primer država kot navaden podjetnik. Pa tudi na primer za državne monopole se ne more uporabljati gornje načelo.

Ker imamo za javna podjetja predpise, potem morajo biti na vodstvu ljudje, ki jih razumejo. To je nespregledljiv pogoj, poleg strokovne usposobljenosti. Za pravilno razumevanje predpisov pa se mora znati vsaj logično misliti. Predpisi vendar niso tako ozkogrudni, da bi zaradi njih trpel obrat. Seveda kdor žene predpis zaradi svoje nesposobnosti na ostrino, ki kvari smisel pravnega pravila, naj se ne čudi, da so mu predpisi ovira. Predpisi so načrti, kakor so se zamiljali pri ustanovitvi podjetja. Ako so se v teku poslovanja izkazali kvarni, je dolžnost vodstva, da opozori merodajne činitelje zaradi spremembe. Če pa ne bi vodstvo ničesar ukrenilo in se samo sklicevalo na take predpise, potem je vodstvo nesposobno. Predpisom je podvrženo vse javno in privatno poslovanje do gospodarjenja navadnega kmetovalca.

Glede na nujnost obstoja predpisov, če naj se dosega smoter, nastane vprašanje, kdo naj kot upravitelj skrbi za pravilno poslovanje podjetja. Glede na izobrazbo posameznikov ne moremo reči, da je najbolj primeren za vodstvo ali inženir ali ekonomist, ali pravnik ali filozof, itd. Pravilen odgovor je, da naj vodi podjetje sposoben človek, ki je glede na svojo izobrazbo in usposobljenost zmožen voditi podjetje z uspehom, tudi v težkih okoliščinah. Dajati prednost izvestnim izobrazbam bi bilo možno le v specialnih podjetjih, ki so prej manjšega kot večjega obsega. Če je n. pr. kemik ravatelj v kemični tovarni, je v redu. Verjetno pa si bo izbral za pomočnika zaradi plaširanja izdelekov osebo s trgovsko naobrazbo. Ze iz tega primera vidimo, da moramo za vsak primer vprašati, za katero vrsto podjetja gre. Res je izobrazba važen pogoj, ne pomeni pa še vsega. Čim obsejnejše je podjetje, tem manj je pripravna za vodstvo oseba z enostransko izobrazbo. Velika podjetja so sestavljena iz več etako važnih komponent. Temu primerno je urediti tudi vodstvo. Da bi obvladal v večjem podjetju kdo več panog, je malo verjetno. Dobe se pač osebe, ki imajo

zaradi svojih izkušenj večje obzorje in organizacijsko sposobnost, čeprav niso specialisti. Taki ljudje so prav sposobni za vodstvo. V splošnem pa velja pravilo, da je predpogoj obširna in temeljita izobrazba. Usposobljenost pa si mora vsakdo v izvestni dobi šele pridobiti, da postane strokovnjak. Zato se ne more reči, da je kdo že strokovnjak, če si je pridobil na primer naslov inž. in zaradi tega ne more še ničesar zahtevati.

Ne bomo naštevali posameznih vrst javnih podjetij in določevali, s kako izobrazbo je kdo najbolj sposoben za vodstvo istih, ker bi bilo to riskantno. Omejili se bomo na kratko le na članek, ki je izšel nedavno v tem listu pod naslovom »Dohodki naših železnic«. V zadnjem delu tega članka omenja članek žel. upravo ter hoče na zelo viden način dati vodstvo železnic v roko nacionalnim ekonomom. Če bi ne bili slični eksperimenti tako dragi, nimamo nič proti temu, če se zamenjajo gradbeni inženirji z inženirji ekonomije, ali za to je treba časa. V njegovih izjavah pa sicer pogrešamo pravega sklepa. Najprej ugotavlja, da vodijo železnice gradbeni inženirji ter nato takoj omenja pravilnika, katerega izobrazba je po njegovem osredotočena na »normo«. Kaj misli, da je »norma« kost? Vidi se, da mu je učna snov za pravilnika manj znana. Pravnik se res ne uči tehnike, trgovine ali knjigovodstva, ker je to predmet več ali manj trgovskih šol ali akademij, ve pa prav dobro za uzance in arbitražo kot ekonomist. Ali je to res važno

Zaposlenost delavstva v novembru

Povprečno število v novembru 1939 zavarovane delavstva je znašalo 100.740 oseb. V primeri z letom 1938. je članstvo OUZD nazadovalo za 1084 oseb, in sicer predvsem v sledečih industrijah: v gozdno-žagarski industriji za -928 oseb, pri gospodinjstvu za -303 osebe itd. — Pomembnejši konjunkturni napredek zaposlenosti so pa izkazale sledeče industrije: gradnje železnic, cest in vodnih zgradb (javna dela +1149 oseb, javni promet +531 oseb, trgovina +273 oseb, kovinska industrija +247 oseb itd.

V sezijskem pogledu je pa celokupno povprečno članstvo naraslo za +1883 zavarovancev. Posebno viden je ta sezijski prirast v sledečih industrijah: v gozdno-žagarski industriji za +614 oseb, v kovinski industriji za +279 oseb, v oblačilni industriji za +270 oseb, pri gradnjah železnic, cest in vodnih zgradb za +246 oseb itd. — Pomembnejše je pa nazadovala zaposlenost le pri stavbarstvu in sicer za -351 oseb.

Donašaleci jedade v postojankah sredi ivja in mraza: Zlasti pozimi je oskrbovanje s toploto jedade važno za vojaštvo. Zatorej so ob slehernem vremenu donasaleci jedade pripravljeni, da v posebnih posodah, ki obdržijo toploto, prinašajo vojaštvu okrepčila.

Preskrba industrije s surovinami

Ze včeraj smo opozorili na važnost vprašanja preskrbe surovin. Poleg železarske industrije, ki potrebuje staro železo, je najbolj prizadeta tekstilna industrija, ki je za svoji dve najvažnejši surovini: bombaž in volno skoraj docela navezana na inozemske dovoze, ker še dolgo ni pričakovati, da bo naša domača proizvodnja krila znatnejši del naših domačih potreb.

Kako aktualen je ta problem, naj pojmami nekaj števil o našem skupnem uvozu bombaža in predvaja kakor tudi volne in predvaja v tonah (vrednosti nismo vpoštevali, čeprav je faktor cen tudi važen zaradi podražitve bombaža in volne, ki gre v visoke odstotke cen v mirnem času):

	surovi bombažno predvivo	surova volna predvivo	volneno predvivo
ovpr. mes. 1937	1734	1524	270
ovpr. mes. 1938	1803	1164	397
I. polletje 1939	1628	1313	428
avgust	1887	1525	376
september	935	1431	205
oktober	950	474	163
november	1535	212	80
	1424	153	39

Številke nam kažejo, da se je v letu 1938 in v prvi polovici zaradi težav z nabavo surovega bombaža in surove volne povečal dovoz bombažnih in volnenih predv. V dosedanjih vojnih mesecih se ni toliko zmanjšal dovoz surovega bombaža kot dovoz bombažnih predv, kar je predvsem prizadelo ona podjetja, ki so bila samo tekalnice in niso imela lastnih predilnic. Ta podjetja so bila v veliki meri navezana na uvoz iz bivše Avstrije, ki se je zmanjšal že leta 1938., nadalje na dovoze iz Nemčije in Češkoslovaške, ki sta z začetkom vojne popolnoma prenehali dobavljati bombažno predvivo.

Leta 1938. je prihajal k nam uvoz bombažnih predv (brez sukanca za nadrobno prodajo) iz naslednjih držav: Italija 6670 ton za 146.7 milij. din, Češkoslovaška 3753 ton za 74.64 milij. din, Anglija

794 ton za 26.1 milij. din, Avstrija 880 ton za 19.7 milij. din, Grčija 865 ton za 14.7 milij. din, Nemčija 129 ton za 7.96 milij. din in Švica 125 ton za 7.74 milij. din. V manjši meri smo uvažali bombažno predvivo iz Madžarske in Belgije. V prvi polovici leta 1939. je znašal uvoz bombažnih predv (brez sukanca za nadrobno prodajo): Italija 4914 ton za 99.8 milij. din, Nemčija 1649 ton za 34.02 milij. din, Anglija 270 ton za 9.8 milij. din, Češkoslovaška 43 ton za 9.4 milij. din, Grčija 163 ton za 2.7 milij. din in Švica 25 ton za 0.8 milij. din, nekaj malega tudi Belgija in Madžarska.

Z novo trgovsko pogodbo z Grčijo smo si zagotovili večje dobave bombažnega predviva, vendar Grčija ne more dobavljati večjih količin. Poskusi nabavljati bombaž v Turčiji niso uspeli zaradi težav v plačilnem prometu in zaradi visokih cen turškega bombaža. Ostali smo še naprej navezani na ameriški, egiptski in indijski bombaž. Egiptski in indijski bombaž sta danes v rokah Anglije, Anglija pa kontrolira tudi morsko pot ameriškega bombaža k nam. Italija nam je dala nekaj več bombažnega predviva. Delno smo manjši uvoz surovin in polizdelkov nadoknadili z večjim uvozom tkanin, toda to ni dobro, ker imamo dovolj veliko lastno predelavno industrijo, ki daje ogromnemu številu delavstva kruh.

Posebno je pri neoviranem dovozu surovin interesirana Slovenija, ki ima znatno tekstilno industrijo. Manjši obrati so razdeljeni po vsej deželi (trikotaje itd.). Letno znašajo prejemki delovnih moči na mezdah v tekstilni industriji nad 120 milij. din in prav toliko se potroši v tekstilnih tovarnah tudi domačega pogonskega materiala in drugih obratnih sredstev.

V tork opoldne je obiskala bana naše banovine g. dr. Marka Natlačen večja delegacija tekstilne industrije in ga zaprosila, naj pri merodajnih faktorjih ukrene, da bi pospešili nabavo surovin. G. ban je delegaciji izjavil, da pozna položaj in da bo opozoril vse merodajne faktorje na potrebe Slovenije.

za železnice? Toda kakšno zvezo naj ima tako utemeljevanje z vodstvom železnic, ki jih ne vodijo pravniki? Pravi: »Jasno je tedaj tudi to, da ne pripada vodilna vloga pri železnici niti gradbenemu inženirju niti pravniku, ampak nacionalnemu ekonomu.« V nadaljnjem izvajanju zagovarja potrebo po ekonomih z raznimi splošnimi utemeljitvami. Na to preide spet na železniško upravo. Čudno se mu zdi, da vodijo na primer komercialno politiko pravniki. Verjetno bi imel rad na tem mestu ekonomista. Ne mislimo sicer najmanj zagovarjati ustroj železniške uprave, toda kaj naj pomenijo besede: »žel. politika je prežeta z grabenimi načerti ali pravnimi normami. Kaj pa če se moti glede norm? Tudi ni umljivo, zakaj naj bi naš železnice vršile kako specialno socialno funkcijo. Kaj pa so železnice? Nato navaja še razne želje glede železnic. Naj to zadošča, ker se lahko že iz tega vidi, da ni tako pisanje prav primerno. To pa niso prave metode, da privedemo do sposobnih vodilnih mož. Le delo in trdo delo poleg izobrazbe nam bo vzgajilo sposobne moze, ki jih pogrešamo tu in tam že več kot 20 let. Če se nezadovoljivo upravlja kako podjetje, leži vzrok verjetno še kje drugje in je vprašanje, v kolikor bi se izboljšala uprava, ako pridejo na primer ekonomisti na površje brez drugih sprememb.

Kdo naj torej vodi železnice? Železnice so prvenstveno prevozniki podjetje z monopolnim položajem. V okvirju železnice same pa so važne panoge glede prometne, personalne in tarifne politike, vzdrževanje prog in vozil itd. Tem panogam pa je potrebno postaviti na čelo sposobne moze, ki znajo vzgajiti sposobne sodelavce, ker vodstvo samo tudi ne pomeni vsega. Ali naj se uporabijo v vseh teh panogah ekonomisti, članek ne omenja.

Iz vsega prednjega se vidi, da ni tako enostavno postavljati na vodstvo podjetij osebe, kot si je to članek zamislil zaradi želje n. pr. za železnico.

Posestne spremembe v Ljubljani in okolici

V zemljiški knjigi okrajnega sodišča so bile zaznamovane zadnji čas še naslednje kupne pogodbe. Ursulinski samostan v Ljubljani je prodal, kakor smo že svoj čas poročali, Pokojniškemu zavodu za nameščenje v Ljubljani del zemljišča vlož. št. 236 k. o. Kapucinsko predmestje v izmeri 4.930 kv. metrov za 2.469.500 din. Kvadratni meter je bil po 500 din. Pogodba je bila podpisana že 27. julija lani. Pogodbo pa so morali za samostan odobriti škofješki ordinarijat v Ljubljani in Kongregacija redov v Rimu, za Pokojniški zavod pa pravosodno ministrstvo. V pogodbi se je zavod obvezal, da prispeva za novo ograjo oziroma zid ob projektirani Muzejski ulici znesek 50.000 din. Vrednosti, starine in denar, ki bi se morda našle na odprodanem evetu, ostanejo last samostana, v kolikor bi po zakonu ne pripadle muzejski oblasti. Prenos lastnine je bil večer izvršen v zemljiški knjigi na ime Pokojniškega zavoda.

Učakar Gabriela in Učakar Ignac, posestnika v Ljubljani, Ribniška ulica št. 22 sta prodala Franciški Sušteršičevi, Ljubljana-Moste hišo št. 22 v Ribniški ulici, spadajočo pod vl. št. 148/1 k. o. Moste za 155.000 din.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani je prodala Julijanu Pahorju, referentu Pokojniškega zavoda za nameščenje v Ljubljani, Škrabčeva ulica št. 17 parc. št. 52/7 k. o. Gradsko predmestje v izmeri 271 kv. metrov za 25.600 din.

Zaletel Viktor, posestnik, Stanežiče št. 28 pri St. Vidu nad Ljubljano je prodal Jožetu Vindišerju, živinorejcu, Stazišče št. 66 pri Kranju hišo št. 28 v Stanežičah z vrtom in pašnikom, spadajočo pod vl. št. 14 k. o. Stanežiče za 12.000 din.

Jeromen Janez, posestnik, Mala vas št. 63 je prodal Francu Jeromenu, zasebnemu nameščencu Mala vas št. 32 parc. št. 557/6 k. o. Stožice v izmeri 280 kv. metrov za 5.000 din.

Javna dela na Hrvatskem. Hrvatski ban je predpisal pravilnik o izvršitvi del zaradi hitre pomoči in prehrane prebivalstva, ki je trpelo zaradi povodnj in drugih elementarnih nezd in prebivalstva pasivnih krajev na račun dotacij, odrejenih za ta dela. Pravilnik določa med drugim, da se lahko plača zaslužek v denarju ali v hrani. Za izplačilo v hrani bo tehnični oddelek izdajal bone, na osnovi katerih bodo organizacije Gospodarske sloge izdajale živila ali obračunavale že podeljene predujme v živilih. Oskrbovanje s hrano in obračunavanje prejetih in izdanih količin bodo vršili za to odrejeni organi Gospodarske sloge. V primeru, da bi neugodne vremenske razmere in visoko stanje vode onemogočali pravočasno izvedbo del v svrhu prehrane, bo mogla Gospodarska sloga na osnovi podatkov, zbranih od svojih poverjenikov, izplačati najpotrebnejšim osebam predujme za delo v živilih v višini največ do 50% vsote, odobrene za posamezno davčno občino. Ta predujme bo izplačan vsaki osebi, ki prejema živila, na potrdilo, podpisano po njem in obenem podpisano po županstvu. Gospodarska sloga mora v takem primeru delati v sporazumu s tehničnim oddelkom, ki je za to pristojen.

Konkurz je razglašen o imovini Bankota Josipa in Marije, roj. Horvat, trg. in pos. v Šalamench št. 9, prvi zbor upnikov 15. januarja, oglašiti se je do 1. februarja, ugotovitevni narok bo 14. februarja.

Potrjen preračun Kmetijske zbornice. Ban naše banovine g. dr. Marko Natlačen je potrdil preračun Kmetijske zbornice za leto 1940., ki znaša 1.102.000 din v dohodkih in prav toliko v izdatkih. Doklada na osnovni davek od zemljišč znaša kot lani - 5%. Doklado odmerjajo davčne uprave obenem z državnim davkom.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Ptuj, dne 1. januarja 1940: Voli I. vrste 5.50 din, II. 4.50, III. 3.50, telice I. vrste 5 din, II. 4.50, III. 3.75, krave I. vrste 4.25 din, II. 3.50, III. 2, prašiči speharji 3.25-9.75, pršutariji 7-8 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 9, zadnji del 11, goveje meso II. vrste prednji del 7, zadnji del 9, evinjina 13-16, svinjaka maet 23, čisti med 16-20, goveje surove kože 13, telce surove kože 18, evinjske surove kože 10-11 din za 1 kg. — Pšenica din 200, ječmen 200, rž 175, oves 200, koruza 175, fižol 600, krompir 125, seno 100-125, elama 30, jabolka I. vrste 500, II. 400, pšenična moka 350 do 375, koruzna moka 275, ajdova moka 400 din za 100 kg. — Bukova drva 90 din za kub. meter, jaja 1.25 din za komad, za mleko 1.50-2 din za liter, surovo maslo 24-28 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 3-4.50z din, finjsje sortirano vino pri vinogradnikih 4.75-7 din za liter.

Osrednji urad za vojne ujetnike v Zenevi: 1800 prostovoljnih pomožnih moči je zaposlenih, da opravljajo velikansko upravno delo za vojne ujetnike v Zenevi. Če pomislimo, da je v bivši svetovni vojni prišlo po pošti na dan po 15.000 dopisnic in pisem, potem vemo, da je še samo odpiranje in pregledovanje poštinih vreč, kar opravljajo ženevski skavti, naporno in zamudno.

Borze

Dne 8. januarja.

Denar

Nemška marka 14.70—14.90

Ameriški dolar 55.—

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 4.140.710 din, na belgrajski 7.65 milij. din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 0.3 milij. din.

Ljubljana — uradni tečaj

London 1 funt	174.20—177.40
Pariz 100 frankov	98.47—100.77
New York 100 dolarjev	4424.37—4484.37
Zeneva 100 frankov	995—1005
Amsterdam 100 gold.	2356—2394
Bruselj 100 belg.	741.50—753.50

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt	215.22—218.42
Pariz 100 frankov	121.72—124.02
New York 100 dolarjev	5480—5520
Zeneva 100 frankov	1228.35—1238.35
Amsterdam 100 gold.	2910.20—2948.20
Bruselj 100 belg.	915.92—927.92

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka	14.70—14.90
----------------	-------------

Zagreb — zasebni kliring

Solon, 100 drahem	31.65—32.35
-------------------	-------------

Belgrad — zasebni kliring

Solon, 100 drahem	31.15—31.85
-------------------	-------------

Curij. Belgrad 10.—, Pariz 9.97, London 17.59, Newyork 445.9375, Bruselj 74.75, Milan 22.50, Amsterdam 237.50, Berlin 178.62, Stockholm 106.175, Oslo 101.35, Kopenhagen 86.10, Sofija 5.30 Budimpešta 79.—, Alene 3.35, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.30, Buenos Aires 100.—.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 422 —427

v Zagrebu 425 blago

v Belgradu 424.50—427

Ljubljana. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 97—99, agrariji 52—54, vojna škoda promptna 422—427, begluske obveznice 74—76, dalm. agrariji 69—71, 8% Blerovo posojilo 96.50—97.50, 7% Blerovo posojilo 86—88, 7% posojilo Drž. hip. banke 98—100, 7% stab. posojilo 97—99. — Delnice: Narodna banka 7.700—7.800, Trboveljska 225—235.

Zagreb. Državni papirji: 7% investic. posojilo 98 blago; vojna škoda promptna 425 blago; begl. obveznice 75 blago, dalm. agrariji 69.50 blago, 4% severni agrariji 51—52; 6% šumske obveznice 69 blago, 8% Blerovo posojilo 97 blago, 7% Blerovo posojilo 87 blago. — Delnice: Narodna banka 7.800 denar; Priv. agrarna banka 196 blago; Trboveljska 225—230 (230); Sladk. tovarna Osijek 130 denar; Osj. livarna 160 blago.

Belgrad. Državni papirji: 7% investic. posojilo 98 denar; vojna škoda promptna 424.50 do 427 begluske obveznice 75.75—76 (76, 75.50), dalm. agrariji 71 blago (70), 6% šumske obveznice 69 do 70.50, 7% Blerovo posojilo 86.75 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 99 denar, 7% stab. posojilo 98 denar.

Zitni trg

Novi Sad. Vse je nespremenjeno. Tendence negotova. Promet slab.

Sombor. — Praznik.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

V črnomeljstem okraju dne 4. januarja 1940: Voli I. vrste 6—6.50 din, II. 5—5.50, III. 4.25; telice I. 5.50, II. 4.50 do 5; krave I. 5—5.50, II. 4—4.50, III. 3.50—4; teleta I. 6—7, II. 5—5.50 prašiči speharji 9—10, prašiči pršutariji 8.50 za 1 kg žive teže. — Goveje meso 10 din, evinjina 14 din, elamina 14—15 din, svinjska maet 20 din, goveje surove kože 13—14 din, telce surove kože 16 din, evinjske surove kože 8 din za 1 kg. — Pšenica 220 din, ječmen 200 din, rž 200—215 din, oves 200—210 din, koruza 190—20, fižol 500—700, krompir 150, seno 100 din slama 40 din pšenična moka 300—400 din koruzna moka 250—300, ajdova moka 400 din za 100 kg. — Bukova drva 60—65 din za kub. meter, jaja 1.25 din komad mleko 2 din liter, surovo maslo 32—36 din za 1 kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 4—4.50 din za liter.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Kočevju, dne 4. januarja 1940: Voli I. vrste 6, II. 5, III. 4, telice I. vrste 6, II. 5, III. 4, krave I. vrste 5, II. 4, III. 2.50 teleta I. vrste 7, II. 6, dalm. prašiči speharji 9—10, pršutariji 7.50 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 12, II. 10, evinjina 14. šlanina 16, svinjska maet 20—22, čisti med 16, goveje surove kože 12 din za 1 kg. — Pšenica 270, ječmen 230, rž 270, oves 180, koruza 225.

Vseučiliški in vojaški študij našega kralja

Vsak dijak, ki je v svojem osemnajstem letu ali pa še kasneje opravil zrelostni izpit na srednji šoli, je opravičeno občudoval vztrajnost in pridnost našega mladega kralja, ki je zaključil svoj srednješolski študij že v šestnajstem letu. Ni bilo to lahko, vendar je naš mladi kralj pod spretnim in skrbnim vodstvom svojega strica Nj. kr. Vis. kneza-namestnika Pavla uspešno končal to drugo veliko stopnjo svoje izobrazbe.

Kakor čujemo za časa srednješolskega študija, tako velja tudi za nadaljni študij našega kralja osnovno načelo: zdrava duša v zdravem telesu. Je pa nadaljna izobrazba našega kralja velika in obsežna naloga, saj bo morala v dveh letih obsesti vse to, kar mora navkljub poglavar države znati, da more srečno voditi svojo državo in pomagati državljanom do napredka. Za to težko in vzvišeno nalogo je treba temeljitih priprav z vseh območij vede, saj prav gotovo ni bolj odgovornega in težkega dela, kakor v hudih časih, v katerih živi ves svet in kateri še ne bodo tako hitro minili, voditi krmilo državne ladje tako, da se spretno umakne vsem nevarnostim.

Najnovejši študij, ki se mu je posvetil v začetku letošnjega šolskega leta naš mladi kralj, obsega pravne vede in vojaško znanost. Vendar s tem izobraževalno delo, kateremu se mora posvetiti naš kralj, še in zaključeno. Vzporedno s študijem teh, za državnika in vojaka najpotrebnejših snovi, bo posvetil kralj precej časa narodni književnosti, tujim jezikom in najpotrebnejšim osnovam medicinskega študija. Sicer je naš mladi kralj že iz srednje šole prinesel s seboj obsežen zaklad znanja, zlasti literature in jezikov, vendar se bo tudi tem panogam še posvečeval. Tuje jezike sicer obvlada Nj. Vel. kralj Peter II. z veliko nadarjenostjo, tako da mu bo za te potrebna le nadaljnja vaja in študij finis jezika. V prostem času bo kakor doslej posvetil marsikatero uro branju izbranih književnih del domačih in tujih avtorjev. Za medicinsko vedo pa kaže naš mladi kralj posebno zanimanje. Z veliko pozornostjo zasleduje predavanja iz anatomije in fiziologije človeka, prav tako pa ga zanimajo vprašanja iz bakteriologije in higijene.

Pravni študij

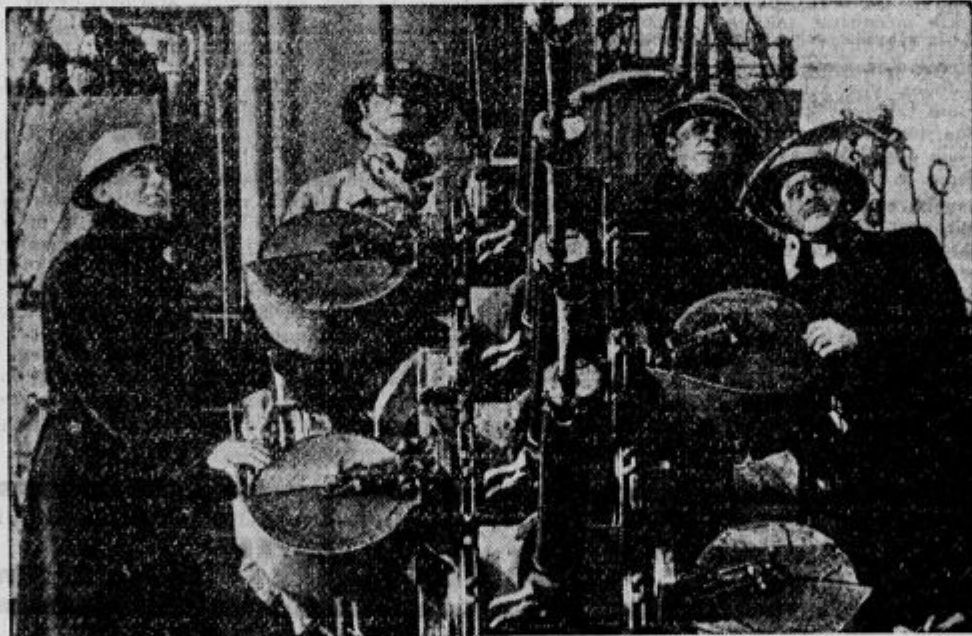
Glavni vseučiliški študij, ki se mu je naš kralj sedaj posvetil, obsega pravne in narodnogospodarske vede. V prvem letu študija uvod v pravne vede, državljansko in rimsko pravo. Tako se bo spoznal z osnovnimi pojmi prava. V zvezi s tem študijem se bo spoznal tudi s pregledom celotnih pravnih ved, tako javnega in zasebnega prava, dalje državnega, ustavnega in mednarodnega prava kakor tudi kazenskega in civilnega prava in nazadnje trgovskega in delavskega prava. Jasno je, da dobijo posamezna poglavja, ki so posebno važna za vladarja, poseben poudarek in da se mladi vladar lahko globlje vživi v pravno kulturo, iz katere rastejo najrazličnejše pravne ustanove. Posebno pozornost polagajo predavatelji na državno pravo, v katerem se mladi kralji seznanja s teorijo o državi kot pravopolitični ustanovi. Pri tem študiju se bo mladi kralj spoznal z vsemi državnimi oblikami, njihovim razvojem in funkcijami. Prav tako bo dobil pravne pojme o narodu in o oblasti. V zvezi s tem so nujna predavanja o ustavi in o zgodovini srbske in hrvatske ustave.

Diplomatski in gospodarski študij

Poseben predmet je nadalje diplomatska zgodovina, ki v veliki meri izpolnjuje pravni študij. Ta naj bi mlademu vladarju dala pravilno sliko o zgodovini zunanje politike in političnih odnosov med posameznimi državami. Obravnaval pa bo tudi vodilne ideje, po katerih so delale posamezne države in ki še danes vodijo predstavnike do-

ličnih držav. Ta predmet obravnava politično zgodovino držav od 18. stoletja naprej. Razumljivo je seveda, da naš kralj še z večjo vtno in zanimanjem zasleduje politično zgodovino naše države od prve vstaje do zedinjenja jugoslovanskih narodov v jugoslovansko državo. Seveda ta študij ne obsega le naporov in težkih borb Srbov v Srbiji in Črni gori, marveč tudi trpljenje in borbe Srbov, Hrvatov in Slovencev pod tujo upravo.

Štirikratne strojnice na britskih polagaleh min: Na angleških ladjah za polaganje min, so namestili dvojne strojnice zoper letalske napade.

Važen del študija našega kralja obsega narodno gospodarstvo in finančne vede. V današnjem času so narodnogospodarski problemi za vsako državo življenjskega pomena, zato mora biti vladar do potankosti o njih podkovan. Za sedaj se bo spoznal naš kralj s teorijo narodnega gospodarstva, ki obravnava organizacijo narodnega gospodarstva in mehanizacijo evropskega življenja.

Vojaška izobrazba

Z letošnjim šolskim letom se bo naš mladi vladar seznanil tudi z vojaškimi vedami. Kot kralj in vrhovni poveljnik vojne sile je tudi naš prvi vojak. Sedaj je že kaplar in nosi uniformo goljenca vojne akademije, v taki uniformi ga kaže tudi naša slika. Vsi poznamo ljubezen našega kralja do naše vojske. Nešteto krat je že časopisje poročalo o velikem zanimanju, ki ga kaže kralj za vse rodove vojske, posebno za mornarico in letalstvo. Zato se je naš kralj s posebnim veseljem lotil študija vojaških ved ter z nedeljeno pazljivostjo zasleduje včasih težka predavanja o taktiki, fortifikaciji in drugih vojaških disciplinah.

Ogromno je gradivo, ki se mu je posvetil naš kralj, čas pa je izredno kratek. Kljub temu z veliko ljubeznijo in žilavostjo vztraja pri delu. Izkušeni predavatelji se skrbno trudijo, da bi mu olajšali težko nalogo z debatami in razgovori o predmetu, ki ga študira. Tudi vsa druga učila predavatelji uporabljajo in za nazorno prikazovanje se često poslužujejo tudi poučnih filmov. Vsi včasih več kot sto besed zaleže ena sama nazorna slika, kar velja zlasti za vojaške vede.

Kljub dolgotrajnemu študiju, ki se mu mora kralj Peter II. posvetiti vsak dan, pa ne zanemarija svojega telesnega zdravja. Že od mladosti je bila posvečena njegovemu telesnemu zdravju velika pozornost. Zaradi tega se je dobro razvil in je popolnoma zdrav. Spretni učitelji ga še naprej po najbolj priznanih metodah vežbajo v najrazličnejših telesnih vrlinah. Največ časa mora posvetiti sedaj gimnastiki, v kateri so važne telovadba, vaje z medicinsko žogo, vaje v lahki atletiki, orodna telovadba in razne gimnastične igre. Posebno zanimanje pa je pokazal naš kralj za najrazličnejše športe. Rad jaha in plava, z velikim veseljem gre na lov, pozimi pa mu je smučanje in drsanje pravi užitek. Znano je tudi, da se kaj dobro razume na motorni šport in da prav tako spretno upravlja motorni čoln kakor avtomobil.

Težko leto duševnega in telesnega dela čaka našega mladega kralja Petra. Prav vsi od njegovih šolskih tovarišev pa do kmeta, ki se z žuljavo roko prebija skozi težko življenje, in do duševnega delavca, ki opravlja svoj posel za mizo, želimo, da bi naš kralj v tem letu uspešno dokončal naloge, ki so mu jih zastavili modri vzgojitelji. Le tako bo namreč pridobil umske sposobnosti in železno voljo, potrebno, da bo vodil našo državo pod žezlom Karadjordjevičev v puerom lepšo bodočnost.

Razkristjanjevanje vzhodne Poljske

Vodja Zveze borečih se brezvercev sovjetske Rusije, Jaroslavskij, je na nekem moskovskem zborovanju delavcev poročal o razkristjanjevanju beloruskih in ukrajinskih pokrajin na prejšnjem Poljskem. Poročal je, da so v poslednjih tednih večje pokrajine povsem »očistili« duhovnikov in da so krajevni odbori brezbožniških zvez pridno delovali. Številni zastopniki svobodnih poklicev so se prijavili kot člani. Dalje je pravil, da imajo zdaj sovjetska sodišča na Poljskem mnogo opravkov z ločitvami zakonov. Take zakone, čigar eni zakonci se brezbožnik, drugi pa je še vdan prejšnjemu »praznoverju«, so kar brž ločili. Jako dobro napreduje tudi brezbožna vzgoja otrok, in upajo, tako je še dodal Jaroslavskij, da postane nekdanja Poljska »prva postojanka svetovnega brezboštva«. — Take »dobrete« je Rusija prinesla na Poljsko. Toda »božji mlini meljejo počasi, pa gotovo«.

Kaj bi se zgodilo, če bi angleški kralj...

Ko so obhajali 44. roj. dan angleškega kralja, je eden od londonskih časopisov objavil pregled o pravicah, ki jih ima angleški kralj po angleški ustavi. Med drugim so objavili tudi vprašanje, kaj bi se — po besedilu postavbe — moglo zgoditi, če bi dal angleški kralj ustreletiti svojega ministrskega predsednika in še vse druge ministre. Odgovor je: Nič! Prav tako bi ne bilo nobenega postavnega ukrepa zoper kralja, če bi prodal vse britsko brodovje in bi denar spravil v svoj žep. Po angleških paragrafih se sploh ne more angleški kralj pregrešiti zoper paragrafe in ga zatoorej ne sme nobena oblast za nobeno njegovo dejanje poklicati na odgovor. To človeka prav za prav malo osupne, ker smo vajeni slišati, da angleški kralj nima preveč pravic. Vendar je kralj po zakonu upravičen, da sme v slehernem primeru odrediti svoj podpis in s tem onemogočiti sleherni sklep ministrov in parlamenta. A angleška kraljevska hiša se vprav te pravice ni od časov kraljice Ane nikoli več poslužila. Angleška vladna oblika temelji na dejstvu, da se more angleški kralj prostovoljno odrediti svojih pravic. Vendar tudi te pravice niso neomejene. Vse, kar koli kralj odloči, mora, na primer, podpisati tudi ministrski predsednik. Tudi voliti ne sme kralj. Dalje si ne sme najeti kakšnega stanovanja ali hiše, ker bi tako zašel v odvisnost sprčo svojega lišnega gospodarja, kar je pa nezdržljivo z angleško fevdalno pravico.

Napoleonov plašč je neuporaben

Lani je filmski režiser Jack Raymond začel prirejati Napoleonski film z naslovom »Kraljevska ločitev«. Film naj bi bil verna podoba tiste dobe in naj bi resnično podal srečanje Napoleona z Jožefino, njegovo življenje v stanovanju Rue Chantierin in doslej še neobjavljene podrobnosti zgodovine. Iskali so pohištvo, ki naj bi bilo čim bolj tedanje. Napoleona je igral Pierre Blanchard. Ta je kar do picie podoben Napoleonu. Blanchard je prejel v ta namen od angleškega igralca Romillyja Lungeja zares lepo darilo: Napoleonov plašč. Lunge ga je podedoval po svojem dedu, ki je bil iskren prijatelj Meissonierja, slavnega slikarja iz Napoleonove dobe. Ta sivi plašč je nosil Napoleon, ko ga je nekoč Meissonier slikal, in ga je dal slikarju v spomin. Pariški filmski igralec je bil seveda neznansko vesel, prav tako režiser, a veselje ni dolgo trajalo. Napoleonov plašč ni bil igralcu prav, bil mu je mnogo premajhen. In doglani so, da je bil Napoleon samo 1,60 m visok, a Blanchard meri 1,74 cm. Tako je Napoleonov plašč odromal spet nazaj čez Rokavski preliv z lepim zahvalnim pismom mistru Lungeju in hkrati s pripombo, da je plašč, žal, neuporaben za film.

V Pragi je 2000 oseb vdanih belemu strupu

Tisti oddelek praške policije, ki pobija trgovino z mamil, je 1. 1939 prijel 110 oseb, od katerih jih je bilo 40 oddanih na sodišče in kaznovanih. Deset oseb so morali poslati v zavod za umobolne. Pri tem so oblasti zasegle čez 200 gramov kokaina in več ko 100 gramov morfija in drugih mamil in čez 200 gramov opija. V neki hiši so odkrili kar beznico za uživanje prepovedanih mamil. Polcija ima v svojih tozadevnih seznamih označenih okrog 2000 oseb, ki so vdane belemu strupu, med njimi je 500 inozemcev.

Ne kupujte mačka v vreči!
Ne pijte kisle vode, ne da bi pazili, katero pijete!
Vaše zdravje je toliko vredno, da zahtevate
Radensko
tisto z rdečimi srci,
našo najboljšo mineralno vodo,
izrecno v originalnih steklenicah!

CISTEK
Pariz danes

Nič več tistega nekdanjega vrvenja, ne veselja in zabav, nič več sijaja. Takoj po izbruhu vojne med Francijo in Nemčijo je v Parizu postalo vse nekam mrtvo, brez pravega življenja. Promet je še vedno zelo velik, ulice so polne ljudi, po avnijah in bulvarjih švigajo desno in levo takejji, privatni avtomobili, avtobusi, kolearji. Na križiščih cest in trgov še vedno kot nekdanj urejujejo stražniki s svojim bolim pendrekom cestni promet in trgovine v izobilju razstavljajo in ponujajo mimoidočim svojo najraznovrstnejše blago.

Toda kljub vsemu, današnje življenje v Parizu niti z daleka ni slično onemu pred vojno. Zdaj ni več potrebno čakati na križiščih po 10, 15 minut, da ti stražnik da znamenje za prosti prehod, zdaj gre to vse mnogo hitreje, kajti večina vozil je bila mobilizirana in cestni promet se vsled tega urejuje mnogo hitreje.

Vsi francoski državljani, od 20. leta, in z 1. januarjem celo od 19. leta dalje pa do 50. leta, vse so bili poklicani v vojaško službo, tako da zdaj v Parizu skoraj ne vidiš Francoza v tej starosti ali pa kvečjemu v vojaški uniformi.

To se zlasti opaža na univerzi: Predavalnice in amfiteatri Sorbone so danes v glavnem napolnjeni samo z ženskimi spolom in tujci, kolikor jih je zdaj v Parizu, zlasti Črncev, Japoncev, Indijcev ali kvečjemu še Amerikancev. Angležev — Britancev sploh ni, pač pa je nekaj Slovanov nevtralnih držav in pribežge Poljakov in Čehov, kajti moški, ti so se vsi morali javiti v francosko armado.

Povprečno razmerje med slušatelji in predavatelji v predavalnicah je danes približno 10:1. (Na enem predavanju italijanske literature sem med 42 slušatelji naštel samo 3 moške osebe, vse ostale so bile mladenke in žene.)

Tudi sama predavanja se radi pomanjkanja profesorjev, ki so mobilizirani, vrše v zelo skrajnem obsegu in to od 9. ure dopoldne do 4. ure popoldne. Knjižnice, v kolikor so sploh odprte, nudijo svoje knjige čitalcem le od 9. do 15. ure, nacionalna biblioteka od 10. do 16. ure, torej samo, dokler traja dnevna svetloba. Velika knjižnica Sainte Genevieve je odprla svoja vrata šele 2. decembra, ker ni preje imela urejenih zaščitnih protorov. V vseh teh bibliotekah pa je literarno delo precej oteženo, kajti vsa važnejša dela francoske in tuje literature so odpravili iz varnostnih razlogov na deželo. Tako sploh ne dobiš starih manuskriptov in niti ne dela poznejše, pa tudi novejša literature večje vrednosti.

Nekaj, kar ti v Parizu takoj pade v oči, je pomanjkanje otrok. Številni parki, ki so nekdanj mrgoleli mladine, so danes prazni, brez vsega in razposajenega. Vpitja malčkov, skoraj vsa pariška deca je bila pod dobrim nadzorstvom poslana na deželo. Le redke so družine, ki so obdržale svoje otroke v mestu in še te so veak dan pripravljene, da jih oddajo na prvi poziv na varnejša zavetišča.

V mestu je lahko ostala samo srednješolska mladina, toda tudi ta v majhnem številu, kajti mnogo srednjih šol je ostalo zaprtih in se tekot tega šolskega leta sploh ne bodo odprle. Tako imajo zdaj pred božičem, ko so ogromne trgovske hiše okrašile svoje velikanse izložbe z dragoce-nimi božičnimi darili in najrazkošnejšimi igračkami vseh vrst, največ občudovalcev med odraslimi.

V najrazličnejših privatnih in javnih uradih opravljajo zdaj ženeke moči one posle, ki so bili prej domena moč. Najmarkantnejši primer je pač uprava policije s svojimi neizmerno številnimi uradi v več poslopih, s katerimi se tuje v Parizu najboljše seznanja, kajti doberšen del časa svojega bivanja v Parizu mora predsedeti in se načakati v policijskih dvoranah in dvoriščih.

Ravnatoko opravljajo ženske službo sprevednikov ali blagajnikov po avtobusih, podzemskih železnici in drugod.

Metropolitain ali podzemna železnica služi še dalje prometu, toda tudi to je znatno udarila vojna siba. Mnogo smeri je namreč takoj v začet-

ku vojna bilo za promet zaprtih in prav tako je sigurno polovica postaj ukinjenih. Vred tega se ti prav lahko zgodi, zlasti, če v tem podzemnem kraljestvu nisi dovolj doma, da izgubiš tu več časa, kot pa, če bi bil šel peš do svojega cilja. Zaradi mnogih poti ki zdaj »ne marchent pas«, ne vozijo, kot pravijo Francozi, moraš namreč tudi ti spreminjati svojo smer in se ravnati in iskati svojo izhodno postajo na otvorjenih linijah in izgubljaš vedel tega svoj odmerjeni čas, ki je zlasti v vsemestu, kot je Pariz, zelo dragocen.

Vred splošne mobilizacije so mnogi lokali, trgovine, delavnice, restavracije in kavarne zaprte in na vratih teh zaprtih prostorov čitaš: »Zaprto zaradi mobilizacije«. Mnogi hoteli in drugi gostilniški in kavarniški prostori ter ekora večina »dancingov« in zabavišč je morala zaradi pomanjkanja prometa in ker so v glavnem vse hrupne zabave prepovedane, ukiniti vsako delovanje.

Zaprto so tudi z minimalnimi izjemami vse muzeji in gledališča. Zlasti je bilo to opaziti v prvih dveh mesecih vojne, ko je bilo formalno zaprto vsako kulturno žarišče in zabavišče sploh, razen kinematografov, ki so prinašali poleg filmov, najaktualnejše dogodke iz bojišča in političnega življenja drugod po svetu.

Sele v novembru, še bolj pa v decembru s pričetkom novega šolskega leta na univerzi, so polagoma začeli odpirati svoje prostore nekatera gledališča, manjši dancingi in konec novembra sta tudi Maurice Chevalier in Josephine Baker selavnostno predstavo otvorila sezono v varieteu »Café de Paris«, kjer ta dva, že stara elavljenca, poleg še 32 »girlsov«, čednih plesalk, v razkošju inscenacije in toalet zdaj dnevno razveseljujejo in s petjem in plesom v reviji »Paris-London« zabavata obiskovalce zabavišča.

Tudi operna in dramska gledališča nudijo parkrat tedensko svoj repertoar, toda do zdaj brez pevcev evetovnega slovesa.

Velik uspeh žanje v gledališču »Madelaine« tudi Slovecem iz filmov dobro znani igralec in režiser Sacha Guitry s svojo igralsko družino in svojo tretjo, komaj dvajsetletno ženo Elvire Pospesco, ki izgleda, zlasti v družbi svojega moža, kakor drobno dekletce.

Izredno lepe predstave, ki ti nudijo res umetniški užitek, vidiš v gledališču Odéon, kjer igrajo prvovrstni umetniki predvsem komade klasikov: Molière, Racine in Corneille. letataka se dajejo v gledališču »Comédie Française« kraene predstave z izrednimi igralci, vso sezono je žela velik uspeh Sardoujeva Sans Gène.

Cene so zdaj v vseh teh gledališčih zelo nizke in za mal denar dobiš lahko najboljše prostore.

Pred začetkom vsake predstave v vseh gledališčih, stopi eden izmed igralcev praz zaveso in najviljudneje pojaeni prisotnemu občinstvu, kam se ima v najlepšem redu podati v slučaju »alerte«, znamenje, da so sovražna letala preletela francosko ozemlje in da se bližajo glavnemu mestu; po naše bi rekli: alarm.

V kinematografih čitaš isto opozorilo na platnu. Sploh pa že pri nakupu kakršnekoli vstopnice, dobiš zraven še poseben listek z označo zaklonišča, ki ti je določeno v slučaju nevarnosti.

★

Varnostne naprave so v Parizu na višku, kajti urejene so izvrstno. Povprečno vsaka tretja ali četrta hiša ima svoje zaklonišče, ki je pripravljeno v suterenskih prostorih, v kletih in ki mora biti dovolj prostorno in opremljeno s primernim številom sedežev. Vsa okna in vsaka odprtina mora biti popolnoma zazidana ali vsaj zelo dobro zadelana da ne propušta niti najmanjše količine zraka, kar je predvsem važno zaradi strupenih plinov. Iz istega razloga so tudi vrata okrog in okrog ovita z blagom ki ovlaženo, združuje na sebi strupeni učinek plina. Na zunanjih vratih vseh hiš z zaklonišči je pritrjen lepak z označo, da ima to poslopje svoj »abri« in da lahko sprejme vanj toliko in toliko oseb poleg svojih lastnih stanovalcev. Ob znamenju nevarnosti ima vsakdo 15 minut časa, da zbeži v zavetišče svoje stanovanjske hiše, ali pa če je to predaleč, da si poišče drugo, najbližje. Četrte ure po alarmu morajo biti vse ulice popolnoma izpraznjene in šele, ko je dan znak, da je nevarnost minula, se smejo zapustiti kletni prostori.

(Dalle)

Drobne novice

Koledar

Sreda, 10. januarja: Viljem, škof; Agaton, papež.
Četrtek, 1. januarja: Higin, papež; Pavlin Oglejski, škof.

Novi grobovi

† V Litiji je umrla gospa Marija Vertačnik. Pogreb bo v četrtek ob pol desetih dopoldne na župnijsko pokopališče v Litiji.

† V Vinčah pri Sodražici je umrl gospod Ivan Lušin, posestnik, trgovec in gostilničar. Pokopali ga bodo danes ob 4 popoldne na župnijskem pokopališču v Sodražici.

† V Ljubljani je mirno v Gospodu zaspala Nani Weber roj. Andrejčič. Pogreb bo danes ob 4 popoldne izpred mrtvašnice Zavetišča sv. Jožefa na Vidovdanski cesti 9, na pokopališču k Sv. Križu.

Naj jim sveti večna luč! Žalujemo iskreno sožalje!

— Ban dr. Natlačen je poslal maršalatu dvora v Belgrad naslednje brzojavko: »Prosim, da izvolite predložiti Njenemu Veličanstvu kralji ob rojstnem dnevu iskrene čestitke moje in prebivalstva dravske banovine ter najboljši želje za eredo in napredek visoke kraljevskega doma. — Ban dr. Natlačen.«

— Duhovne vaje za može bodo v »Domu« v Ljubljani, Zrinjskega 9, od 15. do 19. januarja 1940. Priglasite se prav kmalu. Prehrana in oekrba za vse tri dni 100 din. Zbere naj se, če mogoče, več moških iz enega kraja. Duhovne vaje so ravno teh težkih časih prav potrebne, ker potrebujemo odločnih, neustrašenih in borbenih moških. — Vodstvo »Doma«.

— Vremenski preobrat v Sloveniji. Čez noč od ponedeljka, ko je mraz močno pritnil, na torek je nastal v Sloveniji vremenski preobrat. Prejšnji dan je v Sloveniji vladal še hud mraz med —7 in —14. Včeraj zjutraj se je vreme spremenilo in je zavel jugovzhodnik, ki je pregnal severovzhodnik. Po raznih krajih Gorenjske, Dolenjske, Stajerske in Notranjske je vladalo močno oblačno vreme, je tu in tam počasi snežilo, toda nikjer se niso pojavili hujši snežni viharji. Včerajšnje vremensko stanje je bilo naslednje: Gorenjska: Bohinjska Bistrica —6, sneži, snega 35 cm; Bled-jezero —8, sneži, snega 20 cm; Jesenice —6, oblačno, snega 20 cm; Kranjska gora —8, oblačno, tu in tam sneži; Kamnik —5, oblačno; Trzin —8, oblačno. Stajerska: Maribor (gl. kol.) —5, oblačno; Dravograd —5, oblačno; Ljutomer —8, oblačno; Brežice —11, jasno. Dolenjska: Novo mesto —8, oblačno; St. Janž na Dolanjskem —8, oblačno; Kočevje —6, oblačno. Notranjska: Rakek —6, oblačno. Najhujši mraz je po poročilih železniških postaj vladal okoli Brežic, kjer je še pritiskal mraz in je bilo jasno. V Ljubljani smo imeli na glavnem kolodvoru —6, meteorološki zavod pa je zaznamoval —8. Okoli polnoči je bila na letališču najnižja toplota zraka —15,2. Zamude vlakov so bile najne.

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine št. 2 je objavljena »Uredba o spremembah in dopolnitvah določb § 19 finančnega zakona za l. 1939/40, o posebnem prispevku za narodni obrambni sklad« dalje »Uredba o spremembah in dopolnitvah zakona o sodnih taksah.« »Uredba o odpisu zaostankov, taks in kazni za davčna in taksna kazniva dejanja ob koncu 1937. oziroma 1939.« »Spremembe in dopolnitve pravilnika o načinu pobiranja skupnih banovinskih trosarin.« »Pojasnilo o taksiiranju priznanic zavarovalnih družb« in »Odločba o odobritvi preračuna kmetijske zbornice dravske banovine za leto 1940.«

— Pri zaprtju, močnejši v prebavi, vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josife« grenčice.

— Srne rešile izgubljenemu otroku življenje. Petletni Matiček, sin posestnika Alberta Toplaka, ki ima svoje posestvo visoko v bregu nad Podkorenem pri Radečah, se je popoldne pred svetim dnevom sankal s vojimi starejšimi bratci in sestricami. Ko se je zmrznilo in bi se morali otroci vrniti domov, je Matiček izgubil. Bratci so ga klicali in iskali, toda zaman; tudi doma ga niso našli. Matička so takoj začeli iskati starši, hlapec in dekla. Ker pa je divjal hud snežni vihar, ki je zabilal vsako sled, je bilo vse iskanje zaman, čeprav so ga iskali vso noč in nato še tri dni. Na Szentjanjevo popoldne pa je domači pes, ki so ga imeli s seboj, naenkrat začel lajati in teči proti gostemu grmičevju ob robu gozda, oddaljenega od Toplakove domačije kakih pet kilometrov. Moški so jo ubrali za psom, ko so se pa približali hosti, je planila čez jaso čredica srn. Takoj nato so zasilili iz grmičevja otroški jok in kmalu so zagledali pred seboj izgubljenega Matička. Ležal je na suhem v majhni jami, nastlani s travo in smrekovimi iglicami. Matiček je bil sicer močno oslabil, vendar pa čisto zdrav, brez vsake poškodbe in ozeblin. Pripravoval je, da se je na sveti večer pri sankanju izgubil, začel v grmovje in tam obtičal. Ponoči so prišle srne, ki so brez strahu po-

legle okrog njega in ga grele. Matiček bi gotovo zmrznil, saj je bil tri dni v gozdu brez vsake hrane, če ga ne bi grele srne.

— Smrtna nesreča na kamniški progi. V nedeljo zvečer je zadnji kamniški vlak povozil med Postajama Jarše in Groblje predelavca v Kocjančičevi tovarni na Viru g. Komarja iz Domžal. Našli so mrtvega na sredi proge. Naj počiva v miru!

— Nesreča v tovarni. V Kamniku je med delom pograbil transmissijski jermen 20 letnega ključavničarja Alojzija Mikliča in ga zbil po tleh. Mikliča, ki ima hude poškodbe na glavi, po prsih in po životu, so takoj prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

— 100 kubičnih metrov drv je bilo ukradenih v gozdu pod Taborom. Drva so bila last dr. Luckmana iz Ljubljane in so bila vredna nad 8000 din. Orožniki so takoj začeli poizvedovati in so ugotovili, da je drva kradel in prodajal neki čevljarški pomočnik, ki pa je sedaj izginil.

— Nesreče pri smučanju. 11 letni sin posestnika iz Hraš Josip Vrhunc je pri smučanju padel in si zlomil levo nogo. Enaka nesreča je doletela tudi 15 letnega trgovčevega sina Janeza Kristofa, ki se je smučal na Golovcu in pa trgovčevega sina Franceta Gostiča z Vrhniko, ki sta si oba zlomila desno nogo.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in slično. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— Vlom v šolo Sele-Vrhe. Iz Slovenjega Grada nam poročajo: V eni preteklih noči sta dva neznanca vdrila v stanovanje šolske upraviteljice v Selah-Vrhih. Šolska upraviteljica gđ. Štefka Vrhnjakov je odšla na obisk k svoji sestri v Turški vasi. V stanovanju pa sta spali postrežnica Marija Pečoler in njena prijateljica Pavla Hovnik iz Sel. Ponoči ju prebudi sumljivo ropotanje dveh moških, ki sta se zvečer, kakor se je pozneje dognalo, ko so bila večna vrata še odprta, splazila v šolo, odnočno v stanovanje in se skrila v omaro. Ponoči, ko je bilo vse mirno, pa sta začela s svojim delom. Odnesla sta okrog 4000 din gotovine ter raznega blaga v vrednosti 1500—2000 din. Preiskava je dognala, da sta vrgla v šolo dva stara, že večkrat predkaznovana grešnika 28 letni Martin Stemenšek, doma iz občine Prevalje, ter 37 letni Ivan Kep iz Belih vod pri Topolščici. Oba so videli prejšnji dan proti mraku hoditi v bližnji okolici šole. Kakor se je dognalo, sta imenovana grešnika že leta 1936 ukradla pri šolski upraviteljici gđ. Vrhnjakovi razne stvari.

Zbirajmo stare predmete

»Komite tehničnega dela v Ljubljani«, v katerem so vključene naslednje organizacije: Zdrženje jugoslovanskih inženirjev in arhitektov, sekcija Ljubljana, Zdrženje jugoslovanskih rudarskih in topilniških inženirjev, sekcija Ljubljana, Zdrženje gozdarskih inženirjev kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana, Zdrženje geodetov in geodetov kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana, Zdrženje diplomiranih tehnikov kraljevine Jugoslavije, sekcija Ljubljana, Organizacija praktičnih tehnikov v Ljubljani — je poslal kraljevski banki upravi v Ljubljani dopis, iz katerega posnema naslednje:

Časopisi v naših sosednjih državah poročajo o organiziranem zbiranju raznih predmetov, ki jih prebivalstvo sicer zametava, n. pr. raznih kovinskih predmetov, papirja, cunj itd. Nemški in tudi nekateri naši listi so pisali, da je dalo organizirano zbiranje raznih odpadkov v Nemčiji samo leta 1936 ogromno vsoto 550 milijonov mark (8 milijard din). Leta 1937 so nabrali kositr, ki ga mora sicer vsa Evropa uvažati iz Indije, samo od starih konzervnih skatel nekako četrtno letne potrebe in so pri tem pridobili od teh skatel še 60.000 ton železa. S stariimi tubami za zobne in druge paste so v Nemčiji

Proti nevarnosti

okuženja po ustni du-plini jemljite okusne

prej letno zavrgli okrog 4000 ton kositr, ki ga zdaj nad polovico dobe nazaj. Z zbiranjem starega papirja krije Nemčija skoraj četrtno letne produkcije. Od starih fotografskih plošč, filmov in kemikalij pridobe tam okrog 6000 kg srebra na leto.

Pri nas ni organiziranega zbiranja zavrženih predmetov. Zato se ne smemo čuditi, če smo v našo državo uvozili l. 1937 4302 vagona starega železa in v prvem polletju letos celo že 3087 vagonov. Medtem ko stari papir zametavamo, ga uvažajo papirnice cele vlake iz tujine. Kositr primanjkuje v naši državi vedno bolj, cena mu je poskočila od 56 din za kg že nad 200 din; na stotine ton pa se ga pri tem valja po smeteh v obliki tub in konzervnih skatel.

Koliko narodnega premoženja bi lahko rešili, če bi tudi pri nas začeli uvažati organizirano zbiranje predmetov, ki smo jih do zdaj lahkomišelnostno metali proč!

Dopis v nadaljnem utemeljuje koristi takega zbiranja prav nazorno in nujno, nato pa predlaga kraljevski banki upravi, naj bi ustanovila poseben oddelek za organizirano zbiranje zavrženih koristnih predmetov, dalje naj bi imenovala posebne referente pri okrajnih načelstvih, naj bi ustanovila glavno skladišče za zbiranje, sortiranje in odprodajo teh predmetov v Ljubljani ter odredila ustanovitve pomožnih skladišč v Mariboru in Celju, naj naroči šolskim vodstvom, župnim uradom, gasilskim in skavtskim društvom, fantovskim oddelkom in sokolskim društvom, gozdovnikom itd., da prično s propagando nabiranja ter tudi sami začno nabirati te predmete. Šolski otroci naj bi vse nabrano blago oddajali šolam, kjer naj bi bili nabrani predmeti začasno shranjeni na primernem kraju. Dalje predlaga dopis, naj bi kraljeva banska uprava počula in pozvala k zbiranju vse prebivalstvo po dnevnem časopisu. Prav tako naj bi tudi uradno pozvala industrijske in trgovske organizacije, naj dajo nasvete glede predmetov, ki bi jih bilo treba zbirati in kako bi te predmete odprodajali. Končno pa naj bi naročila občinam, da bi od časa do časa prirele javno zbiranje teh predmetov, ki naj bi jih prebivalstvo pospravilo s podstrešij, občine pa bi jih ob določenih dneh odvažale s svojimi vozili.

Za zbiranje bi prišli v poštev v prvi vrsti naslednji predmeti:

1. kovine: železo, baker, svinec, kositer (tube in konzervne skatle, posoda), cink, medenina, bron, sluminij itd.; 2. obleka, cunje, krpe; 3. papir: časopisi, reklamne brošure in knjige, katalogi; 4. steklo: steklenice in drobci stekla; 5. porcelan (drobci); 6. gumi (kavčuk od obutve, kolesnih obrobov itd.); 7. plutovina (zamaški); 8. kosti; 9. loj; 10. žima, dlaka, ščetine; 11. obrabljene žarnice in žepne baterije; 12. poš. znamke; 13. starinski denar; 14. vosek in parafin; 15. stare fotografske plošče in filmi; 16. koščice sliv, marelic, breskev, črešnji, jezic, žir itd.

Organizacija zbiranja bi seveda morala sloneti na prostovoljnem delu, ker bi sicer — kar se pri nas rado dogaja — stroški morda utegnili preseči dohodke. Zato bi bilo potrebno, če bi iniciativo pri izbiranju dale organizacije, kakor smo jih bili že navedli, ter šolska mladina. Misel zbiranja teh predmetov, ki smo jih do zdaj domala mi vsi (izjemo delajo le gasilci in pa nekatere manjše trgovine, ki so do zdaj nakupovale cunje, kosti, star papir in podobno) lahkomišelnostno metali proč — zasluži vso pohvalo. Škoda, da na to misel pri nas ni bilo že prej opozorjeno! Mnenja pa smo, da bo akcija, ki jo je podvzel »Komite tehničnega dela«, naletela na polno razumevanje povsod in da se je bo tudi vse naše prebivalstvo lotilo z veseljem. Želimo, da bi ta hvalevredna akcija dosegla popoln uspeh!

DANES PREMIERA Najslavnejši plesni par na svetu FRED ASTAIRE in GINGER ROGERS
Ob 16., 19. in 21. uri v komediji
Kino Matica tel. 21-24

„Amanda“ Slagerji: Irving Berlina

Po državah

* Konec premogovne krize v našem parobrodarstvu. Poročali smo večkrat na tem mestu, s kakšnimi težavami se mora boriti naš pomorski promet zaradi pomanjkanja premoga. Zdaj pa poročajo iz Splita, da je vprašanje preskrbe s premogom za naše parobrodarstvo rešeno, in to po uspešni intervenciji izpostave banske oblasti v Splitu. V zadnjih dneh je prišlo v Split okrog 240 vagonov premoga, za budoče pa je zagotovljeno, da bo premog prihajal redno.

* Vinogradniki na polotoku Pelješcu v Dalmaciji so se pred leti združili v združbo »Dingače«, ki si je zastavila za cilj, zgraditi v Potomju veliko klet, za tipiziranje vin. Klet, ki bo menda največja v Dalmaciji, je še napol dovršena, potrebnih bi bilo še okrog 300.000 din, da se zgradi do konca. Vinogradniki so se obrnili za pomoč na bana dr. Šubišića, o katerem upajo, da bo kmalu poskrbel potreben kredit.

* Granata raztrgala zakonski par. V neki hiši v Tandarejevi ulici v Sarajevu se je predvčerajšnjim pripetila huda nesreča. 30 letni delavec pri cestni železnici Alija Mesbur je našel granato, ki je bila najbrž še iz svetovne vojne. Prinesel jo je domov in jo pričel razstavljati. Prepričan je bil, da je razstrelivo v granati že davno neuporabno. Njegova žena je radovedno opazovala možovo početje. Naenkrat je odkrila strašna eksplozija. Drobec razletele granate so skoraj povsem razmesarili oba zakonca. Prepeljali so ju takoj v bolnišnico, vendar sta kmalu podlegla strašnim ranam.

* Preprečena požarna katastrofa v Senju. — Starodavno mesto Senj bi te dni kmalu postalo žrtev požara, ki je izbruhnil v stari patricijski hiši Vukelić. Ker je pihala burja v veliko hitrost, je se požar z veliko naglico širil, zajel sosednja poslopja in pričel ogrožati senjsko katedralo. K sreči so bili pravočasno alarmirani gasilci iz Senja, Crikvenice in Sušaka, ki so z veliko požrtvovalnostjo omejili ogenj in tako rešili starodavno Senj katastrofo, ki mu je že grozila.

* 91 let je doživel brez zdravniške. V Bačkem Dobropolju pri Novem Sadu je te dni doživel 91

Ljubljana, 10. januarja

Gledališče

Drama. Sreda, 10.: »Tri komedije«. Red Sreda, Četrtek, 11.: »George Dandin«. Red B. Petek, 12.: Zaprti. (Generalika). Sobota, 13.: »Profesor Klepec«. Krstna predstava. Premiera. Premierski abonma.

Opera. Sreda, 10.: »Gorenjski slavček«. Red A. Četrtek, 11.: »Werther«. Red Četrtek. Gostovanje Josipa Gostiča. Petek, 12.: Zaprti. Sobota, 13.: »Traviata«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenac in Antona Drmota.

Radio Ljubljana

Sreda, 10. jan.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Zakaj veseli bi ne peli (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Za oddih (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: a) Smuška tehnika (Jan. Sacherl); b) Kaj pravita znanost in tehnika (prof. M. Adlešič) — 18.40 Razvoj slov. narod. zavesti (prof. E. Kocbek) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 Višinski počitek narave (dr. M. Vraber) — 20 Višinski koncert ge. Fanike Brandl-Jevdjenjčević, pri klavirju prof. P. Šivic — 20.45 Operetni venčki (plošče) — 21.15 Pevski zbor »Grafika« — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Kitaro igra St. Prek.

Prireditve in zabave

Mrakovo gledališče uprizaro danes zvečer v franciškanski dvorani Mrakovo tragedijo: »Grohar« ki je lansko sezono žela izredno velik uspeh. Jutri v četrtek zvečer pa je repriza najnovejšega Mrakove tragedije: »Stari Rimljan« katere krstna predstava je bila pred kratkim in je pri kritiki in občinstvu bila navdušeno sprejeta. Zato pripravljamo, da si nabavite vstopnice v predprodaji ki je dnevno od 10 do 13 in od 15 do 17 popoldne. Zvečer pa eno uro pred predstavo.

Sloves našega tenorista g. Antona Dermota, je danes že tako velik, da pomeni njegov koncert v Ljubljani pomemben umetniški dogodek. Njegov glas in njegova pevska kultura sta priznana danes tudi v zunanjem svetu, kjer ima g. Dermota mnogo čestilcev in najsijajnejše ocene. Zato opozarjamo na njegov koncert, ki bo v Ljubljani v ponedeljek 15. t. m. v veliki Filharmonični dvorani. Vstopnice od danes naprej v knjigarni Glasbene Matice.

Predavanja

Prosvetno društvo Trnovo. Drevi ob 20 na šestem prosvetnem večeru bo imel egiptišno predavanje prof. dr. Valter Bohinc. Naslov predavanja, ki ga bodo spremljale številne egiptišne slike, je: »Lega Slovenije in njen svetovni pomen v Evropi«. Vabimo vse članstvo in prijatelje k polnoštevilni udeležbi.

Ljudska univerza, Kongresni trg, mala dvorana Filharmonije. Danes, 10. januarja, bo ob 20 predaval g. univ. prof. Boris Furlan. Snov predavanja: Politična filozofija J. J. Rousseauja. — Vstop prost.

Drevo bo v Ljudskem domu v Mostah farni sestanek. Predava g. A. Krizman, urednik Slov. delavca. Začetek ob 8. Vljudno vabi F. O. Moste.

Sestanki

Odbor Barjarskega okrožja ZFO ima drevo ob pol 6 redno sejo. Odborniki, pridite valet važnosti seje točno in polnoštevilno! — Tajnik.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Anekdoti

Za časa vladanja srbskega kneza Miloša Obrenovića je v Požarevcu živel ugleden trgovec Milorad Karamarković, ki je bil navdušen pristaša Karadžorčeve rodovine, kar je Milorad ob vsaki priliki rad navdušeno razglašal. Nekega dne je v »kafanici«, ki je bila takrat polna ljudi, začel prijateljem na vse glas razlagati, kaj se mu je prejšnjo noč sanjalo:

»Nocoj sem sanjal kaj čudne sanje: kako je na kneževski dvorec priletel in sedel bel orel ter prišel ključavti »knjaz« Miloša. Jaz sem ga začel plašiti »Išč, da bi odletel, pa ni hotel, pač pa je začel govoriti in mi dejal: »Ne, ta prestol je moj, jaz imam pravico do njega!« Nato sem se prebudil, od strahu ves poten.«

Vohuni so te Karamarkovićeve »sanje« takoj sporočili oblastem, ki so Karamarkovića takoj prijele, ga odvedle v Belgrad, kjer so ga zaprli v že takrat slovečo Glavnjačo. Tukaj so ga nekajkrat dobro pretepli, nakar so ga izpustili. Kot ugleden državljani se je Karamarković čutil močno ponižanega in razžaljenega zaradi tega. Še preden se je torej vrnil domov v Požarevac, je stopil k svojemu znanцу Radivoju Milojkoviću, ki je bil takrat policijski minister. Ta je svojega znanca Karamarkovića prijazno pozdravil, rekoč:

»Milorad, kaj bo dobrega?«
»Ni dobro, slabo je!« je odvrnil Milorad ter policijskemu ministru vse povedal, kako je bilo z njegovimi sanjami in kako ga je policija v Glavnjači pretepla. Minister se je začudil:

»Kaj, tebe, da so batinali?«
»Da!«
»Pa v Glavnjači?« se čudi minister Radivoje.
»Da, v Glavnjači!« je potrdil Karamarković. In minister je na to odgovoril: »Ama, ne može biti, Milorade, brate! Kaj pa, če se ti je tudi to sanjalo!«

»Slišite, gospod radio-tehnik, ali mi niste rekli, da moram aparat zvezati z vodovodom?«

Kaj pravite?

Danes je med svetom že toliko nerednosti, izgrediv, traparij in raznih spakarij, ki jih z najmilejšim izrazom imenujemo »narobe sveta«, da smo v grajanju in zavračanju že kar otopeli. — Sarajevski »K. tjeđnik« je te dni upravičeno ožigost razvedo, da se mladi ženski svet oblači kakor moški s hlačami, pa da tako oblečene mladenke hodijo ne samo na drčanje in dilcanje, marveč tudi na ulico, na obiske in celo v cerkev. V prvi vrsti se tako nosijo judinje. No, in katoliški tako imenovani boljši svet mora to judovsko drznost posnemati! Vsakdo mora priznati, da je tako oblačenje, ki se uvaža močno že tudi pri nas, skrajno neokusno, nezgodno in da v nežnem ženskem spolu ubija prirojeni ženski čut in čednost in sramežljivost in ženskost. Katoliški starši, zlasti očetje, naj bi se taki modni norosti odločno ustavili in jo bojkotali, da se ne bo reklo, da je »današnja generacija v svoji brezglavosti zgubila kompas«. — Sodim, g. urednik, da ste istih misli, kot pisec teh vrstic! Če bo ta glas kaj izdal, je dromno, saj moda ne mara imeti uses. Toda zavesti boste imeli, da ste povedali, kar bi moral povedati vsak pameten človek.

LJUBLJANA

Božičnica v Vajenskem domu

Na praznik sv. Družine so se zbrali v gledališki sobi Vajenskega doma dobrotniki vajencev v oskrbi Vajenskega doma v Ljubljani, Kersnikova ulica 4, in sicer: zastopnik bana načelnik socialnega urada banske uprave g. Kosi in referent istega urada g. Sedlar. Za TOI predsednik Zavoda za pospeševanje obrti g. Ogrin, dalje kanonik g. Stroj, prior g. Ušak, g. Olup in mnogi drugi. Predsednik Vajenskega doma g. Valentin Tome je pozdravil navzoče in se jim zahvalil za vso naklonjenost.

V domu ima vso oskrbo 117 vajencev. Med temi je 52 sirot, ki od svojcev ne morejo pričakovati nobene pomoči. Zato je odbor razposlal okrog 400 prošelj za podporo, da pomore vsaj najbednejšim. Zbral je dosedaj 13.024 din v denarju in blagu. Napravilo se je s to pomočjo najbednejšim obleko, perilo in čevlje. Ako bi hoteli vsem ustreči, bi potrebovali toliko tisočev kolikor je vajencev.

Vajenci so priredili svojim dobrotnikom lepo gledališko predstavo. Po predstavi so se jim razdelila darila. Nekateri so bili veseli, drugim je pa ostalo upanje, da se najdejo še novi dobrotniki in napravijo tudi tem v bližnji bodočnosti enako veselje.

Dosedaj so darovali:

V gotovini: Kr. banska uprava dravske banovine 3000 din; g. Z. L. 1000 din; g. A. I. 500 din; po 300 din Zavod za pospeševanje obrti (TOI), Stora d. d.; po 200 din: g. Karel Čeč, Satornurn d. d., Ivan Janežič, tajnik J. M., R. Miklauc, trgovce, Trboveljska premogokopna družba, Olup Josip; po 150 din: A. Gutnik, Jakob Babnik, instal., Elektroindustrija d. z. o. z.; po 100 din: Družba gradidom, Tomažič Emil, Gabrijeljčič Just, Kadive Anton, F. M. Rozman, Tovarna strojil, Majšperg, Kemična tovarna, Moste, Hedžet Matija, Techna d. z. o. z., Cemažar Josip, dr. G. Piccoli, Stupica Irma, inž. Likar Boleslav, Javna skladišča d. z. o. z., Zaloker R., Zadruga tesarskih mojstrov, Zalta Josip et Co., Siegel in Drug, Centralna vinarna, K. Pečenko, I. C. Mayer, I. delavsko konsumno društvo; po 50 din: Košak Brna, Erjavce Fran, Grom, carinsko posred., Cihlar Josip, Tovarna čokolade, Rajhenburg, Fr. Jager, Bogataj Ivan, Eifler Ferd., Zeschko A., Svečarna Pax, Slov. čebelarstvo, Adamič N. A., Havliček Fran, R. Sušnik; po 40 din: I. M. Lazar, Andrej Čekada; po 30 din: Sfiligaj Anton, Mergenthaler Adolf, Verbič Anton, Kerne Marija; po 25 din: Svečarna Kopac et Co., Feliks Urbanc; po 20 din: Motoh B., Mencinger Anton, Zelenikar Ivan, Zargi Ign. nasl. Zargi B., Čurk Matko, Kožuh Vinko, Oblat Aleks; po 10 din: Čehojug, dr. S. Kmet, Babič Teodor, Rot L.

V blagu: »Intex«, Kranj; Mariborska tekstilna, Košaki; Marko Rosner, Maribor; Novotny Tereza; Brata Pečnik, Ježica; Predilnica Hribar Dragutin; Kos Franc; Kunc Josip et Co.; Potrata nasl. Kunc Josipa; Peterka-Ažman; I. delavsko konsumno društvo; A. Volk; Schneider-Verovšek; Kolinska tovarna hranil; Videmšek Pavla; Vilhar Jakob; Bahovec Ivan.

— Korulentnim in miščastim, pri katerih se pokazujejo znaki raznih težav vsled nezadostnega izločevanja sokov, izobno pomaga večtedensko pitje naravne »Franz-Josefove« grenke vode. Taki ljudje se morejo tudi doma — seveda pod nadzorstvom zdravnika — zdraviti za shujšanje. Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

1 Slovenska družina je temelj moči slovenskega naroda in njegove bodočnosti. Zakaj je v revnih družinah več otrok kot v bogatih? Mar zato, ker jih revež laže preživijo? Odkrito besedo o tem bomo slišali na prosvetnem predavanju dr. Ivo Pirca »Naroda rast — zdravja družin«, v petek, 12. t. m. ob 20 v franciškanski dvorani. Originalne ekioptične slike. Predprodaja vstopnic pri Prosvetnem zvezi in v trgovini Sfiligaj.

1 Razstava Karle Bulovičeve vzbuja čedalje večje zanimanje, posebej še, ker razstavljen dela jasno označujejo njen celotni umetniški razvoj. Opozorjamo tudi na to, da so razstavnici prostori toplo zakurjeni. Ker je razstavi termin zelo kratak, naj si vsak ogleda razstavo čimprej.

1 Za mestne reveže je spet poslal 1500 din g. Viljem Nemenz, direktor pivovarne »Union«, ki ga prav pogosto srečamo med najpožrtvovalnejšimi dobrotniki mestnih revežev. Rodbina g. dr. Leona Savnika in Tavčarjevi ul. pa je darovala

200 din kot odkupnino od božičnih in novoletnih voščil ter tako dala hvaljevredno pobudo, naj mestna uprava oživi pred svetovno vojno 100 let priljubljeno odkupovanje od raznih voščil za mestne reveže. Želimo in upamo, da bo to lepo staro navado po tem dobrem zgledu ljubljanske dobrošernosti samo uveljavilo s pogostim posmenenjem, zlasti pa ob družinskih praznikih, pri godovih, obletnicah, krstih in porokah. Mestno poglavarstvo izreka za obe darili najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpisanih.

1 Železniški postajališči v Mostah in na Viču sta želja nekaterih lokalnih činiteljev in smo o teh zahtevah posameznih Vičanov in Moščanov tudi že objavljali krajše novice, naslovljene na mestno upravo. Nekdanja občina Moste je zahtevala postajališče v neposredni bližini Pokopališke ulice že maja 1885, vendar pa tedaj ni izpolnila raznih obveznosti ter je zato ostala zadeva na mrtvi točki. Pozneje ljubljanska železniška direkcija ni dobila nobene prošnje več za postajališče v Mostah. Lani pa je bila predlagana ustanovitev postajališča na Viču zlasti zaradi učencev tamošnje meščanske šole, ki se z železnico vozijo v šolo na Vič. Železniško ravnanje ter vloga ni moglo upoštevati, ker jo je vložila samo šola in pa občini Vrhnika in Log. Interesenti so bili obveščeni o predpisu, da mora biti med interesi za zgradbo in ustanovitve postajališča brezpogojno tudi občina dotičnega kraja, ki prevzame jamstvo za vse obveznosti. Postajališče mora zgraditi interesent na svoje stroške. Poleg tega pa železniška uprava pravi, da ni zainteresirana na zgradbi obeh postajališč. Postajališče v Mostah bi bilo namreč preblizu glavnega ljubljanskega kolodvora, ker predpis zahteva najmanjšo razdaljo 4 km od drugih postaj, dočim bi bilo novo postajališče v Mostah oddaljeno komaj poldurij kilometer od glavnega kolodvora. Zato bi bila frekvenca vsaj za to smer minimalna, postajališče pa nerentabilno. Ker bi novo postajališče na Viču v glavnem uporabljali le dijaki meščanske šole na Viču, ki prihajajo iz občin Vrhnika in Log, ter neznaten del prebivalstva z notranjimi strani, tudi ta načrt zaradi premajhne frekvence ne jamči za rentabilnost. Sicer pa je železniška uprava mnenja, da ni potrebno ustanavljanje novih postajališč v mestnem pomerilu, ker potrebam občinstva znatno bolj, ceneje in bolj prikladno ustreza cestna železnica in avtobusne proge.

MARIBOR

Občni zbor Slov. obrtnega društva

Glavna skrb mariborskih obrtnikov je še vedno konkurenca iz delavnic moške kaznilnice

Maribor, 9. januarja. Slovenske obrtno društvo je imelo sredi v prostorih Narodnega doma svoj občni zbor. Nabito polna dvorana je pokazala, da se je zadnja leta po zaslugi SOD stanovska zavest med mariborskimi obrtniki zelo dvignila. Občni zbor je vodil zaslužni dolgoletni predsednik g. I. Sojč, ki je uvodoma pozdravil predstavnika mestne občine, obrtnega ref. g. dr. Senkoviča, nato pa je podal svoje predsedniško poročilo. V njem je opozarjal na delo za koristi obrtniškega stanu, ki se je lani v okviru društva vršilo in na lepe dosežene uspehe. Med mariborskimi obrtniki vlada sedaj lepa sloga in to se na zunaj pozna na ugledu, katerega sedaj obrtniški stan uživa. Najlepši uspeh za obrtniško predstavlja uvedba pavšaliranih davkov, s čemer bo pomagano zlasti manjšim obrtnikom. Nadalnje delo bo pa veljalo znižanju najemnin za lokale, bolniškemu in starostnemu zavarovanju za obrtnike ter za povzicanje fonda za zgradbo Obrtniškega doma v Mariboru. — Sledilo je poročilo tajnika Keferja, ki je opozarjal na potrebo čimbolj strnjene organizacije. Mariborski obrtniki se tega še vse premalo zavedajo. SOD je tudi v preteklem letu gojilo stare lepe obrtniške običaje ter je proslavilo na primeren način obrtniški praznik sv. Jožefa ter državni praznik zedinjenja. Zanimiv je bil njegov prikaz borbe proti konkurenci delavnic moške kaznilnice, ki predstavlja še vedno največjo nevarnost za obrtniški stan v Mariboru. Vsi dosežani napori, da bi se ta konkurenca omejila, so bili zaman zaradi odpora ministrstva za pravosodje. Druženje mizarstvih mojstrov v Mariboru, ki konkurenca kaznilnice najbolj občuti, se namerava sedaj tega vprašanja lotiti na drug način ter upa na uspeh. Obrtni zakon daje možnost tožbenega postopka proti kaznilnici. Konkretno je treba dokazati, da dela kaznilnice občutno škodo obrtnikom — kar nikakor ne bo težko — potem pa je dana možnost postopanja po upravni poti — vse do državnega sveta, ki bo moral dokončno odločiti, kdo ima pravico, ali vsi mariborski obrtniki ali pa kaznilnica, ki jim že leta in leta odjeda kruh. — Iz poročila blagajnika g. Jemca je bilo razvidno dobro gospodarstvo v preteklem letu. Društvo ima sedaj 46.000 din premoženja, ki tvori temelj sklada za bodoči Obrtniški dom. Preglednik članov gosp. Koter je predlagal razrešnico, ker je našel vse knjige v najlepšem redu. — Sledilo so poročila odsekov. O prosvetnem delu v okviru društva je poročal g. Pahernik. Ustano-

Ptuj

Slovo mestnega poveljnika. Mestni poveljnik g. Mijo Markovič, ki je bil pred par dnevi imenovan za podpolkovnika, je bil obnem preestavljen v Belgrad. V ponedeljek zvečer je bil v oficirski čitalnici poslovljeni večer, ki so ga priredili odhajajočemu g. podpolkovniku. Častniki II. postonirskega bataljona v Ptuj in pa rezervni častniki. No pavelovilni večer je prišlo mnogo prijateljev in znancev g. podpolk., ki je bil pri vseh zelo priljubljen in spoštovan. Ves večer je potekel v veseljem in živahnem razpoloženju. Želimo g. podpolkovnik. veliko najlepših uspehov na njegovem novem službenem mestu!

Nesreči. Urbanija Terezija. 45letna šolska služkinja pri Sv. Urbanu pri Ptuj, je na poledenih tleh padla in si zlomila levo roko. — 12letna posestniška hči Klajzar Antonija iz Rotmana, občina Sv. Lovrenc v Slov. gor., je na cesti padla ter si zlomila levo nogo.

Pesem noža... 50letnega viničarja Fuksa Franca z Janežovega vrha, občina Sv. Urban pri Ptuj, je iz neznanega vzroka zabodel z nožem v trebuh, neki posestnik iz Zg. Velovlaka. Poškodba je smrtonosna.

Danes nepreklono zadnjikrat izredno lepi film romantične in vztrajne lubezni mlade stewardke in nepozabnega princa. — V glavni vlogi JENNY JUGO in GUSTAV FRÖLICH

LJUBEZEN MLADEGA PRINCA Kino Sloga, tel. 27-30 — Ob 16., 19. in 21. uri —

Jutri: Grandiozni film iz cirkuškega življenja „MANEŽA“

1 Kovačev študent v Zeleni jami. V nedeljo 7. januarja je prosvetno društvo v Zeleni jami imelo svojo prvo prireditve: opero Kovačev študent in burko: V civilu. Prireditve je izpadla zelo pohvalno. Na splošno so igrali zelo dobro, izvrstni pa je bil Kovačev študent (bariton) in oče Kovač (bas). Med odmorom je krajši čas s svojim zdravim in neprisiljenim humorjem g. Bančič, ki je prikajal v komični obliki sodobnega čevljarskega pomočnika. Nato je sledila burka: V civilu. Tudi ta je izpadla za novo ustanovljeni oder dokaj dobro. Gdč. Henay in sluga Fric pa sta bila odlična.

1 Pomanjkanje volne v Ljubljani. Kakor nam poročajo, je nastopilo znatno pomanjkanje fine volne za pletenje rokavic in nogavic v Ljubljani. Neki gospodar nam je potolič da je obredel te dni vse prodajalne volne, a je ni mogel dobiti niti za 10 gramov. Vsi prodajalci so se izgovarjali, da so jim zaloge pošle in da čakajo na novo pošiljko. Pravijo pa nekateri, da so volno poskrili.

1 Hišni posestniki. Pod tem naslovom smo priobčili notico, v kateri nekdo tolmači cenik za ometanje dimnikov. Med drugim zlasti navaja notico, da dimnikarji zaračunavajo za ometanje dimnika 3 din, kar pa ni v skladu s pravilnikom, ki pravi, da se za tako delo plača samo 1 din. Združeno dimnikarjev v tej trditvi ugotavlja, da dimnikarski cenik, ki je bil oblastveno izdan in objavljen v Službenem listu z dne 16. novembra 1882, kos št. 91, določa ceno za ometanje dimnika v Ljubljani in drugih mestih po 2 din in za vsako nadstropje ali klet še po 50 par več. 3 din se n. pr. računa za dimnik v enonadstropni hiši s kletjo.

1 Bergantova gostilna je spremenila lastnika. To staro, prav znamenito trnovsko gostilno je te dni kupil gostilničar Slova, ki je doslej imel svojo hišo in gostilno v Kolesijski ulici št. 19. Dosedaj je bila lastnica te gostilne gospe Sičava roj. Triller, soproga vpokojene profesorja g. Siča. Gostilna se nahaja v Cerkevni ulici ter je bila od nekdanj živahno zbirališče veselih Trnovčanov. Tja so zahajali in še zahajajo odlični znatstveniki, literati in umetniki, ki se zbirajo v mali sobi. Tudi mnogi odvjetniki in drugi odličniki mesta Ljubljane prihajajo tja ob gotovih večerih v tednu.

spehu podjetja. Ob priliki 20 letnice je podjetje v prostorih hotela Novi svet priredilo prirsno slovesnost, ki so se je udeležili vsi službenici. Ob tej priliki sta spregovorila g. Roglič in v imenu uslužbencev g. Koprivnikar. Tudi ob priliki dvajsetletnice se je g. Roglič spomnil svojega delavstva in ga nagradil. Ugledni slovenski trdki tudi mi želimo še mnogo uspehov in velikega razvoja.

m Popis mariborskih sadjarjev. Kr. banska uprava je odredila posebne zatiralne ukrepe, da se zatire San-Josejev kapar, ki je največji škodljivec sadnega drevja, in ki se je pojavil tudi v območju mesta Maribora. V smislu te odredbe banske uprave mora mestna občina sestaviti seznam vseh sadjarjev in njenem območju z navedbo njih družinskih, premoženjskih in pridobitnih razmer. Mestno poglavarstvo vabi vse sadjarje, da gredo oblastnim organom, ki bodo opravljali zadevne poizvedbe v izvajanju odredbe banske uprave, na roko. Besedilo odredbe je razvidno iz razglašane na uradni deski mestnega poglavarstva.

m Prihodnja dramska novost v mariborskem gledališču bo Shakespearjeva drama »Othello«, ki jo pripravila režiser J. Kovič. Delo je prevedel Oton Zupancič.

m 15 tisočakov je imela skritih pod posteljo posestnica Jožeta Krajnc. Denar je bil zavrt v stare cunje. Ko pa je ni bilo doma, je prišel v hišo 36letni viničar Ivan Neuwirt ter ji ukradel iz skrinjarske štiril tisočake. Tatvino je kmalu opazila ter so orožniki tatu hitro dobili v roke.

Gledališče

Sreda, 10. januarja: zaprto. — Četrtek, 11. januarja, ob 20: »Zaroka na Jadranu«. Red C.

Celjske novice

c Drevi ob 8 bo v Domu v Samostanski ulici farni sestanek. Odbor prosi vse člane, starešine in prijatelje naše organizacije, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Govori g. dr. Benedičič.

c Drevi ob pol 7 je v Domu v Samostanski ulici redna teledoba Dekliškega krožka. Vabljeni!

c Antonija Skubitz. V Razlagovi ulici 11 v Celju je umrla 87letna vdova po sodnem nadoficijalu Antonija Skubitz. Pogreb bo danes ob 3 popoldne iz mrtvašnice mestnega pokopališča. Naj v miru počiva!

c Dvojna nesreča je zadela 30letnega Bornikarja Karla iz Oplotnice. Ko se je pri smučanju nudo poškodoval, so ga domači odpeljali z vozom v bolnišnico. Med vožnjo pa sta se konja splašila in zdviljala. Borkar je padel pod kolesa, ki so šla čezenj in mu prizadela hude poškodbe po životu.

c Poroka. Danes dopoldne se poročita v Petrovčah gdč. Dita Možina, učiteljica in slušateljica višje pedagoške šole v Zagrebu, in odvetniški koncipient pri dr. Ogrizku g. dr. Flis Tine. Bog daj srečo!

c Brivski pomočniki rodod Hrvati, so vložili tožbo proti predsedniku Brivskega združenja Tadeju Avgustu, ki je priobčil v mariborskem »Večerniku« žaljiv dopis. Če bo prišlo do razprave, bo zelo zanimiva.

c Eksplozija v Medvedškovi vili. V torek zvečer je zadela družino pisarniškega ravatelja g. Medvedška na Hribu sv. Jožefa v Celju nenavadna nesreča, ki bi postala skoraj usodna za 41letno gospo Tatjano Medvedšek in njenega sina. Pri Medvedškovih je zmrznilo voščilo za snavenje parketnih tal. Ker so ga rabili, so dali škatico v voščilo in vroč štedilnik, da bi se odtalilo. Gorljive snovi v škatici — bencin — pa so se vnele, in ko je hotela gospodinja potegniti škatico s štedilnika, je ta eksplodirala s tako močjo, da so popokale vse šipe na oknih v kuhinji in v služkinje sobi ter celo šipe na kredencah v kuhinji. Pri tem se je voščilo razlilo po tleh in nastal je v kuhinji ogenj, ki se je močno razširil in zajel tudi gospo Tatjano, da je dobila hude opekline po obeh rokah in nogah ter po obrazu. Z života si je gospa strgala obleko, ki je že gorela, in se tako rešila. Klicanje na pomoč je slišal mimoidoči delavec Golež in prišel v hišo ter rešil sina s tem, da ga je zavel v svojo suknjo. Ogenj je zajel tudi domačega psa, ki je zgorel in poginil. Požar so kmalu omejili, gospodinjo pa so prepeljali v celjsko bolnišnico.

c Iz veselja so streljali po ljudeh. V dvorani Sokolskega doma na Polzeli so priredili veselico. Okrog 1. ponoči je nastalo na veselici tako živahno razpoloženje, da je začel iz veselja streljati s plasišno pištolo tovarniški delavec Tamše Matija. To je navdušilo tudi nekega Pavelčiča Antona iz Celja, da je potegnil samokres in ustrelil v strop, s katerega je padel omet na veselo goste, da so se razburili in planili proti strelcu ter mu hoteli iztrgati samokres. Pri tem pa je Pavelčič ustrelil s samokresom Orešnika Franca iz Polzele in učitelja Skok Ferdinanda iz Klenovnika pri Krškem. Kroglja je zadela Orešnika in obšla v desnem rebrenem kosu. Skoka pa ranila na roki. Gostje so planili na Pavelčiča, ga podrli na tla ter ga neusmiljeno pretepili. Pavelčič je dobil 4 cm dolgo rano na glavi, napadalc pa so mu s čevlji prizadejali še hude podplutbe po prsih. Strelca sta pri zaslišanju izpovedala, da sta streljala iz veselja, do nesreče pa je prišlo po nesrečnem naključju.

c Tragičen dogodek v Kristanvrhu pred celjskim sodiščem. Pred celjskim okrožnim sodiščem se je večerj zagovarjal 49letni posestnik Drozg Jurij iz Kristanvrha pri St. Petru na Medvedevem selu. O žaloigri dne 28. novembra pri Tramskovih smo v »Slovenec« že poročali. Teža usodnega dne je prišlo med 73letnim Tramskom Petrom in Drozgom Jurijem v hlevu do prepira. V prepiru je Drozg udaril z železno grablico Tramsaka po glavi, da je čez nekaj dni umrl v celjski bolnišnici. Sodisce je obsodilo Drozda Jurija na tri leta robije, tri leta izgube častnih državljskih pravic, povračilo stroškov in na pogrebne stroške 2340 din.

c Na eno leto strogega zopora je obsodilo večeraj celjsko sodišče 25letnega Gamperja Friderika iz Sv. Miklavža pri Šmarju. Dne 28. novembra je Gamper v prepiru zagnal Jeclu Francu v glavo težak kamen, tako da je Jecl izgubil dar govora in na današnji razpravi ni mogel nastopiti kot prič. Teža dne sta Jecl in Gamper orala pri Kravčarjevi Mariji v Korpulah. Popoldne sta dobila južino in za pijačo hrusovec. Po končanem delu je gospodinja izplačala Gamperju 7 din napitnine, Jeclu pa 50 din. Ko sta šla proti svojem domu, je Jecl ugovoril, da je pozabil, ali pa izgubil robec z denarjem in tudi pozabil verigo. Šla sta nazaj, da bi poiskala denar. Ko ga nista našla, je Jecl v jezi očital in začel dolžiti Gamperja, da mu je izmaknil denar. Začela sta se prepirati, zmerjati in pretepati. Ko je Gamper zagrozil Jeclu z orožniki, ga je ta udaril z bičem, kar je Gamperja tako razkačilo, da mu je zagnal kamen. Gamper je kaznen mirno sprejel.

Za okrepitev britanskega zračnega brodograja: Prva skupina avstralskega letalstva je prispela na angleško obalo. Londonsko časopisje na dolgo in široko proslavlja avstralske dobrovoljce.

KULTURNI OBZORNIK

Mohorjeva Občna zgodovina

Anton Sovre: Stari Grki

Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. 1939. (567 strani.)

Ze večkrat zadnje čase nas je Mohorjeva družba presenetila s svojimi izdanimi, ki je pošiljala med Slovence knjige, kot so: Vebrova Knjiga o Bogu, Lukmanovi Martyres Christi, Korošec-Krekova Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava, Gosarjev Za nov družabni red, letos za božič pa se je odrezala prav po svoje, ko je izdala monumentalno knjigo o starih Grkih kot drugi zvezek svoje v 12 velikih zvezkih zamisljene »Mohorjeve občne zgodovine« in to izpod peresa priznanega strokovnjaka Antona Sovreta.

Antona Sovreta dobro poznamo tudi tisti, ki nam mnogo stvari nikdar ne pride pred oči — če ne po drugem, pa vsaj po izredno zanimivih čitankah za urednje šole. Vsak izobražen Slovenec pa ga pozna radi prevoda zanimivega Dnevnika cesarja Marka Avgustina, še bolj pa radi slovitega prevoda Avgustinovih Confessiones, ki jih je tudi izdala Mohorjeva in radi kopice jezikovno in pesniško dosegajočih prevodov iz klasičnih in drugih slovestev. — Ze samo ime Sovretovo je torej dovolj jamčilo, da bo zgodovina Grkov nekaj posebnega in že samo radi tega jo je vsakdo težko pričakoval, saj pa je bila tudi že dolgo obljubljena. Nič nam ni treba žalovati, če se je vsa stvar zavlekla, saj je sedaj pred nami delo, s kakršnim se ne more ponasati vsak, pa četudi velik narod. Sovre je napisal delo, ki je Sovreta in Mohorjeve vredno, nam Slovence pa v ponos, da smo tudi kaj velikega zmogli.

Svojo ogromno zgodovino Grkov je Sovre razdelil v dvanajst delov, v katerih nam s njemu lastno jasnostjo in privlačnostjo pojasnjuje zgodovino tega čudovitega naroda od njegovega početka do njegovega konca pod zastavo rimskega orla. V prvem delu stopi pred naše oči rojstvo, delno pa tudi že domovina Grkov v mikenski dobi. Prav zato dobro so bili pojmi dosežki dokaj nejasni (prim. Starotovo Zgodovino). Sovre pa je, kolikor je pač mogoče, znanstveno oprl ali pa podl za skriti čas v zgodovini Grkov. Homerjev svet je postavljen v novo luč. Primera o guslarjih in Homerju je posebno za našo zgodovino prijazna, še vse bolj pa sveda velja za srbsko. V prehodni dobi so dalje orisani boji med prepostimi ljudstvom in višjimi sloji. Potem pa grška zgodovina raste, je vedno večja, jačnejša, močnejša. V bojih za svojo obstanek ei pridobiva ozemlje preko svojih po naravi določenih meja in tako zanese svojo visoko kulturo kot ejaevac na vzhod v Azijo in na vpad v Italijo. V teh in nadaljnjih bojih, ki so jih Grki imeli sami med seboj in s drugimi narodi, se pa kleše njihova notranja veličina v stavbarstvu, kiparstvu, pociji, slikarstvu, modroslovju, znanstvu. Vprav v

filozofiji in umetnosti so ustvarili Grki svoj večno lepi večkrat nenadkrjljivi lik, ki ga je obojevalo že toliko velikanov in se od njega tudi učilo, da je cela doba v zgodovini zašla v antični grški svet. Sovre brava za modro roko, vodi preko velikih notranjih in zunanijh bojev do prave veličine grškega naroda. V politiki pa so Grki — tako nas uči njihova zgodovina — zgled, kakšna politika ne sme biti. Politično so bili Grki vedno zelo majhni: razjedal jih je njihov klasični partikularizem. Tudi v verskem in pravem pogledu nam Grki ne morejo biti najboljši vzgled (primerjaj samo anekdoto o Spartancih na str. 113.), da so filozofsko dosegli skoraj vrhunec v Aristotelovih zamislih sveta. Ko pregledujemo to veličastno zgodovino od njenih skromnih početkov do njenega najvišjega vrha, ki je v Aristotelu, se nam neohote mora večkrat ustaviti tok branja in začuden se čudimo: ali ni danes prav tako na svetu. Socialno vprašanje ni bilo veliko manj pereče kakor danes; kakor rdeča nit se vleče skozi čas teh bajnih junakov telesa in duha. Partikularizem našega časa je bil Grkom prav tako dobro znan kot našemu; vprašanje življenjskega prostora je bilo Grku prav tako lastno ali pa še bolj kakor je danes Nemcu ali pa Italijanu. Historia — magistra vitae, prav posebno se grška.

Zanimiva bi bila primerjava Starotove in Sovretove grške zgodovine. Razlika v imenih pisateljev reeda ni velika, saj sta samo dve črki drugačni, je pa velika razlika enovno in oblikovno. Ze obseg sam dokazuje pri Sovretu veliko delo, še bolj pa odmakne od nas Starotovo zgodovino vsebina, ki je na mnogih mestih pravo nasprotje Starotovemu delu (prim. samo: Likurg, Demosten!). Res je svoj čas opravil Stare hvalvredno delo, toda v toku časa je na mnogih mestih zastarelo do konca. Sovre pa je znanstveno približal večkrat popolnoma novo podobo starih Grkov. Sovre je svoje delo napisal zgodovinsko objektivno, kolikor človek more kaj objektivnega storiti. Stare se je pa naslanjal bolj na pravljinski svet. Sveda s tem Sovretova zgodovina še nikakor ni popolna. Mnogo je namreč še izpustil, kar bi bil še rad povedal in tudi mogel povedati, čeprav je knjiga narasla na 567 strani. So pa na vidiku tudi še nova odkritja, ki bodo marsikaj poostavila v novo luč.

Pri tem tako zelo zanimivem zvezku občne zgodovine Mohorjeve družbe pa človek že na prvih straneh pogrša zemljevid, ki pri taki knjigi vsaj pri nas Slovenceh ne bi smel manjkati. Upamo, da se pri nadaljnjih zvezkih ta razumljiva pomanjkljivost ne bo ponovila.

Mohorjevi ob tem tako lepem delu le želimo, da bi ogromno delo, ki se ga je lotila, tudi do konca tako zvesto speljala, kakor ga je skrbno začela. P. J.

Princesa na ledu: Petletna princesa Marjeta, hči švedskega princa Gustava Adolfa, se drsa na svojih prvih drsalokah, ki jih je dobila letos o božiču, po jezeru v parku gradu Drottningholm pri Stockholmu.

Tank, ki ima krila

Tank, ki je bil najstrašnejši in odločilno orožje v prejšnji vojni, se je od svojega prvega nastopa leta 1917 v severni Franciji, jako spremenil. Postal je večji in trpežnejši, pri tem pa še bolj gibčen in okreten; postal je hitrejši in bolj na-

padlen, naučil se je celo plavati, — a zdaj z vso resnosno govori, da se bo moral naučiti tudi — letati.

Seveda ne bodo obesili nanj propelerja in dveh kril. Letal bo drugače, in zamisel je jako preprosta: dal se bo prenašati z letalom. Toda tanka, ki je težak do 50 ton, seveda ne bo mogla dati niti na največje letalo. Zlasti bi se letalo s takšnim bremenom ne moglo dvigniti. A tudi na to so pomislili, vsaj v teoriji je tudi to izvedljivo: česar eno letalo ne zmora, pa zmora dva. Sila motorjev obeh letal bo kos velikanu teži tanka. Ko bo že tank dvignjen z dvema letalom, ga bo moglo nato eno letalo odnesti po ozračju in odložiti tank zadaj za sovražnimi črtami. Seveda ni niti misliti, da bi bili v tanku tudi že vojniki. Pa saj je daljnovidna tehnika tako na višku, da bo mogoče avtomatični tank iz dalje dirigirati...

Cloveški možgani pač zmeraj bolj napredujejo v zamislih glede na uničevanje ljudi... Kakšno besedo ima pri tem civilizacija? In šele — kultura?

Najlepše oblečene ženske na svetu

Pariški modni saloni, ki vsako leto v zvezi z United Pressom izdajo seznam desetih najlepših oblečenih žensk na svetu, objavljajo tale imena: 1. Gospa Antenor Patino, tača bolivijskega kositnega kralja; 2. vojvodinja Windsorska; 3. vojvodinja Kentska; 4. baronica Evgenija Rotschildova; 5. Begum Khan; 6. gospa Harrison Williams, Amerikanka; 7. markiza de Paris; 8. gospa Gilbert Miller; 9. gospodična Martinez de Hoz; 10. žena francoskega časopišnega magnata Jean Dupuy. — Teh deset najlepših oblečenih žensk na svetu potraji na leto 200.000 dolarjev za svoje obleke in 1 milijon dolarjev za svoje dragulje!

ŠPORT

Mednarodna hokej tekma: BKE (Budimpešta) : SK Ilirija

v petek, 12. t. m. ob 20. uri

Protipričakovano se nam obeta zanimiva hokejska sezona. Po zelo uspelem nastopu v Belgradu se bo predstavljal Ilirija v petek tudi domačemu občinstvu v prenovljeni in neprimerno močnejši postavi. Moštvo je pridobilo ogromno v taktičnem pogledu, napredovalo pa je tudi v brzini in tehniki. Nahaja se v formi, da vzdrži odprto in izravnavano igro že z najmočnejšimi mednarodnimi moštv.

BKE (Budapeštansko drsalno društvo) je madžarski državni prvak ter obenem skoro kompletna madžarska državna reprezentanca, ki goji priznane najboljše obrambni sistem, katerega so kopirali od njih celo sami Kanadčani. Na lanskem svetovnem prvenstvu v Zürichu so vodili Madžari v tekmi z Kanado še 5 minut pred koncem z 1:0! Moštvo vodi poleg Čeha Malečka najboljši evropski centerfor Mikloš, čegar igranje ocenjujejo vsi mednarodni strokovnjaki kot virtuožno.

Tekma bo nudila vrhunski šport, neprimerno boljši od vsega, kar smo videli doslej v Ljubljani, zato je niti ne zamudi te prilike, da podpre naše fante v tem težkem boju tako, kot so storili to Belgrajčani.

Smučarski štafetni tek v Ljubljani

Smučarski klub Ljubljana priredi v nedeljo, dne 14. t. m. medklubsko tekmo 3 x 10 km. Start ob 9. uri na strelišču pod Rožnikom. Startati smejo vsi pri J. Z. S. Z. verificirani smučarji. Tekmuje se po pravilnikih J. Z. S. Z. Prijavnine ni. Razglasitev rezultatov po tekmi v gostilni na strelišču. Prijave do 13. t. m. na tajnika Franca Koprivo T. P. D., Ljubljana, odnosno eno uro pred startom pri vodstvu tekme.

Nov rekord Belgijčanke v kavlju na 500 m

V zaprtem plavalšču v Ostende je postavila belgijska plavalka Fernande Caroen v kavlju na 500 m s časom 6:28.4 nov svetovni rekord. Novi svetovni rekor je ravno za 5.9 sekund boljši od starega, ki ga je branila danska plavalka Hveger Ragnild.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Sabljaška sekcija S. K. Ilirije. V četrtek, dne 11. t. m. se spet začne redni trening za oba tečaja v floretu. Vabim vse dame in gospe, da se treninga vsi in točno udeležijo. Obenem vabim tudi vse one dame in gospe, ki dosedaj niso mogli posestati treningov, da se v četrtek zgledajo v telovadnici drž. žen. učiteljskega na Resljevi cesti. — Tajnik.

»O svetih gorah in svetih jezerih« je naziv predavanja, ki ga priredi Slovensko Planinsko Društvo v petek, dne 12. januarja ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Predavatelj priv. docent g. dr. Bohinec Valter nas bo peljal v vse dele sveta in bo pokazal kako silen vtis napravi veličanstvo gora in jezer na preprostega a tudi kulturnega človeka. Mnogim narodom so postali nedostopni ali težko dostopni gorski velikani eveta bivališča duhov in bogov, n. pr. Olimp, Himalaja, Fudžisan, Kilamandžaro. Tudi mnoga jezera so sveta, n. pr. jezero pri Tibetu, jezero Titikaka v Andih Planinci in vsi, ki se zanimajo za zanimivo predavanje, udeležijo se ga. Vstopnice so na razpolago v društveni pisarni S. P. D., Ljubljana, Aleksandrova cesta.

Smučarke opozarjamo, da prireja Smučarski Klub Ljubljana tečaj za ženske mladino in dame. Poučujmo zvezne smučarske učitelje. Zbirališče vsak dan ob 14.30 pri gostilni Čad pod Rožnikom. Tečaji so brezplačni.

Slav. t. l. zveza obvešča vse gg. odbornike, da bo seja v petek 1. t. m. ob pol 8 zvečer v prostorih SK Mladice. Prosimo sigurne udeležbe. — Tajnik.

Razpis

Mariborska zimsko-sportna podzveza razpisuje podzvezno prvenstvo v klasični kombinaciji za prvenstvo Mariborske zimsko-sportne podzveze v Mariboru. Tekmovanje bo dne 14. januarja 1940 v bližini Ribnice na Pohorju s pričetkom teka ob 8 dopoldne. Tekmovanje v skokih prične ob 12 dopoldne na novozgrajeni skakalnici v Ribnici na Pohorju. Pravico tekmovalca imajo vsi verificirani tekmovalci Jugoslovanske zimsko-sportne zveze, ki so istočasno člani klubov Mariborske zimsko-sportne podzveze.

Prijave je poslati na predpisanih zveznih listovinah najkasneje do 12. januarja 1940 zvečer na naslov: Mariborska zimsko-sportna podzveza, Maribor, Prešernova ulica 30. Naknadne prijave se podvržene prijavini dni 30. — ter se sprejemajo do vključno 1 uro pred startom. Zdravniški pregled in zbiranje števil bo dne 31. januarja zvečer v Ribnici na Pohorju (gostilna Puh). Pred tekmovalcem v skokih bo blagoslovitev skakalnice in njena svečana otvoritev. — Mariborska zimsko-sportna podzveza, Maribor.

Časopis za zgodovino in narodopisje, 1939, št. 1—2

Mariborski znanstveniki z velikimi žrtvami in marljivostjo izdajajo svoj znanstveni časopis že 34 let, kar mora vzbujati v vsakem Slovence predvsem pa obmejnem samo ponos in priznanje. In prav uvodna študija te številke je Bašova monografija o možu, ki je bil ustanovitelj društva, ki izdaja Časopis ter od početka do konca duša vsega znanstvenega delovanja v Mariboru, o pokojnem prelatu dr. Fran Kovačiču. Prof. Baš spremlja vse življenje pokojnega prelata od rojstva, preko študija in poklicnih postaj ter preko vsega dela od prvih početkov v zagrebškem bogoslovju do mariborskih in rimskih studij do razprave, ki jih je pisal že kot bogoslovni profesor in dela v Mariboru. Baš je v svoji študiji označil pokojnega velikega kulturnega delavca od vseh plati njegovega delovanja, kot literarnega zgodovinarja in Slovnanoljuba, ki se je zavzemal prav tako za bolgarsko kakor lužickosrbsko kulturno zgodovino, kot lokalnega zgodovinarja, ki je raziskaval predvsem spodnještajersko zgodovino in arheologijo ter posegal tudi na področja filozofije, ki jo je predaval v bogoslovju. Predvsem je dobila poudarek njegova znanstvena organizacijska zmožnost, ki je na naši severni meji postavila tako močeno društvo in okrepila slovensko kulturno tvornost. Bašu ne uide tudi ljudsko prosvetno in politično delo pokojnikovo ter njegovo delovanje od prevrata in na mirovni konferenci v Parizu. Posebej je omenjeno njegovo temeljno delo o Slomšku, kateremu je posvečal največ svojih zadnjih življenjskih naporov in raziskavanj. Tako je Baš postavil lep spomenik možu, ki je ustanovil v Mariboru smelo zamisel po znanstveni knjižnici, arhivu in muzeju ter je organiziral vso štajersko znanstveno delo. Tako je v glavnem podan oris tega zadnjega polihistorja po znanju ter človeka kova Račkega, ki je bil njegov ideal od početka do smrti, ki je nastopila v tragičnih dneh lanskega marca, tako žalostnega za vsako slovensko srce. Kovačičevo te žalosti ni preneslo. Druga razprava v tej dvojni številki pa je temeljna monografija prof. dr. Ilesiča o patru Bernardu Mariborčanu, slovenskemu pisatelju 18. veka, ki se je pisal s pravim, nerednim imenom Ivan Anton Apostol. Doda se je bilo o tem kapucinu zelo malo znanega v slovenski literarni zgodovini, samo to, kar je ohranil Slekovec v rokopisu in kar podaja Kidrič v Biografskem leksikonu. Prof. Ilesič si je dal nalogo, raziskati in poiskati vse, kar bi moglo osvetliti na novo to pozabljeno postavlo slovenskega prepoveda. Poleg življenjskih podatkov, iz katerih se vidi, da je bil rojen Nemec v Mariboru, je v svoji pastirski službi zaživel z ljudstvom ter je bil plod tega dela njegov molitvenik za bolnike, ki dodaj še ni bil v evidenci literarnih zgodovinarjev, ter svoj veliki slovar. Prav s slovarjem je postal eden prvih slavistov svojega časa. Postal je slovenski leksiograf in nabožni pisatelj in kot tak prvi mariborski gojitelj slovenske literarne besede. Prof. Ilesič podaja natančno analizo njegovega rokopisnega priročnika za bolnike, kakor tudi njegovega rokopisnega slovarja, tako po zunanji obliki, postanku in ortografiji kakor tudi po notranji jezikovni morfologiji. Odslej bo ta razprava ostala temeljno delo o tem zgodnjem mariborskem kulturnem delavcu.

To sta razpravi sedanje dvojne številke. Drugi doneski so manjšega pomena in obsega. Pod vzglavjem »Izvestja« referira Egon Baumgartner o numizmatični najdbi v Mariboru leta 1938, ki pomeni že četrto večjo najdbo srednjeveškega noveca v Mariboru. Jakob Skolčić poroča o cerkvi sv. Uršule na Plešivcu v zapiskih škofa Tomaža Hrena. F. Kolnik tiska opombo k vprašanju: Kdaj je bil natisnjen Kolombonov žegen, Franjo Baš pa

na vprašanje, odkod so Sernci? Inž. arh. Marjan Mušič obravnava dva primera hiš v Pekrah pri Mariboru. V oddelku »Slovstvo« pa ocenjuje Zontarjevo zgodovino Kranja Fr. Zwitter, St. Bunc Ramovšovo in Kosovo izdajo Brižinskih spomenikov, dr. Cukala o Veiderjevi knjižnici sv. Ema, Fr. Baš o Kažipotu v Krko na Koroško, J. Glaser pa je podal natančno in podrobno oceno Legišove razprave o slovenski pociji med Vodnikom in Čebelico. Glonar ocenjuje Murkove spise iz slovenske filologije, Glaser Zupančičeva Zbrana dela IV. zvezek, Baš Mesesmelovo monografijo o Šubcih, J. Kotnik Isačenkovo Narečje Sela itd. — Ocenjenih je še več manjših slovenskih knjig, ter tudi madžarskih in nemških.

Poročila o Muzejskem društvu v Ptuj in I. sestanku zgodovinarjev v Celju zaključujeta številko.

Po tem gradivu se vidi, kako bogata je vsebina tega Časopisa, ki dela čast Mariborčanom in slovenski znanosti sploh. Ne bilo bi napačno, ko bi tudi tisk zlasti petil bil čistejši in čitljivejši.

★

Dva božična napeva. »Pri jaslicah« in »Otroci veselje«, zložil, oz. harmoniziral dr. Franc Krmec. Samozaložba. Cena izvoda 5 din. Prvi napev je dvoglasna božična kantata za tenor in bas, oz. sopran in alt z orglami, ali tudi kot samospiev. Ljubkemu besedilu se prilaga lep napev v dvoglasni obliki v A-duru in je skladateljev original, ki ni bil še objavljen. Zanimivo so v tej lepi skladbi glasbeni postopki. Kako ljubko se lovita glasova, kakor mlade ovčke, pa se zopet združita in gresta složno drug poleg drugega itd. Ojca skladbo še bogata in originalna spremljava. »Otroci veselje« je stara božična pesmica, ki jo je skladatelj opremil z novo pestro harmonizacijo in jo odel v slikovito harmonično obleko. Pesem je polna otroške ljubkosti in veselja, ki smo jo slišali, oz. peli še kot šolski otroci, klečeči pred jaslicami. Skoda, da napeva zaradi hude bolezni avtorjeve nista izšla še pred božičem. V prihodnji božični dobi bosta gotovo nudila mnogo božične radosti in razpoloženja tako izvajalcem, kakor poslušalcem. Skladbe se dobijo tudi v jugoslovanski knjižarni v Ljubljani in jih najtopleje priporočamo.

P. Hugo Bren O. F. M.: Friderik Baraga v žaru svoje svetosti. Znani frančiškanski pisatelj in poznavalec slovenskega življa v Ameriki p. Hugo Bren je napisal 36 strani obsegačajoč brošuro o življenju in delovanju v službi svetosti umrlega slovenskega kulturnega delavca, misijonarja v Ameriki med Indijanci ter indijanskega pisatelja škofa Ireneja Barage. Najprej poda njegov življenjski opis, kako je bogat sin dojenjske graščake in nadarjeni slikar, ki je imel že izbrano nevesto, šel na Dunaj študirat pravo, pa je ob glasu sv. Klemenca Hofbauerja, ki je tedaj pridigal na Dunaju, zapustil svet in se podal v bogoslovje. Potem, kako zapuša ljubljansko škofijo in odhaja v indijanske misijone, kamor pozneje pokliče tudi sestro Amalijo. V kratkih potezah je orisano nadaljnje apostolsko delo med Indijanci ter njegovo cerkveno odlikovanje in škofijska cerkvena organizacija do blažene smrti l. 1868. V drugem delu pa podaja vsebino njegovega življenja, karakteristiko Barage kot človeka, duhovnika, misijonarja, škofa, pisatelja ter svetniškega življenja, ki je bil kot svetnik svojim sodobnikom. Knjižica ima namen, da predstavi škofa Baraga najširšim plastem naroda ter pripomore k čim večji slavi pokojnega velikega moza, katerega nam zavidajo tujci, ki ga smatrajo za svojega apostola. Na koncu so dodana tudi navodila za pospeševanje Baragove proglavitve blaženim, pri katerem moramo in moremo sodelovati tudi mi. Brošurica, ki jo je založil »Antoniamum« v Rocnem pod Šmarno goro, velja 5 din in se dobi pri upravi »Cvetja« v Ljubljani, frančiškanski samostan.

Potres je šel okrog sveta

Znanstvo raziskuje poslednje prirodne katastrofe

Iz Amsterdama poročajo: Spridlo nenadnih in nenavadnih tektonskih motenj, ki so napadle zemeljsko površino ravno v zadnjih dneh decembra starela leta, vsi znanstveni krogi živahno razpravljajo, ali imajo ti prirodni dogodki kak skupen vzrok. (Glej zemljevid!) In zares so se v štirih poglavitnih potresnih pokrajinah sveta sledili potresni sunki v kratkih presledkih. Vrata potresnih sunkov se je začela dne 22. decembra v Costarici v Srednji Ameriki, kjer sta bila ubita samo dva človeka, vendar je bilo stvarne škode jako veliko. Istega dne je bil hud potres v južnem otoku Molukov. V mnogih krajih so se susede hiše kar v vrstah, tako da je bržkone tudi dosti ljudi izgubilo življenje. Dne 23. in 24. decembra je bilo več potresnih sunkov na otoku Java, kjer se je tudi utrvalo več zemeljskih plazov. In dne 27. decembra je nastal strahovit potres v Anatoliji v Turčiji, in istega dne so v Kaliforniji občutili najhujši potres kar jih je bilo tam od leta 1933 dalje.

Seveda so te tektonske motnje v imenovanih petih decembrskih dneh tudi razni zemljemski zavodi kar najskrbneje preiskali. Nastalo je vprašanje o skupnem vzroku potresa, a na to vprašanje ni moči kar hkrati odgovoriti. Potrebno je, da primerjamo različna opazovanja in zapiske z vseh tozadevnih zavodov, ki so si jih omenjenih dni zapisali. A v dobi vojne je vprav znanstveno delo geodetov jako oteženo, ker prihajajo zunanja poročila le skozi nevtralne države in še te vesti so pomanjkljive. Zatorej bo treba počakati še precej časa, preden bo dognan vzrok strahovitih potresnih sunkov v dneh od 22. decembra do današnjega dne. Bržkone je vzrok potresov po raznih krajih skupnega izvora, vendar je mogoče, da je ta pojav tudi samo slučajnost.

Drugi inozemski listi objavljajo pa še tale razmišljanja o vzrokih potresa:

Potresna katastrofa iz Erzeruma, ki je po svoji strahoti najhujša od japonske leta 1923, nas spominja, da je Maloazijska planota s Taurusom, Pontijskim in Armenskim pogorjem pokrajina prve vrste v seznamu potresnih pokrajin na svetu. Že vse leto je na obalah Sredozemskega morja »strašilo«.

V januarju 1939 so javili potresne sunke v Messini; februarja je bil Zagreb s dalmatinskim obrežjem na vrsti; v aprilu je sledila Bosna, ko se je sesula velika jama pri Banjaluki. V juniju je začel »bruhati Vezuv«; v juliju se je začelo tresti v Turčiji krog Smirne, kar se je v septembru in novembru ponovilo hkrati z bruhanjem Etne (po desetletnem odmoru).

Cepur so bili ti pojavi le nekakšna predigra za poglavitni potres z dne 28. dec. 1939, ki je razdelil in upelnil 60.000 km² sveta, je vendar različno spoznati vodilne smeri potresnega ozemlja Sredozemskega morja. Od Pirenej preko Alp in Balkana do Maloazijske planote so bila v terciarni dobi gorovja, ko je nastal vdor Sredozemskega morja, nagubana in kvišku iztisnjena. Zaradi neznanskega pritiska na notranjost zemlje, so prirele iz globin tekoče gmote magme in lave in so dobile svoj izhod na svetlo v Vezuvu in Etni in tudi v sedaj ugaslem ognjeniškem pogorju Ararata (5100 m), ki je vzhodno od porušenege mesta Erzeruma. Vsa zgubana pogorja, tako tudi Taurus in Antitaurus, Pontijsko pogorje ob Črnem morju in Armensko gorovje — se še zmeraj spreminjajo. V teh pogorjih drži pritisk še napetost. Zatorej se na posebnih, za to primernih mestih razpočilo pogorja in se večji kosi tal razmaknejo, medtem ko se drugi deli dvigujejo ali zdržijo v globino.

Kaj je vplivalo na sedanji pretres zemlje? Med tem ko je bil pri drugih potresih — v Messini leta 1908, San Francisku leta 1906 — prvi sunek najhujši, je pa bilo to pot že skozi vse leto najprej več manjših sunkov. Zatorej je nastajalo nekakšno razpoloženje na posebnih krajih za potres, ki je slednjič tudi izbruhnil.

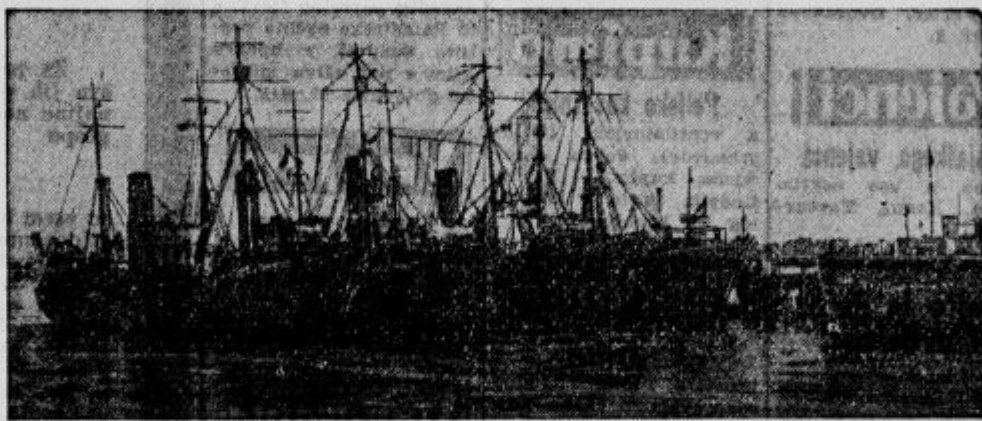
Že pri potresu v Messini leta 1908, so opazovali, kako je naglo spreminjanje zračnega tlaka povzročilo tektonsko tresenje. Dandanašnje raziskovanje potresov ugotavlja pod vodstvom italijanskih seizmologov v elektromagnetni napetosti prožne zemlje skorje ob močnem eruptivnem sodelovanju sonca še nadaljnji, važni vzrok za motnje ravnotežja v plasteh zemeljske površine. Zatorej je treba upoštevati dejstvo, da je izredno močno eruptivno delovanje sonca tudi leta 1939 proizvajalo visoke vrhunce v krivuljah sončnih peg. Zlasti močno je vzplapolalo sončno delovanje leta 1939 v marcu, aprilu in dalje v juliju, septembru in novembru. Napetost pa je izbruhnila šele 28. decembra, na podlagi nekaterih dejstev je za leto 1940 pričakovati hujšega eruptivnega delovanja sonca za to pomlad in jesen. V skrbih smo, kako se bodo poglavitne potresne pokrajine zemlje v tem času odzivale!

Če v Rimu v 22 letih enkrat sneg zapade

Iz Rima poročajo: Zadnje dni je v Rimu snežilo in Rim je bil ves spremenjen. Nič manj ko 22 let niso Rimljani videli snega na hišah, cestah in trgih. Ponekod je bil sneg debel četr metra do 30 cm. Ker mestna uprava seveda ni pripravljena na take pojave, je trajalo tja do poldneva, preden so se skupine kidalcev snega — 4000 mož — odpravile na delo in so začeli kidati sneg. Medtem je bil seveda ves promet ustavljen, kar je zlasti razveselilo mladino, ki je uprizarjala po cestah prave pravcate bitke s kepanjem. Tu in tam si mogli opaziti tudi podjetne ljudi, ki so se v »dresu dile« odpravili na sedem gričkov Rima in na obroke zgornjelaških hribov, da so se smučali. Celo na Trgu sv. Petra si videl skupine smučarjev. Opoldne je sonce pomagalo spravljati sneg v kraj, vendar njegova toplota le ni zadoščala za očiščenje vsega mesta. Tako je nudilo večno mesto v svoji beli odeji pod temnomodrim nebom in ob žarki sončni svetlobi še v popoldanskih urah vprav čaroben pogled.

Brezbožniki se pripravljajo za Romunijo

Kakor poroča nemški »Cerkveni list«, se je v poslednjem času moskovska brezbožniška internacionala z vso verno vrgla na delo za brezbožniško gibanje v Romuniji. Za načelnika romunske sekcije brezbožniške internacionala je imenovan romunski komunistični agitator za Romunijo.

Iskalci min so se vrnili: Zmeraj so v delu nemški iskalci min, da očistijo morská pota za prosto plovo. Ko je delo storjeno, potivajo ladje nekaj dni v domačem pristanišču

Dve koristni pripravi za urade in šole

Celje, 8. januarja.

Učitelj meščanske šole v Zalcu g. Večko Filip je izumil dve koristni pripravi za urade in šole — pripravo za določevanje dob in pripravo za sestavljanje urnika. Obe pripravi je pred kratkim odobrilo ministrstvo trgovine in industrije, z rešenjem uprave za zaščito industrijsko svojino v Belgradu, ko je obe pripravi patentiralo s št. 15.239 in št. 15.674.

Prva priprava služi v prvi vrsti za določevanje službene dobe službujočih oseb od nastopa službe do določenega, največje današnjega dne. Po uradih je mnogokrat treba določiti službeno dobo službujočih. To se vrši s pomočjo računanja — odštevanja, kar dela v velikih uradih, kjer imajo mnogo takega dela, precejšnje težave in zahteva mnogo časa, a rezultati so večkrat netočni. Ti nedostaki se s pripravo za določevanje dob popolnoma odpravijo in bi se s pomočjo te to določevanje opravljal povsod po istem enotnem sistemu. S to pripravo se da na zelo enostaven način brez računanja v najkrajšem času določiti službena doba kake osebe popolnoma točno, in to tudi za primere prekinitve in vstetja službene dobe.

Prav tako koristna je druga priprava za sestavljanje urnika, ki se bi lahko izobešala kot skupni urnik za kakršnokoli šolo s kolikor koli učiteljev in profesorjev ali razredi-oddelki. Po šolah se poslužujejo za sestavljanje urnika priprav, razdeljenih po dnevih in razredih, ponekod tudi tako, da učitelji ločijo po barvah. Te priprave pa imajo nedostake v sledečih primerih: Ako poučujeta v istem razredu dva ali več učiteljev hkrati — deska in dekliška ročna dela — je treba položiti na isto mesto dva ali več stolpcev ali sliko. Ako poučuje en učitelj v dveh ali več razredih hkrati — zborna petje — bi morali postaviti isti stolpec ali sliko na več mest. Zaradi različnega števila razredov oziroma učiteljev na različnih šolah se ne more določiti stalno število njenih rubrik niti v povprečni niti v vzdolžni smeri.

Pri vsaki menjavi učiteljev, predmetov ali razredov se morajo menjati tudi napisi in barve na stolpcih ali sliko ali pa napraviti novi. Sestavljanje s temi pripravami je po raznih šolah različno in se ga morajo službene osebe za posamezne šole posebej privaditi.

S pripravo za sestavljanje urnika so ti nedostaki popolnoma odpravljeni, sestavljanje urnika pa se poenostavi in uvede povsod isti enotni sistem.

Obe koristni pripravi bo nastavnik g. Večko Filip dal razmnožiti in je verjetno, da se bodo teh priprav, ki so zares izvrstne, poslužili uradi in številne šole v Sloveniji.

Sv. Peter pri Mariboru

Pri Sv. Petru niže Maribora so imeli zadnjo nedeljo po rani ev. maši v predrebi Prosvetnega društva 2. farni sestanek, kateremu je prisostvovalo nad 60 mož in fantov. Predavatelj g. prof. Sedivy iz Maribora je seznanjal poslušalce s sedanjim slovensko državo Bolgarsko. V kratkem razdobju enega meseca je bilo to predavanje že tretje in sicer je govoril na 1. farnem sestanku mariborski podžupan g. Zebot o »Osvobojenju Maribora ter severnih krajev«. Na občnem zboru Prosvetnega društva, kjer je bil izbran za predsednika g. župnik Zalar A. in za podpredsednika šol. upravitelj g. Korbac A. pa je govoril o komunizmu mariborski uradnik »Slovenca« g. Fr. Sekolec. Lepa je bila tudi božična prireditev na Štefanovo, ki je bila v večjih rokah vodstva tuk. zasebne dekliške šole. Deklice so prav korajžno nastopale. Fantovski odejek pa se je izkazal s svojo igro na Silvestrovo in na Novega leta dan popoldne. Zeleti je, da pride vsa šentpeterska prosveta kmalu pod skupni prostornejši farni dom.

Dravograd

Gorelo je na Ojstrici v hiši tovarnarja Viktorja Golla, v kateri je stanoval najemnik Vajksler Valetin. Zgorela je hiša s hlevom ter ima lastnik 24.000 din, najemnik pa 12.000 din škode. Imeli so furež ter so ženske topile svinjsko mast, pa so tako kurile, da se je dimnik preveč razgrel. Rešili so samo živino, vse drugo pa so uničili plameni.

Lepa gesta tovarne Ornik & Mitrovič. Kakor vsako leto, je tudi letos domača tovarna Ornik & Mitrovič iz Dravograda lepo obdarovala obmejno šolsko dečo. Iz osnovne šole v Dravogradu je bilo obdarovanih 40 otrok z blagom za obleke, 40 otrok pa z blagom za perilo. Na šoli v Cernečah je dobilo 20 otrok obleke in perilo; isto je dobilo 15 otrok na ljudski šoli v Libeličah. 20 otrok iz šole v Št. Janžu pri Dravogradu je tovarna obdarovala s perilom in obleko, 10 otrok v šoli na Vratih pri Dravogradu ter 10 otrok na Ojstrici pri Dravogradu. Vse te šole se nahajajo v krajih, v katerih vlada največje siromaštvo in beda. Blago za obleko in toplo perilo je dobilo nadalje 5 občinskih revežev iz Dravograda ter 5 iz občine Pameče.

Prispevajte za osrednji prosvetni »Slovenski dom« v Ljubljani!

Kranj

Poverjeništvu Kluba železničarjev JRZ v Kranju je imelo svoj redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo lepo število naših železničarjev. Občnega zbora so se udeležili kot zastopniki ljubljanske centrale tudi predsednik centrale in bivši narodni poslanec g. Mašič Pavle, ki je podal daljše poročilo, g. dr. Hvastija in tajnik g. Cimperman. Po poročilih so sledile volitve, pri katerih je bil soglasno izvoljen stari odbor s predsednikom g. Strišcem Francem, prometnim uradnikom iz Tržiča, na čelu.

Kranjska fara v številkah. V preteklem letu je štela kranjska fara približno 7.000 duš. Rojenih je bilo 177 otrok, umrlo pa je 63 oseb. Oklicanih je bilo 127 parov, od tega doma poročenih 64, drugod pa 15.

Poroke. Poročila sta se g. dr. Marijan Ogrizek, odvetniški pripravnik v pisarni dr. Mežuršarja in gđc. Suchy Danca. — V nedeljo sta se poročila g. Janko Vehovar, sin trgovca in veleposelnika iz Koprivnice in gđc. Mohor Mimica, učiteljica in hčerka ravnateljice »Ljudske hranilnice in posojilnice« v Kranju. Bilo srečno!

Uradne ure v pisarni JRZ (hotel »Jelen«, skoz hodnik, levo) so od 8 do 12 in od 3 do 5.

Šah

Centralni šahovski klub v Ljubljani bo imel svoj prvi redni letni občni zbor v četrtek 18. t. m. v svojem lokalu v restavraciji Zvezda s pričetkom ob 20. Za člane je udeležba obvezna, ostali so vabljeni. — Odbor.

Proti kamnom: žolča, ledvic, mehurja vzemite zdravilni DUBRAVKA ČAJ in uspeh Vam je v kratkem zajamčen

škafila dip 30.— Dobi se v vseh lekarnah. Proizvajalec:

K. F. Labor. Mr. I. Andrijič, lekarnar, Mostar

Pisarniške prostore

(dve vezani sobi) po možnosti s telefonom iščemo za takoj v centru mesta. — Nujne ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »TELEFON« št. 323.

Naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, da nam je umrla draga mati, gospa

Marija Vertačnik

Pogreb rajne bo v četrtek dopoldne ob pol 10 na farno pokopališče v Litiji.

Litija, Gobin, 10. jan. 1940

Zalujoče rodbine: Vertačnik in Kragelj

Lov z letalom

32. Mož z lopato

Prav tedaj je neki možak stopil skozi vrata kolnice. V rokah je imel lopato. Jock je imel daljnogled pri sebi. V hipu ga je pograbil in naravnal na vrtnarja.

»Ne vem, kdo bi bil. Tega človeka nisem še nikoli videl.«

»Jaz tudi ne,« pristavi Tim, ko je še sam pogledal skozi daljnogled. »Zelo star je že in lase irava bele. Kaj praviš, ali bi kazalo, da se pravica nadenj. Ne pozna naju ne. Šla bi k njemu in ga vprašala, je li Red doma.«

Jock pa je odskakal.

»Tim, ničesar ne bi izvedela. Saj si vendar lahko misliš, da je Red vsem svojim ljudem strogo zabičal, naj držijo jezik za zobmi.«

»Nekaj pa le morava ukreniti,« ugovarja Tim nestrpno. »Pomisli, da bo Jasperja vsako minuto težje zajeti!«

»Saj ga tudi ne moreva zasledovati, dokler ne veva, kam jo je popihal,« ga zavrne Jock. Tedaj pa mahoma odži.

»Kaj neki ta človek namerava?«

»Nekaj bo usadil.«

Jocku se je čelo nagubalo. »Zdi se, da ima jablano.«

»No, kakaj pa ne?«

»Zato, ker ni zdaj čas, da bi sadili sadno drevje.«

»Morda pa misli jablano le presaditi.«

»Že, že, a oglej si ga! S kolikšno skrbnostjo išče primernega mesta!«

»No, kaj te pa to bega, Jock?«

»Ne vem. A možak se vede čudno sumljivo. Ozira se naokoli, kakor da bi se hotel prepricati, ga li kdo ne opazuje.«

»Ti vedno preveč sumničiš,« ga pokara Tim. Sivolasi možak je končno le našel prostor, ki se mu je zdel dober. Fanta sta ga iz svojega

skrivališča lahko videla. Jel je kopati jamo. Delal je krepko, a takoj se je videlo, da lopate ni vajen.

»Čudna jama bo to. Ali se take kopljejo za drevesa?«

»Precej velika bo,« pritrdi Tim.

»In pa na štiri vogale namesto okrogla. Ta možak sploh ni vrtnar.«

Jama je bila izkopana, mož se je zravnil in zasadil lopato v zemljo. Nato pa ni vzel drevesca v roke, ampak segel v žep in potegnil nekaj ven. Tim je debelo pogledal, rekel pa nič. Oba sta napenjala oči in stegovala vratove.

Iz žepa je mož potegnil neko majhno podolgasto stvarco, zavito v nakatranjeno svilo ali nekaj takega. Pogledal jo je, kakor da se težko loči od nje, pokleknil in jo položil v jamo. Pod njo je vtaknil ploščnat kamen, še enega pa na vrh, brž jama napol zagrebel, usadil drevesce in zemljo naokoli poteptal.

Nato je še enkrat oprezno pogledal naokoli, ga li ni morda kdo opazoval, nato pa lopato nesel nazaj v kolnico in stopil v hišo.

»No, Tim, ali boš zdaj še trdil, da preveč sumničiš?«

»Kdo bi si bil kaj takega mislil! Zakopal je kajpada ogrlico.«

»Vse tako kaže. A kdo je bil ta človek?«

»Kdo drugi ko Jasper, seveda preoblečen.«

»Jaz tudi mislim. Tudi velikost je njegova. In preoblekel se je izvrstno. Kaj je pa nama storiti?«

»Stvar je kaj preprosta,« odvrne Tim. »Do noči čakava, splezava čez zid in dragulje izkopljeva.«

»Zdi se mi neverjetno lahko. Pojdiva zdaj malicat, na delo pa odrineva šele polnoči.«

Finch se je kar oddahnil, ko sta se fanta vrnila. Njuni zgodbi se je pa zelo čudil.

»Srečo imata, da malo kdo tako. In jaz moram pestovati nogo in delo samo od strani opazovati!«

»E, kaj bi to, Finch! Vaš delež pri nagradi vam ne odide.«

»Kaj ti pride na misel, Jock! Če sem bil že enkrat tak bedak, da sem si dal dragulje vzeti, vendar ne bom maral za to še nagrade!«

»Svojo tretjino dobite, pa je!« ponovi Jock odločno in Tim mu pritegne.

Povečerali so, potem pa se usedli k ognju, ki ga je na vsak način hotel imeti Ballard. Fanta sta čakala, da je ura udarila polnoči, potem pa se dvignila. Vzela sta s seboj vsako eno žepno svetilko, lahko lopato, svoje nože z nožnico, pa tudi konec vrvi, da bi jima pomagala čez zid in še nekaj drobnarij, ki jih je Jock po svojih izkušnjah v divjinji smatral za koristne.

Noč je bila temna in pot skozi goste drevje nič kaj prijetna, zato je pretekla skoraj cela ura, preden sta dospela do vrtnega zidu.

V obzidju so bila vrata in presenečena in vesela sta dognala, da niso zaklenjena. Takoj sta bila na vrhu. Vse je bilo tiho, neslišno sta se utihotapila do zasajenega drevesca. Jock je začel kopati. Prst je bila lahka, drevesce sta hitro odstranila in prej ko v petih minutah je lopata zadela na nekaj trdega.

Jih že imamo! hlipne ves iz sebe, ko poseže na dno. Začul pa je neki šum in se bliskovito zasusak. A še preden je mogel skočiti na noge, mu je neka težka plahta zletela čez glavo in objele so ga mogočene roke.

»Mi pa ga imamo!« se mu je zarežal neki glas skozi debele gube.

33. Jock se kar uda

Napad se je izvršil tako nenadoma, da Jock za nekaj hipov sploh ni vedel, kaj naj pomeni. Potem pa se je začel boriti ko lev.

Bil je precej močnejši nego večina fantov njegovih let, zato je njegov besni odpor malone podrl možaka, ki ga je držal. Jock je

čutil, kako se je opetel. Vendar pa se je le še obdržal na nogah in njegove močne roke so Jocka oklenile kakor primež.

»Miruj,« mu je napadalec jezno zavpil. »Miruj, če nočeš, da se ti kaj hujšega pripetijo! Potegnil mu je raskavo odejo okoli glave, tako da je Jock komaj dihal, in mu gladko spodnesel noge, da je treščil po tleh kakor podžagano drevo.

»Si ga ubil ali kaj?« vpraša zaskrbljen glas.

»Njega ubil, ha!« Dasi ves iz sebe je Jock vendar spoznal Jasperjev surovi glas. »Še lasu mu nisem skrivil! Si ti svojega dobro zgrabil?«

»E, kaj bi ga ne!« kar užajleno odgovori Jasperjev drug.

»Torej ga nesi za menoj! Ne smem časa zabijati?« In že pograbi Jocka, si ga kakor vrečo zavijti na ramo in odnese.

Jock je bil še napol omamljen in je vedel, da je za nov boj nezmožen, zato se je lepo mirno vdal in hranil moči za prvo dobro priliko. Čutil je, da ga Jasper nese v hišo in da stopajo skozi neka vrata.

»Kar doli!« velevala Jasper in Jock čuti, da ga nese po stopnicah dol. Pogum mu je splahnel. Jasper je prišel na dno in vrgel Jocka na tla.

»Le nikar ne poskušaj kakih bedarij!« ga je Jasper posvaril in mu odvil odejo. »In če jih poskušaš, bo v tvojo škodo,« se mu zareži v obraz.

Zdaj pa Jock ne le da ni imel več poguma, pravcati obup se ga je lotil. Prostor, kjer se je znašel, je bil namreč podzemski klet, ki jo je razsvetljevala ena sama kadečca se oljna lučka, viseča na kljuki izpod stropa. Trdne stene iz rezanega kamna in tlak iz plošč so ti klicali, da se nahaja v precati ječi. Svetloba in zrak sta mogla dohajati samo skozi majhno zamreženo okence na koncu kleti in visoko pod obokom.

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(225) »Cin-cin-cin-cin,« je zapel zvonec v sobi sultanovega sluga. Plaho je sluga vstal, misleč, da je sultan spet prav slabe volje. A ko je stopil v spalnico, je videl, da se je sultan po dolgih tednih spet prvokrat smejal. »Odvedi ta dva fantiča v najlepšo gostinjsko sobo in jima dobro postreži!« je dejal sultan.

(226) Že zarana zjutraj drugega dne je komorni sluga nabil na zid oglas, kjer je bilo zapisano, da je sultanu mnogo bolje. Ljudje so z vseh strani pritekli skupaj, da so prebrali to veselo oznanilo. Od veselja so peli in plesali in so priredili veliko veselico, ker se je zdaj njihovu sultanu bližalo zdravje.

Mineralno olje težko dobivate? Pomagajte si sami!
Obnavljajte porabljeno motorno olje!

„REGENTOL“

aparati regeneriranja (obnavljanje) porabljenega olja
Vam nudi ogromne prihranke.
NE FILTRIRANJE — AMPAK REGENERIRANJE!
ZA USPEH JAMČIMO!

Zahtevajte ponudbe, prospekte ali demonstriranje.

Samopredaja: DEZIDER EISLER, Beograd
Vojv. Gligora, br. 15 Tel. 419-49

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; šentovanijski oglas 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službo dobe

Služkinjo

sprejem. Florijanska ul. št. 26.

Kuharico

samostojno, sprejem za gostilno. Ponudbe poslati v upravo »Slovenca« pod »Postena« št. 238.

Stalno službo dobi takoj
kmetijski fant s 5000 din kavelje. Dober zasluzek. Ponudbe v upravo »Sl.« pod »Prezemalec blaga, potujem s trgovcem« 289.

Dekle

staro do 20 let, sprejem kot pomoč v gospodinjstvu. Naslov v upravi »Slov.« v Kranju.

Frizerko

prvovrstno in hitro, za železno in vodno ondulacijo in manikiranje — sprejme za stalno salon »Julka«, Split, Peristil 7.

Služkinjo

pridno in pošteno, iz dobre kršćanske družine — sprejem za vsa hišna in vrtna dela. Plača dobra. Nastop službe 1. februarja. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 315.

Pouk

English lessons

Miss Farler, Dvorakova ulica št. 3.

Vajenci

Krojaškega vajenca sprejme z vso oskrbo Možina, Kranj, Tavčarjeva 6.

Čitajte in širite
»Slovenca«!

Službe iščejo

Prodajalka

zanesljiva, išče premeštitve v trg. z mešanim blagom. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Zmožna« 20.

Samostojna kuharica

išče službo v boljši gostilni ali restavraciji. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 20255.

Trgovski pomočnik

popolnoma verziran v manufakturi, modi, aranžiranju izločb ter dober prodajalec, išče službo za takoj. Ponudbe na podr. »Slovenca« Maribor pod »Manufakturi« 31.

Gospodična

z dežele, s trg. tečajem, išče službo v pisarni ali kot blagajničarka. — Pomagala bi tudi pri gospodinjstvu in pri otrocih. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 247.

Kupimo

Poljsko kovačnico

z ventilatorjem (Feldschmiede), dobro ohranjeno, kupim. — Perme Ludvik, Cesta v Mestni log 15, Ljubljana.

Prodamo

Preurejamo

prostore, zato ugodno razprodajamo razne premičnine, uporabne tudi za dom, trgovino, obrt. Ogled: Piskerna, ov. Petra nasip 17, prtilčje.

Cviček

pravi, dolenski, dobile pri **Centralni vinarni v Ljubljani.**
Telefon šte. 25-73

Premog

koks, drva nudi **I. Pogačnik**
Ljubljana, Bohoričeva 5
telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Razno

Gumbnice, gumbce, plise, monogramne, entel, ašur ino in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Francišanska ulica
Vezanje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Zastopstvo

PHILIPS RADIO APARATOV

za zg. dravsko banovino je z 1. I. 1940 prevzela tvrdka

T. KARBEUTZ, MARIBOR, Gosposka 3 Telefon 26-42

Zahvala

Zahvaljujemo se našemu šefu, gospodu DRAGU ROGLICU za vsa prelepa darila, ki nam jih je podaril ob dvajsetletnici obstoja podjetja.

Obenem se mu zahvaljujemo za ponovno zvišanje plač ter mu želimo še mnogo let uspešnega delovanja!

Nastavljenci industrije čevljev

„KARO“ MARIBOR

Posvetva

Tri stavbne parcele

10 minut od postaje Dev. Mar. Polje, ugodno prodam. Naslov v upr. »Sl.« pod št. 290.

Hišo

eno- ali dvostanovanjsko, v Celju, ali lepo stavbno parcelo, kupim. — Naslov v podružnici »Slovenca« v Celju pod št. 321.

Kupim

na severni strani Ljubljane stavbno parcelo do 1000 m² in več posameznih njiv do 15.000 m². — Plačam takoj. Parcela z donosno hišo ima prednost. Točne ponudbe z navedbo parcelne številke in katastrske občine pošljite čimprej v upravo »Slov.« pod »Dva milijona gotovine« št. 318.

Vnajem

V najem vzamem

obrt »avtotaksi po naročilu« za celo leto ali za prvih 6 mesecev letos. — Ponudbe poslati v upravo »Slov.« pod »Taxi« 319.

Stanovanja

ISČEJO:

Dvosobno stanovanje

sončno, z vsemi pritlikalnimi, po možnosti s centralno kurjavo, iščem. — Predpogoj bližina sočnice. Ponudbe v upr. »Sl.« pod »Tako« št. 285.

Umrli nam je naša ljubljena mama, stara mama, teta in tašča, gospa

Nani Weber roj. Andrejčič

Pogreb nepozabne pokojnice bo v sredo, dne 10. t. m. ob 4 popoldne izpred mrliške veže Zavetišča sv. Jožefa (Vidovanska cesta 9) na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 9. januarja 1940.

Globoko žalujoči:

Matilda por. Justin, Jožka por. Haszlakievicz, Franja, hčere; Gabrijel, sin; Marija, sinaha; Ciril Justin, Waldemar Haszlakievicz, zeta; Mija, Tomo, Dragovan, Dzuha, Zluta, vnuki in vnukinje — ter ostalo sorodstvo.

Zahvala

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja in sožalja, ki sva jih prejeli ob priliki bridke, nenadomestljive izgube najine nad vse ljubljene, nepozabne mame, sestre in tete, gospe

Marije Urh

se vsem najtopleje zahvaljujemo. Posebno zahvalo izrekava g. docentu primariju dr. Jos. Cholewi za ves trud ob času njene bolezni, prečastitemu g. prof. dr. J. Demšarju za močno dušno tolažbo, častiti sestri prednici Banovinskega zavoda za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani, za številne obiske in č. sestram iz Vincentinuma, ki so bile predragi pokojnici v njeni težki bolezni ob strani. Prisrčno se zahvaljujemo Prosvetnemu društvu št. Peter in Društvu železniških upokojencev za Dravsko banovino v Ljubljani, dalje darovalcem krasnega cvetja in vsem, ki so nepozabno pokojnico v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti k večnemu počitku.

Requiem bo v torek, dne 16. januarja 1940 ob 7 zjutraj v cerkvi pri sv. Petru.

V Ljubljani, dne 10. januarja 1940.

Žalujoči hčerki Marija in Jelka.

Zahvala

Za obilne dokaze iskrenega sočustvovanja ob prerani smrti svojega predobrega soproga in našega nepozabnega brata, svaka in strica, gospoda

inž. Viljem Babnika

višjega tehničnega svetnika

izrekamo tem potom vsem najiskrenejšo zahvalo!

Posebno zahvalo pa smo dolžni izreči gosp. docentu dr. Lavriču za nujno operativno pomoč, vsem č. sestram, ki so mu lajšale gorje ob njegovi zadnji uri, dalje vsem odposlancem, ki so pokojnika spremili na njegovi poslednji poti, zlasti pa g. načelniku tehn. odd. kr. banske uprave inž. Ruehu, gg. zastopnikom sreskega načelstva in tehničnega razdelka v Kranju, vsem njegovim stanovskim tovarišem, prijateljem in znancem. Prav prisrčna hvala tudi vsem darovalcem krasnih vencev in lepega cvetja! Sv. maša bo darovana v četrtek, 11. januarja ob pol 8 zjutraj v farni cerkvi sv. Petra.

V Ljubljani, 8. januarja 1940

Žalujoči ostali

LJUBLJANA

Božičnica v Vajenskem domu

Na praznik sv. Družine so se zbrali v gledališki sobi Vajenskega doma dobrotniki vajencev v oskrbi Vajenskega doma v Ljubljani, Kersnikova ulica 4, in sicer: zastopnik bana nadležnik socialnega urada banske uprave g. Kost in referent istega urada g. Sedlar. Za TOI predsednik Zaveda za pospeševanje obrti g. Ogrin, dalje kanonik g. Stroj, prior g. Učak, g. Olup in mnogi drugi. Predsednik Vajenskega doma g. Valentin Tome je pozdravil navzoče in se jim zahvalil za vso naklonjenost.

V domu ima vso oskrbo 117 vajencev. Med temi je 52 sirot, ki od svojcev ne morejo pričakovati nobene pomoči. Zato je odbor razposlal okrog 400 prošenj za podporo, da pomore vsaj najbednejšim. Zbrati je desetak 13.924 din v denarju in blagu. Napravilo se je s to pomočjo najbednejšim obleko, perilo in čevlje. Ako bi hoteli vsem ustreči, bi potrebovali toliko tisočev kolikor je vajencev.

Vajenci so priredili svojim dobrotnikom lep gledališki predstavo. Po predstavi so se jim razdelila darila. Nekateri so bili veseli, drugim je pa ostalo upanje, da se najdejo še novi dobrotniki in napravijo tudi tem v bližnji bodočnosti enako veselje.

Dosedaj so darovali:

V gotovini: Kr. banska uprava dravske banovine 3000 din; g. Z. I. 1000 din; g. A. I. 500 din; po 300 din Zavod za pospeševanje obrti (TOI), Stora d. d.; po 200 din: g. Karel Čez, Saturnus d. d., Ivan Janežič, tajnik J. M., R. Miklavc, trgovce, Trboveljska premogokopna družba, Olup Josip; po 150 din: A. Gutnik, Jakob Babnik, instal., Elektroindustrija d. z. o. z.; po 100 din: Družba gradidom, Tomažič Emil, Gabrijelčič Just., Kadivec Anton, F. M. Rozman, Tovarna strojil, Majšperg, Kemična tovarna, Moste, Hedžet Matija, Techna d. z. o. z., Cemažar Josip, dr. G. Picoli, Stupica Irma, inž. Likar Boleslav, Javna skladišča d. z. o. z., Zaloker R., Zadruga tesarskih mojstrov, Zalta Josip et Co., Siegel in Drug, Centralna vinarna, K. Pečenko, I. C. Mayer, I. delavsko konsumno društvo; po 50 din: Košak Erna, Erjavec Fran, Grom, carinsko posred., Chilar Josip, Tovarna čokolade, Rajhenburg, Fr. Jager, Bogataj Ivan, Eifer Ferd., Zeschko A., Svečarna Pax, Slov. čebelarstvo društvo, Adamič N. A., Haviček Fran, R. Sušnik; po 40 din: I. M. Lazar, Andrej Čekada; po 30 din: Sfiligoj Anton, Mergenthaler Adolf, Verbič Anton, Kerne Marija; po 25 din: Svečarna Kopač et Co., Feliks Urbanc; po 20 din: Motos B., Mencinger Anton, Zelnikar Ivan, Zargi Ign. nast. Zargi B., Čurk Matko, Kožuh Vinko, Oblat Aleks; po 10 din: Čehojung, dr. S. Kmet, Babič Teodor, Rot L.

V blagu: »Intex«, Kranj; Mariborska tekstilna, Košaki; Marko Rosner, Maribor; Novotny Tereza; Brata Pečnik, Ježica; Predilnica Hribar Dragutin; Kos Franc; Kunc Josip et Co.; Potrata nasl. Kunc Josipa; Peterka-Ažman; I. Delavsko konsumno društvo; A. Volk; Schneider-Verošek; Kolinska tovarna hranil; Videmšek Pavla; Vilhar Jakob; Bahovec Ivan.

— Korpulentnim in mišičastim, pri katerih se pokazujejo znaki raznih težav vsled nezadostnega izločevanja sokov, izoborno pomaga večtedensko pitje naravne »Franz-Josefove« grenke vode. Taki ljudje se morejo tudi doma — seveda pod nadzorstvom zdravnika — zdraviti za shujšanje. Reg. po min. soc. pol. in e. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

I Slovenska družina je temelj moči slovenskega naroda in njegove bodočnosti. Zakaj je v revnih družinah več otrok kot v bogatih? Mar zato, ker jih revež laže preživi? Odkrita besedo o tem bomo slišali na prosvetnem predavanju dr. Ivo Pirc »Naroda rast — zdravja družine«, v petek, 12. t. m. ob 20 v franciškanski dvorani Originalne skopične slike. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi in v trgovini Silišoj.

I Razstava Karle Bulavčeve vzbuja že dalje večje zanimanje, posebej še, ker razstavljena dela jasno označujejo njen celotni umetniški razvoj. Opozorjamo tudi na to, da so razstavni prostori toplo zakurjeni. Ker je razstavni termin zelo kratak, naj si vsak ogleda razstavo čimprej.

I Za mesne reveže je spet poslal 1500 din g. Viljem Nemenz, direktor pivovarne »Union«, ki ga prav pogosto srečamo med najpožrtvovalnejšimi dobrotniki mestnih revežev. Rodbina g. dr. Leona Savnika v Tavčarjevi ul. pa je darovala

200 din kot odkupnino od božičnih in novoletnih voščil ter tako dala hvalevredno pobudo, naj mestna uprava oživi pred svetovno vojno 100 let priljubljeno odkupovanje od raznih voščil za mesne reveže. Želimo in upamo, da bo to lepo staro navado po tem dobrem zgledu ljubljanske dobrotnice občinstvo samo uveljavilo s pogostim posnemanjem, zlasti pa ob družinskih praznikih, pri godovih, obletnicah, krstih in porokah. Mestno poglavarstvo izreka za oboje darili najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

I Železniški postajališči v Mostah in na Viču sta želja nekaterih lokalnih činiteljev in smo o teh zahtevah posameznih Vičanov in Močanov tudi že objavljali krajše novice, naslovljene na mestno upravo. Nekdanja občina Moste je zahtevala postajališče v neposredni bližini Pokopališke ulice že maja 1935, vendar pa tedaj ni izpolnila raznih obveznosti ter je zato ostala zadeva na mrtvi točki. Pozneje ljubljanska železniška direkcija ni dobila nobene prošnje več za postajališče v Mostah. Lani pa je bila predlagana ustanovitev postajališča na Viču zlasti zaradi učencev tamošnje mešanske šole, ki se z železnico vozijo v šolo na Vič. Železniško ravnateljstvo te vloge ni moglo upoštevati, ker jo je vložila samo šola in pa občini Vrhnika in Log. Interesenti so bili obveščeni o predpisu, da mora biti med interesenti za zgradbo in ustanovitev postajališča brezpogojno tudi občina dotičnega kraja, ki prevzame jamstvo za vse obveznosti. Postajališče mora zgraditi interesent na svoje stroške. Poleg tega pa železniška uprava pravi, da ni zainteresirana na zgradbi obeh postajališč. Postajališče v Mostah bi bilo namreč preblizu glavnega ljubljanskega kolodvora, ker predpis zahteva najmanjšo razdaljo 4 km od drugih postaj, če bi bilo novo postajališče v Mostah oddaljeno komaj podolgi kilometer od glavnega kolodvora. Zato bi bila frekvenca vsaj za to smer minimalna, postajališče pa nerentabilno. Ker bi novo postajališče na Viču v glavnem uporabljali le dijaki mešanske šole na Viču, ki prihajajo iz občin Vrhnika in Log, ter nezaten del prebivalstva z notranjske strani, tudi ta načrt zaradi premajhne frekvence ne jamči za rentabilnost. Sicer pa je železniška uprava mnenja, da ni potrebno ustanavljanje novih postajališč v mestnem pomerju, ker potrebam občinstva znatno bolje, ceneje in bolj prikladno ustreza cestna železnica in avtobusne proge.

MARIBOR

Občni zbor Slov. obrtnega društva

Glavna skrb mariborskih obrtnikov je še vedno konkurenca iz delavnic moške kaznilnice

Maribor, 9. januarja. Slovenske obrtno društvo je imelo snovi v prostorih Narodnega doma svoj občni zbor. Na bito polna dvorana je pokazala, da se je zadnja leta po zaslugi SOD stanovska zavest med mariborskimi obrtniki zelo dvignila. Občni zbor je vodil zaslužni dolgoletni predsednik g. I. Sojč, ki je uvodoma pozdravil predstavnika mestne občine, obrtnega ref. g. dr. Senkoviča, nato pa je podal svoje predsedniško poročilo. V njem je opozarjal na delo za koristi obrtniškega stanu, ki se je lani v okviru društva vršilo in na lepe dosežene uspehe. Med mariborskimi obrtniki vlada sedaj lepa sloga in to se na zunaj pozna na ugledu, katerega sedaj obrtniški stan uživa. Najlepši uspeh za obrtnišvo predstavlja uvedba pavšalnih davkov, s čemer bo pomagano zlasti manjšim obrtnikom. Nadalje delo bo pa veljalo znižanju najemnin za lokale, bolniškimu in starostnemu zavarovanju za obrtnike ter za povečanju fonda za zgradbo Obrtniškega doma v Mariboru. — Sledilo je poročilo tajnika Keferja, ki je opozarjal na potrebo čimbolj strnjene organizacije. Mariborski obrtniki se tega še vse premalo zavedajo. SOD je tudi v preteklem letu gojilo stare lepe obrtniške običaje ter je proslavilo na primeren način obrtniški praznik sv. Jožefa ter državni praznik zedinjenja. Zanimiv je bil njegov prikaz borbe proti konkurenci delavnic moške kaznilnice, ki predstavlja še vedno največjo nevarnost za obrtniški stan v Mariboru. Vsi dosežani napori, da bi se ta konkurenca omejila, so bili zaman zaradi odpora ministrstva za pravosodje. Združenje mizarskih mojstrov v Mariboru, ki konkurenca kaznilnice najbolj občuti, se namerava sedaj tega vprašanja lotiti na drug način ter upa na uspeh. Obrtni zakon daje možnost tožbenega postopka proti kaznilnici. Konkretno je treba dokazati, da dela kaznilnice občutno škodo obrtnikom — kar nikakor ne bo težko — potem pa je dana možnost postopanja po upravni poti — vse do državnega sveta, ki bo moral dokončno odločiti, kdo ima pravico, ali vsi mariborski obrtniki ali pa kaznilnica, ki jim že leta in leta odjeda kruh. — Iz poročila blagajnika g. Jemca je bilo razvidno dobro gospodarstvo v preteklem letu. Društvo ima sedaj 46.000 din premoženja, ki tvori temelj sklada za bodoči Obrtniški dom. Preglednik članov gosp. Koter je predlagal razrešeno, ker je našel vse knjige v najlepšem redu. — Sledila so poročila odsekov. O prosvetnem delu v okviru društva je poročal g. Pahernik. Ustanov

Danes nepreklicno zadnjikrat izredno lepi film romantične in vztrajne ljubezni mlade stewardke in nepozabnega princea. — V glavni vlogi JENNY JUGO in GUSTAV PROLICH

LJUBEZIN MLADEGA PRINCA

Kino Sloga, tel. 27-30 — Ob 16., 19. in 21. ur —

Jutri: Grandiozni film iz cirkuškega življenja „MANEŽA“

I Kovačev študent v Zeleni jami. V nedeljo 7. januarja je prosvetno društvo v Zeleni jami imelo svojo prvo prireditev: opero Kovačev študent in burko: V civilu. Prireditev je izpadla zelo pohvalno. Na splošno so igrali zelo dobro, izvrstni pa je bil Kovačev študent (bariton) in oče Kovač (bas). Med odmorom je krajšal čas s svojimi zdravim in neprisiljenim humorjem g. Banič, ki je prikajal v komični obliki sodobnega čevljarskega pomočnika. Nato je sledila burka: V civilu. Tudi ta je izpadla za novo ustanovljeni oder dokaj dobro. Gdč. Henay in sluga Fric pa sta bila odlična.

I Pomanjkanje volne v Ljubljani. Kakor nam poročajo, je nastopilo znatno pomanjkanje fine volne za pletenje rokavic in nogavic v Ljubljani. Neki gospodar nam je potožil, da je obredel te dni vse prodajalne volne, a je ni mogel dobiti niti za 10 gramov. Vsi prodajalci so se izgovarjali, da so jim zaloge polne in da čakajo na novo pošiljko. Pravijo pa nekateri, da so volno poskrili.

I Hišni posestniki. Pod tem naslovom smo priobčili notico, v kateri nekdo tolmači cenik za ometanje dimnikov. Med drugim zlasti navaja notico, da dimnikarji zaračunavajo za ometanje dimnika 3 din, kar pa ni v skladu s pravilnikom, ki pravi, da se za tako delo plača samo 1 din. Zdrženje dimnikarjev v tej trditvi ugotavlja, da dimnikarski cenik, ki je bil oblastveno izdan in objavljen v Službenem listu z dne 16. novembra 1932, kos št. 91, določa ceno za ometanje dimnika v Ljubljani in drugih mestih po 2 din in za vsako nadstropje ali klet še po 50 par več. 3 din se n. pr. računa za dimnik v enonadstropni hiši s kletjo.

I Bergantova gostilna je spremenila lastnika. To staro, prav znamenito trnovsko gostilno je te dni kupil gostilničar Slova, ki je doslej imel svojo hišo in gostilno v Kolezijski ulici št. 19. Dosedaj je bila lastnica te gostilne gospe Sičeva roj. Triller, soproga upokojenega profesorja g. Siča. Gostilna se nahaja v Cerkljani ulici ter je bila od nekdanj živahno zbirališče veselih Trnovčanov. Tja so zahajali in še zahajajo odlični znanstveniki, literati in umetniki, ki so zbirali v mali sobi. Tudi mnogi odvjetniki in drugi odličniki mesta Ljubljane prihajajo tja ob gotovih večerih v tednu.

spehu podjetja. Ob priliki 20 letnice je podjetje v prostorih hotela Novi svet priredilo prirčno slovesnost, ki so se je udeležili vsi uslužbenci. Ob tej priliki sta spregovorila g. Roglič in v imenu uslužbencev g. Koprivnikar. Tudi ob priliki dvajsetletnice se je g. Roglič spomnil svojega delavstva in ga nagradil. Ugledni slovenski tvrdki tudi mi želimo še mnogo uspehov in velikega razvoja.

m Popis mariborskih sadjarjev. Kr. banska uprava je odredila posebne zbirne ukrepe, da se zatre San-Josejev kapar, ki je največji škodljivec sadnega drevesja, in ki se je pojavil tudi v območju mesta Maribora. V smislu te odredbe banske uprave mora mestna občina sestaviti seznam vseh sadjarjev v njenem območju z navedbo njih družinskih, premoženjskih in pridobitnih razmer. Mestno poglavarstvo vabi vse sadjarje, da gredo oblastnim organom, ki bodo opravljali zadnevne poizvedbe v izvajanju odredbe banske uprave, na roko. Besedilo odredbe je razvidno iz razglasa na uradni deski mestnega poglavarstva.

m Prihodnja dramska novost v mariborskem gledališču bo Shakespearjeva drama »Othello«, ki jo pripravila režiser J. Kovič. Delo je prevedel Otton Zupancič.

m 15 tisočakov je imela skritih pod posteljo posestnica Jožeta Krajnc. Denar je bil zavrt v stare cunje. Ko pa je ni bilo doma, je prišel v hišo 36 letni viničar Ivan Neuwirt ter ji ukradel iz skrivališča štiri tisočake. Tatvino je kmalu opazila ter so orožniki tatu hitro dobili v roke.

Gledališče

Sreda, 10. januarja: zaprto. — Četrtek, 11. januarja, ob 20: »Zaroka na Jadranu«, Red C.

Najnovejša poročila

Nemška podmornica potopljena

London, 9. jan. t. Renter: Admiraliteta poroča, da so angleške pomorske sile v Rokavskem zalivu uničile nemško podmornico.

Admiraliteta poroča nadalje, da sta bili v mesecu januarju do sedaj potopljeni samo dve angleški trgovinski ladji s skupno tonažo 5578 ton. Od začetka vojne je prišlo v angleški pristanišča skupno 3911 angleških, francoskih in nevtralnih ladij. Od teh jih je bilo potopljenih samo 12.

Czaky ne pojde v Rim

Budimpešta, 9. jan. AA. Stefani: Zunanji minister grof Csaky je dal predstavnikom tiska izjavo, s katero je zanikal vesti o svojem skrajšanem potovanju v Rim. Grof Csaky je prav tako zanikal poročila, ki se nanašajo na potovanje grofa Telekyja v Rim.

Žaloigra v Jačcu

Belgrad, 9. jan. m. Iz Jajca poročajo, da se je v tamkajšnji pisarni davčne uprave pripetila žaloigra, ki je vse mesto globoko pretresla. Odstavljeni vodja davčne uprave Djordje Radivojića je namreč z revolverskim strelom ubil svojega naslednika Fuada Derviša, ki zapušta ženo in pet nepreskrbljenih otrok. Ubijalec Radivojića je bil odstavljen, ker ni imel šolskih kvalifikacij in ker je rad nadlegoval davkoplačevalce, ki so se večkrat pritoževali nad njegovim surovim obnašanjem. Preiskava je pritožbe potrdila, nakar ga je finančni minister dr. Šutej odstavil. Ugotovljeno se bile baje tudi nekatere zlorabe. Svojega naslednika je ustrelil v trenutku, ko bi moral svojemu nedolžnemu nasledniku izročiti pisarno in posle.

Zagrebski učenjak umrl

Zagreb, 9. jan. m. V starosti 83 let je tukaj umrl vseučiliški profesor dr. Jurij Adamović. Na vseučilišču je poučeval francoščino. Spisal je celo vrsto učbenikov in znanstvenih razprav jezikoslovnega značaja.

Osebnosti

Belgrad, 9. jan. m. Za banskega svetnika 4. skup. 1 stopnje je imenovan dr. Matej Suhač (Ljubljana), doslej okrajni glavar v Ogulinu. Za okrajnega glavarja v 4. skup. 1. stop. je imenovan Ivan Milač, za okrajnega glavarja 4.1 v Črnomlju Anton Svetina, do sedaj na banski upravi v Ljubljani; za okrajnega podnačelnika v Radovljici Adolf Reja, do sedaj v Celju; za politično-upravnega tajnika 4.2 pri banski upravi v Ljubljani pa Zvonko Bratina, do sedaj v Novem Sadu.

Drobne novice

Pariz, 9. jan. AA. Havas: Eduard Herriot je bil tudi tokrat izvoljen za predsednika francoske skupščine. Od 424 glasov jih je Herriot dobil 350.

Celjske novice

c Drevi ob 8 bo v Domu v Samostanski ulici farni sestanek. Odbor prosi vse člane, starešine in prijatelje naše organizacije, da se sestanka polnoštevilno udeležijo. Govori g. dr. Benedičič.

c Antonija Skubitz. V Razlagovi ulici 11 v Celju je umrla 87letna vdova po sodnem nadfiscu Antonija Skubitz. Pogreb bo danes ob 3 popoldne iz mrtvašnice mestnega pokopališča. Naj v miru počiva!

c Poroka. Danes dopoldne se poročita v Petrovčah gdč. Dita Možina, učiteljica in slušateljica višje pedagoške šole v Zagrebu, in odvetniški koncipient pri dr. Ogrišku g. dr. Flis Tine. Bog daj srečo!

c Brivski pomočniki rododromu. To vložni tožbo proti predsedniku Brivskega združenja Tadeju Avgustu, ki je priobčil v mariborskem »Veselniku« zaviljiv dopis. Če bo prišlo do razprave, bo zelo zanimiva.

Ptuj

Slovo mestnega poveljnika. Mestni poveljnik g. Mijo Markovič, ki je bil pred par dnevi imenovan za podpolkovnika, je bil ob enem prestavljen v Belgrad. V ponedeljek zvečer je bil v oficirski čitalnici poslovalni večer, ki so ga priredili odhajajočemu g. podpolkov. častniki II. pontonskega bataljona v Ptuj in pa rezervni častniki. Na poslovilni večer je prišlo mnogo prijateljev in znancev g. podpolk., ki je bil pri vseh zelo priljubljen in spoštovan. Ves večer je potekal v veseljem in živahnem razpoloženju. Želimo g. podpolkov. veliko najlepših uspehov na njegovem novem službenem mestu!

Nesreči. Urbanija Terezija, 45letna šolska služkinja pri Sv. Urbanu pri Ptuj, je na poledenih tleh padla in si zlomila levo roko. — 12letna posestnica hči Klajžar Antonija iz Rotmana, občina Sv. Lovrenc v Slov. gor., je na cesti padla ter si zlomila levo nogo.

Pesem noža... 50letnega viničarja Fuleka Franca z Janeževskega vrha, občina Sv. Urban pri Ptuj, je iz neznanega vzroka zabodel z nožem v trebuh neki posestnik iz Zg. Velovlaka. Poškodba je smrtonosna.

Za okrepitev britskega zračnega brodomarja: Prva skupina avstralskega letalstva je prispela na angleško obalo. Londonsko časopisje na dolgo in široko proslavlja avstralske dobrovoljce.

KULTURNI OBZORNIK

Mohorjeva Občna zgodovina

Anton Sovre: Stari Grki

Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. 1939. (567 strani.)

Ze večkrat zadnje čase nas je Mohorjeva družba presenetila s svojimi izdanimi, kot so: Vebrova Knjiga o Bogu, Lukmanovi Martyres Christi, Korosec-Krekova Zgodovina in svetem rimskem zasebnem prava, Gosarjev Za nov družabni red, letos za božič pa se je odrezala prav po svoje, ko je izdala monumentalno knjigo o starih Grkih, kot drugi zvezek svoje v 12 velikih zvezkih zamišljene »Mohorjeve občne zgodovine« in to izpod peresa priznanega strokovnjaka Antona Sovre.

Antona Sovreta dobro poznamo tudi tisti, ki nam mnogo stvari nikdar ne pride pred oči — če ne po drugem, pa vsaj po izredno zanimivih čitankah za urednje šole. Vsak izobražen Slovenec pa ga pozna radi prevoda zanimivega Dnevnik cesarja Marka Avgustina, ki je bil radi slovitega prevoda Avgustinovih Confessiones, ki jih je tudi izdala Mohorjeva in radi kopice jezikovno in pesniško dožnanih prevodov iz klasičnih in drugih sloves. — Ze samo ime Sovrelova je torej dovolj jamčilo, da bo zgodovina Grkov nekaj posebnega in že samo radi tega jo je vsako težko pričakovati, saj pa je bila tudi že dolgo objavljena. Nič nam ni treba žalovati, če se je vsa stvar zavlekla, saj je sedaj pred nami delo, s kakršnim se ne more ponasati vsak, pa četudi velik narod. Sovre je napisal delo, ki je Sovre in Mohorjeve vredno, nam Slovencem pa v ponos, da smo tudi kaj velikega zmožni.

Svojo ogromno zgodovino Grkov je Sovre razdelil v dvanajst delov, v katerih nam s njemu lastno jasnostjo in privlačnostjo pojasnjuje zgodovino tega čudovitega naroda od njegovega početka do njegovega konca pod zastavo rimskega orla. V prvem delu stopi pred naše oči rojstvo, delno pa tudi že domovina Grkov v mikenski dobi. Prav zato dobo so bili pojmi dosežki dokaj nejasni (prim. Staretovo Zgodovino). Sovre pa je, kolikor je pač mogoče, znanstveno oprl ali pa podl za skriti čas v zgodovini Grkov. Homerjev svet je postavljen v novo luč. Primera o gulariji in Homerju je posebno za našo zgodovino prijazna, še vse bolj pa sveda velja za srbsko. V prehodni dobi so dalje orisani boji med prepostimi ljudstvom in višjimi sloji. Potem pa grška zgodovina raste, je vedno večja, jasnija, močnejša. V bojih za svojo obstanek si pridobiva ozemlje preko svojih po naravi določenih meja in tako zanese svojo veko kulturo kot sejavca na vzhod v Azijo in na vpad v Italijo. V teh in nadaljnjih bojih, ki so jih Grki imeli sami med seboj in s drugimi narodi, se pa kleše njihova notranja veličina v etatbarstvu, kiparstvu, poeziji, slikarstvu, modroslouju, znanstvu. Vprav v

filozofiji in umetnosti so ustvarili Grki svoj večno lep večkrat nenadkrhljivi lik, ki ga je oboževalo že toliko velikanov in se od njega tudi učilo, da je cela doba v zgodovini zašla v antični grški svet. Sovre brava za modro roko vodi preko velikih notranjih in zunanjih bojev do prave veličine grškega naroda. V politiki pa so Grki — tako nas uči njihova zgodovina — zgled, kakšna politika ne sme biti. Politiko so bili Grki vedno zelo majhni; razjedal jih je njihov klasični partikularizem. Tudi v verskem in pravem pogledu nam Grki ne morejo biti najboljši vzgled (primerjaj samo anekdoto o Spartancih na str. 113.), dasi so filozofsko dosegli skoro vrhunec v Aristotelovih zamislih sveta. Ko pregledujemo to veličastno zgodovino od njenih skromnih početkov do njene najvišje vrha, ki je v Aristotelu, se nam nehoti mora večkrat ustaviti tok branja in začuden se čudimo: ali ni danes prav tako na svetu. Socialno vprašanje ni bilo veliko manj pereče kakor danes; kakor rdeča nit se vleče skozi čas teh bajnih junakov telesa in duha. Partikularizem našega časa je bil Grkom prav tako dobro znan kot našemu; vprašanje življenjskega prostora je bilo Grku prav tako lastno ali pa še bolj kakor je danes Nemcu ali pa Italijanu. Historia — magistra vitae, prav posebno se grška.

Zanimiva bi bila primerjava Staretove in Sovretove grške zgodovine. Razlika v imenih pisateljev resda ni velika, saj sta sama dve črki drugačni, je pa velika razlika enovito in oblikovno. Ze obseg sam dokazuje pri Sovretu veliko delo, še bolj pa odmakne od nas Staretovo zgodovino vsebina, ki je na mnogih mestih pravo nasprotje Staretovega delu (prim. samo: Likurg, Demosten). Res je svoj čas opravil Stare hvalvredno delo, toda v toku časa je na mnogih mestih zastarelo do konca. Sovre pa je znanstveno približal večkrat popolnoma novo podobo starih Grkov. Sovre je svoje delo napisal zgodovinsko objektivno, kolikor človek more kaj objektivnega storiti. Stare se je pa naslanjal bolj na pravilni svet. Sveda s tem Sovretova zgodovina še nikakor ni popolna. Mnogo je namreč še izpustil, kar bi bil še rad povedal in tudi mogel povedati, čeprav je knjiga narasla na 567 strani. So pa na vidiku tudi še nova odkritja, ki bodo marsikaj zamenjala v novo luč.

Pri tem tako zelo zanimivem zvezku občne zgodovine Mohorjeve družbe pa človek že na prvih straneh pogrša zemljevid, ki pri taki knjigi vsaj pri nas Slovincih ne bi smel manjkati. Upamo, da se pri nadaljnjih zvezkih ta razumljiva pomanjkljivost ne bo ponovila.

Mohorjevi ob tem tako lepem delu le želimo, da bi ogromno delo, ki se ga je lotila, tudi do konca tako zvesto speljala, kakor ga je skrbno začela. P. J.

Princesa na ledu: Petletna princesa Marjeta, hči švedskega prince Gustava Adolfa, se drsa na svojih prvih drsalkah, ki jih je dobila letos o božiču, po jezeru v parku gradu Drottningholm pri Stockholmu.

Tank, ki ima krila

Tank, ki je bil najstrašnejši in odločilni orožje v prejšnji vojni, se je od svojega prvega nastopa leta 1917 v severni Franciji, jako spremenil. Postal je večji in trpežnejši, pri tem pa še bolj gibčen in okreten; postal je hitrejši in bolj na-

ŠPORT

Mednarodna hokej tekma: BKE (Budimpešta) : SK Ilirija v petek, 12. t. m. ob 20. uri

Protipričakovano se nam obeta zanimiva hokejska sezona. Po zelo uspešnem nastopu v Belgradu se bo predstavljal Ilirija v petek tudi domačemu občinstvu v prenovljeni in neprimerno močnejši postavi. Moštvo je pridobilo ogromno v taktičnem pogledu, napredovalo pa je tudi v brzini in tehniki. Nahaja se v formi, da vzdrži odprto in izravnanost igre že z najmočnejšimi mednarodnimi moštv.

BKE (Budapeštansko drsalno društvo) je madžarski državni prvak ter obenem skoro kompletna madžarska državna reprezentanca, ki goji priznani najboljše obrambni sistem, katerega so kopirali od njih celo sami Kanadčani. Na lanskem svetovnem prvenstvu v Zürichu so vodili Madžari v tekmi z Kanado že 5 minut pred koncem z 1:0! Moštvo vodi poleg Čeha Malečka najboljši evropski centerfor Mikloš, čigar igra ocenjujejo vsi mednarodni strokovnjaki kot virtuosno.

Tekma bo nudila vrhunski šport, neprimerno bolj od vsega, kar smo videli doslej v Ljubljani, zato je naj hitreje ne zamudi te prilike, da podpre naše fante v tem težkem boju tako, kot se storijo to Belgrajčani.

Smučarski štafetni tek v Ljubljani

Smučarski klub Ljubljana priredi v nedeljo, dne 14. t. m. medklubsko tekmo 3 x 10 km. Start ob 9. uri na strelišču pod Rožnikom. Startni smeji vsi pri J. Z. S. Z. verificirani smučarji. Tekmuje se po pravilnikih J. Z. S. Z. Prijavnine ni. Razglasitev rezultatov po tekmi v gostilni na strelišču. Prijave do 13. t. m. na tajnika Franca Koprivo T. P. D., Ljubljana, odnosno eno uro pred startom pri vodstvu tekme.

Nov rekord Belgijčanke v kralju na 500 m

V zaprtem plavalšču v Ostende je postavila belgijska plavalka Fernande Caroen v kralju na 500 m s časom 6:28.4 nov svetovni rekord. Novi svetovni rekord je ravno za 5,9 sekund boljši od starega, ki ga je branila danska plavalka Hveger. Ragnhild.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Sabljaška sekcija S. K. Ilirije. V četrtek, dne 11. t. m. se spet začne redni trening za oba tečaja v floretu. Vabim vse dame in gospe, da se treninga vsi in točno udeležijo. Obenem vabim tudi vse one dame in gospe, ki dosedaj niso mogli posestati treningov, da se v četrtek zgledajo v telovadnici drž. žen. učiteljskega na Resljevi cesti. — Tajnik.

O svetih gorah in svetih jezerih je naziv predavanja, ki ga priredi Slovensko Planinsko Društvo v petek, dne 12. januarja ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Predavatelj priv. docent g. dr. Bohinec Valter nas bo peljal v vse dele sveta in bo pokazal kako silen vtis napravi veličanstvo gora in jezer na preprosto, a tudi kulturnega človeka. Mnogim narodom so postali nedostopni ali težko dostopni gore velikanov sveta bivališča duhov in bogov, n. pr. Olimp, Himalaja, Fudžisan, Kilimandžaro. Tudi mnoga jezera so sveta, n. pr. jezero pri Tibetu, jezero Titikaka v Andih Planinci in vsi, ki se zanimajo za zanimivo predavanje, udeležite se ga. Vstopnice so na razpolago v društveni pisarni S. P. D., Ljubljana. Aleksandrova cesta.

Smučarke opozarjamo, da prireja Smučarski klub Ljubljana tečaj za žensko mladino in dame. Poučujoče zvezne smučarske učiteljice. Zbirališče vsak dan ob 14.30 pri gostilni Čad pod Rožnikom. Tečaji so brezplačni.

Slov. t. f. zveza obvešča vse gg. odbornike, da bo senja v petek 1. t. m. ob pol 8 zvečer v prostorih SK Mladike. Prosimo sigurne udeležbe. — Tajnik.

Razpis

Mariborska zimsko-sportna podzveza razpisuje podzvezo prvenstvo v klasični kombinaciji za prvenstvo Mariborske zimsko-sportne podzveze v Mariboru. Tekmovanje bo dne 14. januarja 1940 v bližini Ribnice na Pohorju s pričetkom teka ob 8 dopoldne. Tekmovanje v skokih prične ob 13 dopoldne na novoizgrajeni skakalnici v Ribnici na Pohorju. Pravico tekmovalca imajo vsi verificirani tekmovalci Jugoslovanske zimsko-sportne zveze, ki so istočasno člani klubov Mariborske zimsko-sportne podzveze.

Prijave je poslati na predpisanih zveznih tiskovinah najkasneje do 12. januarja 1940 zvečer na naslov: Mariborska zimsko-sportna podzveza, Maribor, Prešernova ulica 36. Naknadne prijave so podvržene prijavnini dol 30.— ter se sprejemajo do izključne 1 ure pred startom. Zdravniški pregled in zbiranje števil bo dne 13. januarja zvečer v Ribnici na Pohorju (zastava Puh). Pred tekmovalcem v skokih bo blagoslovitev skakalnice in njena svečana otvoritev. — Mariborska zimsko-sportna podzveza, Maribor.

padlem, naučil se je celo plavati, — a zdaj s svojo resnostjo govorijo, da se bo moral naučiti tudi — letati.

Seveda ne bodo obesili nanj propelerja in dveh kril. Letal bo drugače, in zamisel je jako preprosta: dal se bo prenašati s letalom.

Toda tanka, ki je težak do 50 ton, seveda ne bo mogla dati niti na največje letalo. Zlasti bi se letalo s takšnim bremenom ne moglo dvigniti. A tudi na to so pomislili, vsaj v teoriji je tudi to izvedljivo: česar eno letalo ne zmora, pa zmora dva. Sila motorjev obeh letal bo kos velikanski teži tanka. Ko bo že tank dvignjen z dvema letalom, ga bo moglo nato eno letalo odnesti po ozračju in odložiti tank zadaj za sovražnimi črtami. Seveda ni niti misliti, da bi bili v tanku tudi že vojaki. Pa saj je daljnovidna tehnika tako na višku, da bo mogoče avtomatični tank iz dalje dirigirati...

Cloveški možgani pač zmeraj bolj napredujejo v zamislih glede na uničevanje ljudi... Kakšno besedo ima pri tem civilizacija? In šele — kultura?

Najlepše oblečene ženske na svetu

Pariški modni saloni, ki vsako leto v zvezi z United Pressom izdajo seznam »desetih najlepših oblečenih žensk na svetu«, objavljajo tale imena: 1. Gospa Antenor Patino, taša bolivijskega kralja; 2. vojvodinja Windsorska; 3. vojvodinja Kentska; 4. baronica Evgenija Rotschildova; 5. Begum Khan; 6. gospa Harrison Williams, Amerikanka; 7. markiza de Paris; 8. gospa Gilbert Miller; 9. gospodična Martinez de Hoz; 10. žena francoskega časopisnega magnata Jean Dupuy. — Teh deset najlepših oblečenih žensk na svetu potrafi na leto 200.000 dolarjev za svoje obleke in 1 milijon dolarjev za svoje dragulje!

Časopis za zgodovino in narodopisje, 1939, št. 1—2

Mariborski znanstveniki z velikimi žrtvami in marljivostjo izdajajo svoj znanstveni časopis že 34 let, kar mora vzbujati v vsakem Slovincu predvsem pa obmejnem samo ponos in priznanje. In prav uvodna študija te številke je Bašova monografija o možu, ki je bil ustanovitelj društva, ki izdaja Časopis ter od početka do konca duša vsega znanstvenega delovanja v Mariboru. o pokojnem prelatu dr. Fran Kovačiču.

Prof. Baš spremlja vse življenje pokojnega prelata od rojstva, preko študija in poklenih postaj ter preko vsega dela od prvih početkov v zagrebškem bogoslovju do mariborskih in rimskih studij do razprav, ki jih je pisal že kot bogoslovni profesor in dela v Mariboru. Baš je v svoji študiji označil pokojnega velikega kulturnega delavca od vseh strani njegovega delovanja, kot literarnega zgodovinarja in Slovopoljuba, ki se je zavzemal prav tako za bolgarsko kakor lužickosrbsko kulturno zgodovino, kot lokalnega zgodovinarja, ki je raziskoval predvsem spodnještarsko zgodovino in arheološki ter posegal tudi na področja filozofije, ki jo je predaval v bogoslovju. Predvsem je dobila poudarek njegova znanstvena organizacijska zmožnost, ki je na naši severni meji postavila tako mogočno društvo in okrepila slovensko kulturno tvornost. Bašu ne uide tudi ljudsko prosvetno in politično delo pokojnikovo ter njegovo delovanje od pretrata in na mirovni konferenci v Parizu. Posebej je omenjeno njegovo temeljno delo o Slovincu, kateremu je posvečal največ svojih zadnjih življenjskih naporov in raziskavanj. Tako je Baš postavil lep spomenik možu, ki je ustanovil v Mariboru smelo zamisel po znanstveni knjižnici, arhivu in muzeju ter je organiziral vso štajarsko znanstveno delo. Tako je v glavnem podan oris tega zadnjega polihistorja po znanju ter človeka kova Račkega, ki je bil njegov ideal od početka do smrti, ki je nastopila v tragičnih dneh lanskega marca, tako žalostnega za vsako slovensko srce. Kovačičevo te žalosti ni preneslo. Druga razprava v tej dvojni številki pa je temeljna monografija prof. dr. Ilesiča o patru Bernardu Mariborčanu, slovenskemu pisatelju 18. veka, ki se je pisal s pravim, neredovnim imenom Ivan Anton Apostol. Dozdaj je bilo o tem kapucinu zelo malo znanega v slovenski literarni zgodovini, samo to, kar je ohranil Slekovce v rokopisu in kar podaja Kidrič v Biografskem leksikonu. Prof. Ilesič si je dal nalogo, raziskati in poiskati vse, kar bi moglo osvetliti na novo to pozabljeno postavlo slovenskega preporoda. Poleg življenjskih podatkov, iz katerih se vidi, da je bil rojen Nemec v Mariboru, je v svoji pastirski službi živel z ljudstvom ter je bil plod tega dela njegov molitvenik za bolnike, ki dozdaj še ni bil v evidenci literarnih zgodovinarjev, ter svoj veliki slovar. Prav s slovarjem je postal eden prvih slavistov svojega časa. Postal je slovenski leksikograf in nabožni pisatelj in kot tak prvi mariborski gojitelj slovenske literarne besede. Prof. Ilesič podaja natančno analizo njegovega rokopisnega priročnika za bolnike, kakor tudi njegovega rokopisnega slovarja, tako po zunanji obliki, postanku in ortografiji kakor tudi po notranji jezikovni morfologiji. Odsele bo ta razprava ostala temeljno delo o tem zgodnjem mariborskem kulturnem delavcu.

To sta razpravi sedanje dvojne številke. Drugi doneski so manjšega pomena in obsega. Pod vzglavjem »Izvestja referira Egon Baumgartner o numizmatični najdbi v Mariboru leta 1938, ki pomeni že četrto večjo najdbo srednjeveškega novca v Mariboru. Jakob Skoklič poroča o cerkvi sv. Uršule na Pleševu v zapiskih škofa Tomaža Hrena. F. Kotnik tiska pombo k vprašanju: Kdaj je bil natisnjen Kolombonov žegen, Franjo Baš pa

na vprašanje, odkod so Sernei? Inž. arh. Marjan Mušič obravnava dva primera hiš v Pekrah pri Mariboru. V oddelku »Slovestvo« pa ocenjuje Zonartovo zgodovino Kranja F. Zwitter, St. Bunc Ramovšovo in Kosovo izdajo Brižinskih spomenikov, dr. Cukala o Veiderjevi knjižnici sv. Ema, Fr. Baš o Kažipotu v Krko na Korosko, J. Glaser pa je podal natančno in podrobno oceno Legišove razprave o slovenski poeziji med Vodnikom in Čebelicu. Glonar ocenjuje Murkove spise iz slovenske filologije, Glaser Zupančičeva Zbrana dela IV. zvezek, Baš Mesenelovo monografijo o Subicijih, J. Kotnik Isačenko Narečje Sela itd. — Ocenjenih je še več manjših slovenskih knjig, ter tudi madžarskih in nemških.

Poročila o Muzejskem društvu v Ptuj in I. sestanku zgodovinarjev v Celju zaključujeta številko.

Po tem gradivu se vidi, kako bogata je vsebina tega Časopisa, ki dela čast Mariborčanom in slovenski znanosti sploh. Ne bilo bi napačno, ko bi tudi tisk zlasti petil bil čistejši in čitljivejši.

★

Dva božična napeva. »Pri jaslicah« in »Otroci veselje«, zložil, oz. harmoniziral dr. Franc Kimevec. Samozaložba. Cena izdovoda 5 din. Prvi napev je dvoglasna božična kantata za tenor in bas, oz. sopran in alt z orglami, ali tudi kot samospiev. Ljubkemu besedilu se prilaga lep napev v dvoglasni obliki v A-duru in je skladateljev original, ki ni bil še objavljen. Zanimivo v se vsebino skladbi glasbeni postopki. Kako ljubko se lovita glasova, kakor mlade ovčke, pa se zopet združita in gresta složno drug poleg drugega itd. Ojca skladbo še bogata in originalna spremljava. »Otroci veselje« je stara božična pesmica, ki jo je skladatelj opremil z novo pestro harmonizacijo in jo odel v slikovito harmonično obleko. Pesem je polna otroške ljubkosti in veselja, ki smo jo slišali, oz. peli še kot šolski otroci, klečeči pred jaslicami. Škoda, da napeva zaradi hude bolezni avtorjeve nista izšla še pred božičem. V prihodnji božični dobi bosta gotovo nudila mnogo božične radosti in razpoloženja tako izvajalcem, kakor poslušalcem. Skladbe se dobijo tudi v jugoslovanski knjižnici v Ljubljani in jih najtopleje priporočamo.

P. Hugo Bren O. F. M.: Friderik Baraga v žaru svoje svetosti. Znani franciškanski pisatelj in poznavalec slovenskega življa v Ameriki P. Hugo Bren je napisal 36 strani obsegačajo brošuro o življenju in delovanju v sluhu svetosti umrlega slovenskega kulturnega delavca, misijonarja v Ameriki med Indijanci ter indijanskega pisatelja škofa Ireneja Barage. Najprej poda njegov življenjski opis, kako je bogat sin dolenskega graščaka in nadarjen slikar, ki je imel že izbrano nevesto, šel na Dunaj študirati pravo, pa je ob glasu sv. Klemenca Hofbauerja, ki je tedaj pridigal na Dunaju, zapustil svet in se podal v bogoslovje. Potem, kako zapušta ljubljansko škofijo in odhaja v indijanske misijone, kamor pozneje pokliče tudi sestro Amalijo. V kratkih potezah je opisano nadaljnje apostolsko delo med Indijanci ter njegovo cerkveno odlikovanje in škofijska cerkvena organizacija do blažene smrti l. 1863. V drugem delu pa podaja vsebino njegovega življenja, karakteristiko Barage kot človeka, duhovnika, misijonarja, škofa, pisatelja ter svetniškega življenja, ki je bil kot svetnik svojim sodobnikom. Knjižica ima namen, da predstavi škofa Baraga najširšim plastem naroda ter pripomore k čim večji slavi pokojnega velikega moža, katerega nam zavidajo tujci, ki ga smatrajo za svojega apostola. Na koncu so dodana tudi navodila za pospeševanje Baragove proglavitve blaženim, pri katerem moramo in moremo sodelovati tudi mi. Brošurica, ki jo je založil »Antonionum« v Rocnem pod Šmarno goro, velja 5 din in se dobi pri upravi »Cvetja« v Ljubljani, frančiškanski samostan.